

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІБЛІОТЕКА

Бюлетень
Національної наукової
сільськогосподарської
бібліотеки
НААН

Випуск 1

Київ 2018

Даний випуск Бюлетеня ННСГБ НААН продовжує серію видань спеціального призначення. До випуску ввійшли науково-аналітичні огляди звітів про діяльність бібліотек установ мережі Національної академії аграрних наук і Міністерства освіти і науки України у 2017 році, рекомендації щодо поліпшення інформаційно-бібліотечного обслуговування фахівців аграрної галузі, офіційні, науково-методичні матеріали на допомогу сільськогосподарським бібліотекам мережі.

Видання адресоване бібліотечним працівникам, науковим співробітникам галузевих бібліотек мережі для використання за напрямами їхньої основної діяльності.

Адреса бібліотеки:

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН
вул. Героїв Оборони, 10
м. Київ –127
03127
тел. чит. залу та
МБА(044) 526-39-53
факс (044) 526-05-09
www.dnsgb.com.ua
E-mail: DNSGB_UAAN@ ukr.net

Друкується за рішенням Вченої ради ННСГБ НААН
(протокол № 9 від 13 вересня 2018 р.)

Редакційна колегія:

В.А. Вергунов, д.с.-г.н., професор, академік НААН (гол. ред.);
Л.М. Татарчук, к.і.н. (заст. гол. ред.); Г.С. Щиголь, к.і.н. (відп. секретар);
І.С. Бородай, д.і.н., професор; Т.Р. Грищенко, к.і.н., с.н.с.; Х.М. Дмитрієва, к.с.-
г.н.; О.В. Капралюк, к.с.-г.н., с.н.с.; Н.П. Коваленко, д.і.н., с.н.с.;
Н.Д. Коломієць, к.с.-г.н., с.н.с.; В.І. Кучер, д.і.н., професор; О.І. Уткін, д.і.н.,
професор; В.Ф. Шевченко, д.і.н., професор; Н.Б. Щебетюк, д.і.н., с.н.с.

Бюлетень Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН / ННСГБ НААН; редкол: В.А. Вергунов (голов. ред.), Л.М. Татарчук, Г.С. Щиголь (відп. сек.) та ін. –2018. –Вип.1 – 149 с.

© Національна наукова
сільськогосподарська
бібліотека НААН, 2018

ВІД УКЛАДАЧІВ

Згідно чинного законодавства, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України (ННСГБ НААН) є головною національною книгозбірнею сільськогосподарської та лісогосподарської інформації і визнана як бібліотека-депозитарій, третя за своїми фондами галузева бібліотека світу, яка володіє унікальним фондом із 1,1 млн. галузевих видань на 35-ти мовах із 59 країн світу.

Важливою складовою діяльності ННСГБ НААН є науково-методичне забезпечення всіх напрямів ефективної роботи сільськогосподарських бібліотек мережі, що впливає на вдосконалення інформаційно-бібліотечного обслуговування фахівців аграрної галузі. Однією з дієвих форм методичного впливу ННСГБ НААН на ефективну діяльність бібліотек мережі є підготовка та видання актуальних науково-методичних документів.

«Бюлетень ННСГБ НААН» містить науково-аналітичні огляди звітів про роботу наукових бібліотек аграрних вузів Міністерства освіти і науки України та науково-дослідних установ Національної академії аграрних наук України за 2017 рік, методично підпорядкованих ННСГБ НААН.

Аналіз діяльності дав можливість об'єктивно оцінити результати їхньої праці, виявити кращих для розповсюдження досвіду, запровадити єдині методологічні засади діяльності бібліотек.

Автори розділів: бібліотеки аграрних ВНЗ III-IV рівнів акредитації – В.М. Товмаченко, к.х.н.; бібліотеки аграрних ВНЗ I-II рівнів акредитації – В.Т. Лазарева, к.ф.н.; бібліотеки НДУ НААН – Г.С. Щиголь, к.і.н.

До «Бюлетеня ННСГБ НААН» увійшли методичні матеріали, підготовлені співробітниками ННСГБ НААН.

Запрошуємо всіх до співпраці в підготовці випусків «Бюлетеня ННСГБ НААН». Просимо надсилати матеріали з досвіду роботи, цікаві, змістовні сценарії.

НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЗВІТІВ БІБЛІОТЕК АГРАРНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ІІІ–ІІІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ: ЗВІТ ЗА 2017 РІК

В.М.Товмаченко

*к.х.н., науковий співробітник
відділу науково-методичної роботи
і наукового реферування ННСГБ НААН*

1. ПІДСУМКОВІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ МЕРЕЖІ У 2016–2017 РР.

Загальна кількість працівників у 22 бібліотеках аграрних ВНЗ ІІІ–ІІІІ рівнів акредитації скоротилася у 2017 р. порівняно із 2016 р. на 29 осіб (7 %). Це, на жаль, відповідає загальній динаміці зменшення показника «загальна кількість працівників мережі» за 2008–2016 рр., наведеного у Бюлетні ННСГБ за 2016 р.¹ За період 2008–2014 рр. кількість працівників зменшилася у 2,4 раза, 2014–2016 рр. – збільшилася на 43 особи, або 36,4 % . Загалом маємо негативну картину зниження кількості бібліотечних працівників в мережі за останнє десятиріччя. Але спостерігається зростання кількості бібліотекарів з вищою фаховою (на 16 %) і вищою нефаховою освітою (на 10 %) у 2017 р. порівняно з 2016 р., тобто питома вага працівників з вищою освітою збільшилась.

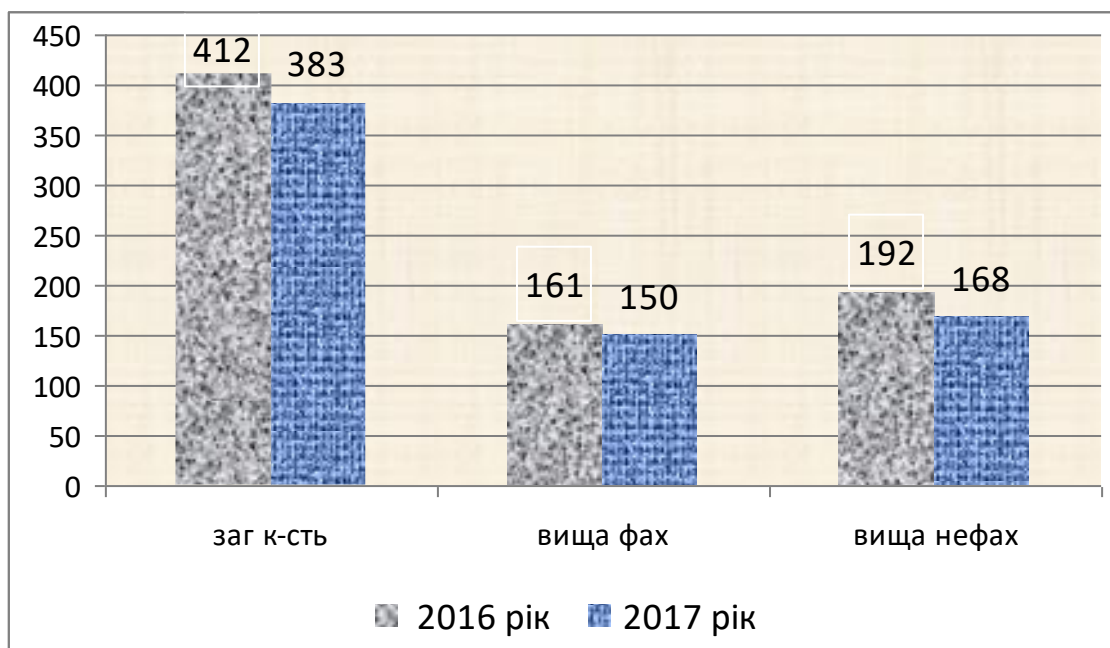

Рис. 1. Кількість працівників у бібліотеках аграрних ВНЗ ІІІ–ІІІІ рівнів акредитації (2016–2017 рр.), осіб

¹ Бюлетень ННСГБ НААН / редкол. : В.А. Вергунов (голов. ред.), О.С. Тарабрін, Л.М. Татарчук та ін.. – 2016. – Вип. 1. 343 с. Електронний ресурс.

Загальний фонд бібліотек у 2017 р. дещо зріс порівняно з 2016 р. і знаходиться на рівні 2014–2016 рр. (8504894 од., 2017 р.), а ось нові надходження скоротились у 2017 р. на 13069 од., що складає 5,2 %. Загалом картина після карколомного спаду у 2014 р., коли показник загального фонду зменшився майже на 1 млн примірників, стабілізувалася (рис. 2).

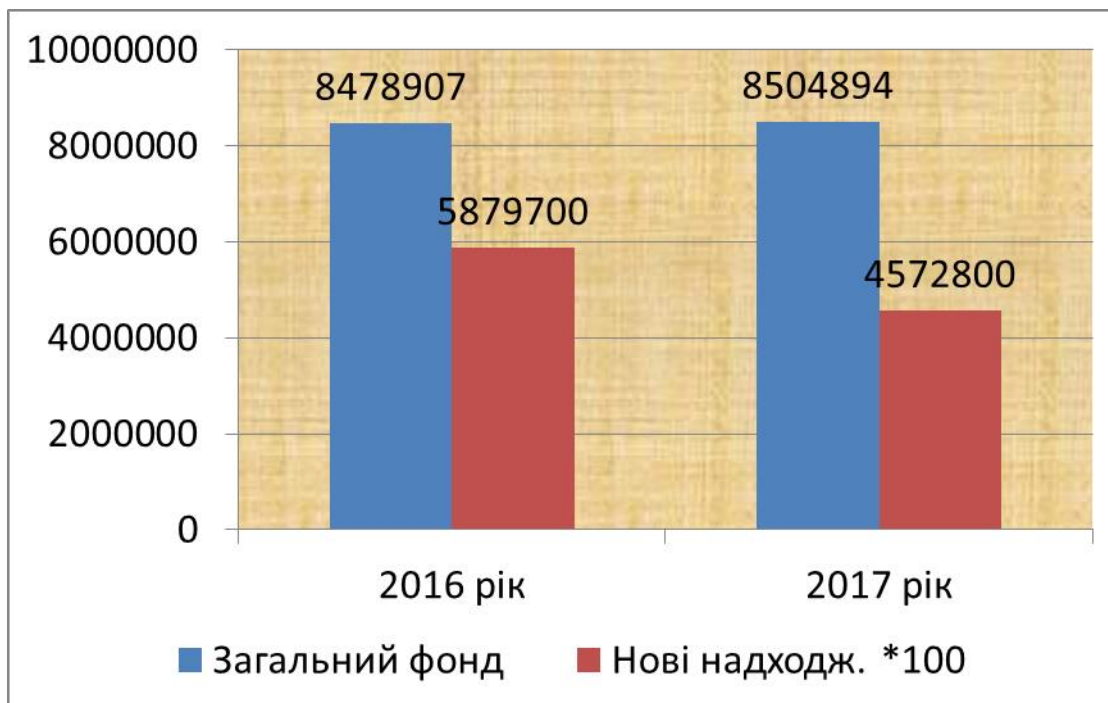

Рис 2. Загальний фонд та нові надходження у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV рівнів акредитації за 2016–2017 рр., документів

Особливості динаміки показників (різкий спад), який мав місце у 2013–2014 рр., у тому числі і показника «рідкісні і цінні видання», у нашому попередньому звіті [1] було пов'язано з реформуванням системи вищої аграрної освіти (переформатування відомчої приналежності і вірогідними змінами матеріальних активів). У 2017 р. показник «рідкісні і цінні видання» зменшився порівняно з 2016 р. на 11707 од. або 13,8 %. Звітні показники перевищували планові – у 2017 р. на 12712 од, або 20 % – рис. 3.

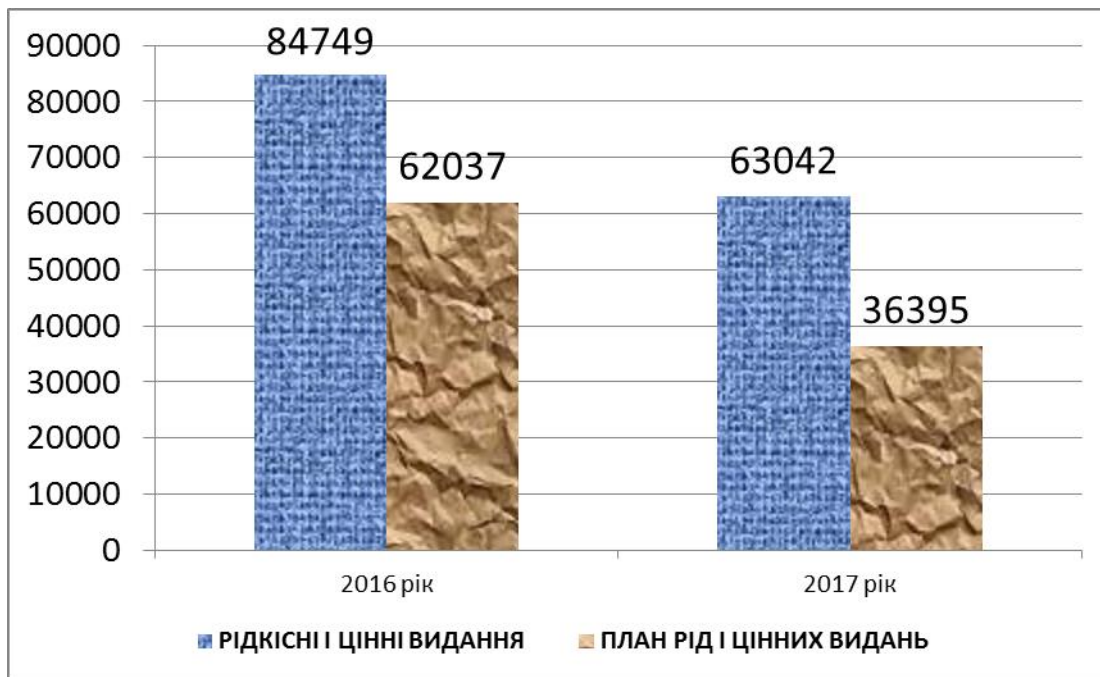

Рис. 3. Фонд рідкісних і цінних видань у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV рівнів акредитації за 2016–2017 рр., документів

Показники «кількість наукових тем» і «кількість наукових статей у бібліотеках» загалом корелюють між собою (рис. 4, 5). Більшій кількості наукових тем відповідає більша кількість статей. Але у 2017 р. спостеріється деякий спад цих показників відносно 2016 р. – 25 % (кількість наукових тем) і 16 % (кількість наукових статей). Звітні показники в обох випадках більші за планові (~20 %).

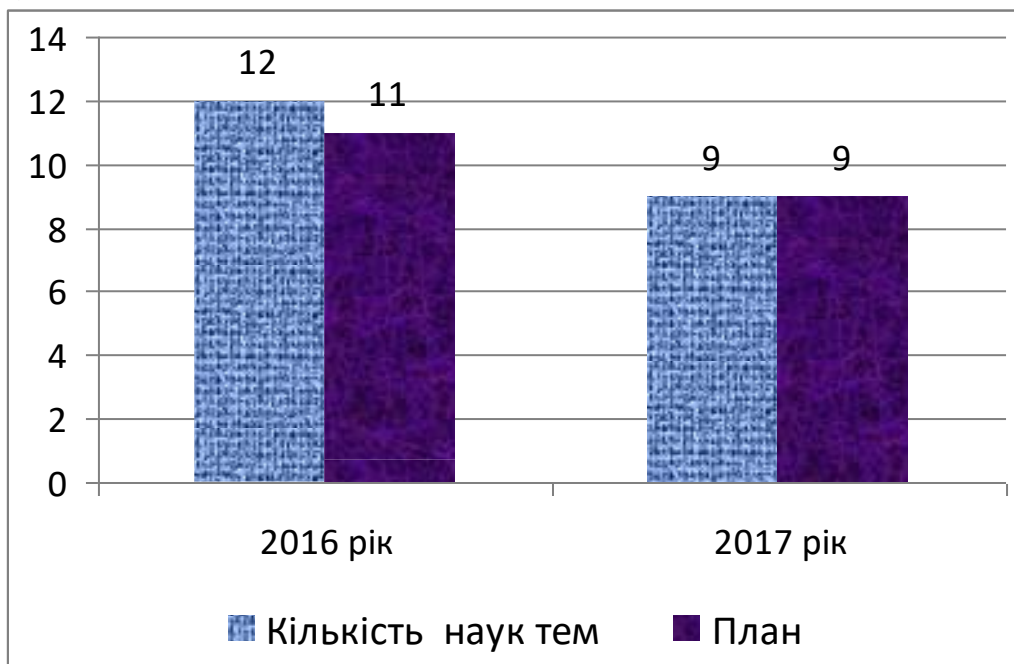

Рис. 4. Кількість наукових тем у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV рівнів акредитації за 2016–2017 рр., документів

Рис. 5. Кількість наукових статей у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV рівнів акредитації за 2016–2017 рр., документів

Показник «кількість комп'ютерів» (у звіті за 2016 р. [1] «технічна оснащеність бібліотек») також зазнавав дві стійкі тенденції: до підвищення у 2008- 2014 рр. (з 421 до 618 комп'ютерів) і після спаду у 2013-2014 рр. з 535 до 564 комп'ютерів у 2014 –2016 рр. (рис. 6). Як бачимо, новий тренд також позитивний, однак почався він зі значного зменшення забезпеченості бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. комп'ютерами у 2013–2014 рр. – на 83 од..

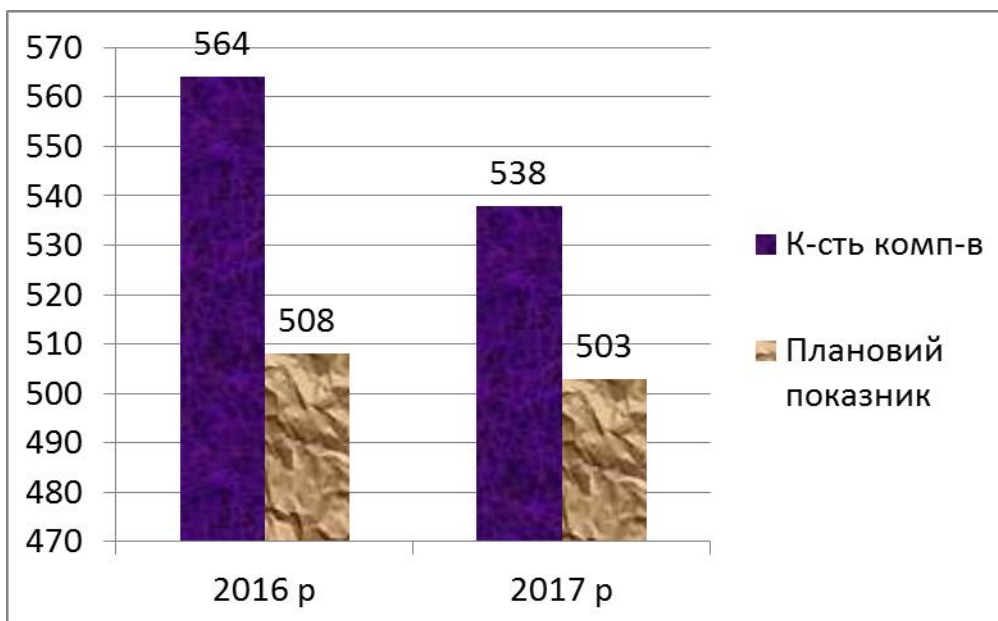

Рис. 6. Кількість комп'ютерів у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV рівнів акредитації (2016–2017 рр.), одиниць

2. ОЦІНКА ВИКОНАННЯ ПЛАНУ У 2017 Р.

Оцінка виконання плану мережею здійснювалась за інтегральними показниками з використанням програми Excel. У звітному 2017 р. кількість зареєстрованих користувачів всіма підрозділами бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. збільшилась порівняно з планом відповідно на 6004, а обслужених зменшилась на 6048 осіб. Кількість відвідувань і виданих документів зросла порівняно з планом відповідно на 287172 та 122080 осіб. Інші звітні показники обслуговування користувачів у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV р. а. в 2016 р. також зазнали змін (табл. 1), не виконано план по кількості користувачів, обслужених всіма підрозділами бібліотек на 6048 осіб.

На 2018 р. заплановано зменшення всіх показників обслуговування користувачів відносно звітних за 2017 р.

Таблиця 1

Обслуговування користувачів у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2018 р.)

Показники	Од. обліку	План на 2017 р.	Звіт за 2017 р.	План на 2018 р.	Відхилення звіту/план 2017 р. (+, -)	План 2018 р. у % до звіту 2017 р. (+, -)
Кількість зареєстрованих користувачів	Користувач	129846	135850	126843	6004	-7
із них: науковці, викладачі	-//-	6951	8021	7030	1070	-12
- студенти	-//-	100003	105586	96542	5583	-9
- спеціалісти	-//-	4098	4842	4087	744	-16
- інші	-//-	12044	15531	9180	3487	-41
Кількість користувачів, обслужених всіма підрозділами бібліотеки	Користувач	311392	305344	298922	-6048	-5
Кількість відвідувань	Відвід.	3583302	3870474	3605968	287172	-7
Кількість виданих документів	Прим.	8874942	8997022	8577102	122080	-5
в т.ч. навчальної літератури (для б-к ВНЗ)		5189515	5853175	5411384	663660	-8

Всі показники електронної доставки документів у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV р. а. у 2017 р., порівняно з планом, зменшились, окрім кількості документів, отриманих із інших бібліотек (збільшилися на 66 одиниць) і сторінок електронних копій (збільшення на 787). Планові показники МБА та ЕДД на 2018 р. менші за звітні 2017 р., за виключенням «кількості виданих документів іншим бібліотекам» і сторінок електронних копій (+0,2 %) (табл. 2).

Таблиця 2

МБА та ЕДД (електронна доставка документів) в бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2018 р.)

Показники	Од. обліку	План на 2017 р.	Звіт за 2017 р.	План на 2018 р.	Відхилення звіт/план 2016 р. (+, -)	План 2018 р. у % до звіту 2017 р. (+, -)
МБА та ЕДД (електронна доставка документів)		205	113	105	-92	-50
К-ть абонентів МБА		420	406	386	-14	-5
К-ть абонентів ЕДД		232	111	87	-121	-22
К-ть документів отриманих із інших бібліотек		243	359	298	116	-16
у т.ч. сторінок електронних копій		190	256	225	66	-12
К-ть виданих документів іншим бібліотекам		635	518	540	-117	4
у т.ч. сторінок електронних копій		42517	43304	43372	787	0

Сумарні по мережі середньостатистичні показники діяльності бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. у 2017 р. всі без виключення збільшилися, порівняно з планом. На 2018 р. заплановано їх зменшення відносно звітних за 2017 р. (табл. 3).

Таблиця 3

Середньостатистичні показники діяльності бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2018 р.)

Показники	Од. облік у	План на 2017 р.	Звіт за 2017 р.	План на 2018 р.	Відхилення звіт/план 2017 р. (+, -)	План 2018 р. у % до звіту 2017 р. (+, -)
Читаність		1066	1404	1078	339	-23
Книгозабезпеченість	Прим.	1067	1381	1094	315	-21
Книгозабезпеченість підручниками (для б-к ВНЗ)		576	834	602	258	-28
Обертаність		21	74	20	53	-72

Загальна кількість інформаційно-масових заходів бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. у звітному 2017 р. збільшилася, порівняно з плановим завданням 2017 р., на 356 од., у тому числі виставки, перегляди літератури – на 468 од., віртуальні виставки – на 70 од., інші масові заходи на допомогу навчально-виховному процесу – на 222 од. Днів інформації, науки, кафедри, спеціаліста, аспіранта на рівні планового показника (287 од.). На 2018 р. заплановано зменшення всіх показників інформаційно-масової та культурно-просвітницької діяльності бібліотек відносно звітних показників 2017 р. (табл. 4).

Таблиця 4

Інформаційно-масова та культурно-просвітницька діяльність бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2018 р.)

Показники	Од. облік у	План на 2017 р.	Звіт за 2017 р.	План на 2018 р.	Відхилення звіт/план 2017 р. (+, –)	План 2018 р. у % до звіту 2017 р. (+, –)
Загальна кількість інформаційно-масових заходів	захід	3235	3591	2989	356	-17
· Із них: виставки, перегляди літератури	-//-	1912	2380	1942	468	-18
· Кількість віртуальних виставок		147	217	222	70	2
· дні інформації, дні науки, дні кафедри, дні спеціаліста, дні аспіранта, інше	-//-	287	287	270	0	-6
· інші масові заходи на допомогу навчально-виховному процесу (бібліографічні огляди, чит. конференції, прем'єри, презентації, вітальні, літ.-муз. вечори, виховні години, клуби, інше)	-//-	853	1075	731	222	-32

Показники довідково-інформаційного обслуговування користувачів у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV р. а. в 2017 р. збільшилися, порівняно з планом, окрім кількості виконаних бібліографічних довідок, кількості **науково-бібліографічних посібників**, кількості консультації з бібліографічного розшуку документів та методики оформлення списків використаної літератури а також кількості інформацій про бібліотеку. На 2018 р. заплановано зменшення майже всіх показників довідково-інформаційного обслуговування

відносно звітних за 2017 р., окрім кількості виконаних тематичних бібліографічних довідок віртуальною довідковою службою (+19 %) (табл. 5).

Таблиця 5

Довідково-інформаційне обслуговування у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2018 р.)

Показники	Од. облік у	План на 2017 р.	Звіт за 2017 р.	План на 2018 р.	Відхилення звіт/план 2017 р. (+, -)	План 2018 р. у % до звіту 2017 р. (+, -)
Кількість абонентів ДОК	Осіб	288	298	279	10	-14
Кількість абонентів ВРІ	Осіб	686	692	689	6	-9
Кількість виконаних бібліографічних довідок, всього		288115	281971	267897	-6144	-18
у т.ч. тематичних		92081	90054	82810	-2027	-8
у т.ч. за індексовано документів (УДК, ББК)		12699	12205	10923	-494	-71
Виконано в автоматизованому режимі		34650	48531	42825	13881	-18
у т.ч. віртуальною довідковою службою		873	1037	1337	164	19
Науково-бібліографічні посібники:	Всього шт.	355	277	265	-78	-4
· науково-допоміжні (ретроспект., галузеві, темат., поточні, біобібліографічні) бібліографічні покажчики	-//-	44	67	42	23	-45
· бібліографічні списки літератури (інформаційні, тематичні, рекомендаційні)	-//-	442	476	308	34	-37
Діяльність бібліотек на допомогу інформаційній культурі користувачів						
Проведення занять з використання традиційних інформаційних та електронних ресурсів	Годин	1018	1228,7	976	210,7	-21
Індивідуальні та групові консультації з бібліографічного розшуку документів та методики оформлення списків використаної літератури	Заг. кількість	58064	55960	54636	-2104	-3
Інформацій про бібліотеку в установах та засобах масової інформації (преса, телебачення, радіо)	Шт.	688	579	451	-109	-24

Надходження документів у бібліотеки аграрних ВНЗ III–IV р. а. в 2017 р. зменшилася, порівняно з планом, на 2917 примірників за рахунок зменшення кількості примірників книг – на 3695 од. і документів на змінних носіях – 3056 од.

Кількість вибулих документів з основного фонду збільшилася відносно плану на 26465 од., з обмінного фонду зменшилась на 24 од.

План на 2018 р. передбачає зменшення надходження всіх видів документів порівняно зі звітними показниками 2017 р. Виключенням є показник надходження документів на змінних носіях, який заплановано збільшити, на цілих 52 % (табл. 6).

Таблиця 6

Формування бібліотечного фонду у бібліотеках
аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2018 р.)

Показники	Од. обліку	План на 2017р.	Звіт за 2017 р.	План на 2018 р.	Відхилення звіт/план 2017 р. (+, –)	План 2018 р. у % до звіту 2017 р. (+, –)
Надходження документів – всього	Прим.	43557	45728	43896	2171	-8
· із них: книги (примірників)	-//-	24239	20544	21701	-3695	-1
· книг (назв)		7210	8465	7792	1255	-8
державною мовою (примірників)		25369	21650	19332	-3719	-11
іноземними мовами (примірників)	-//-	2262	3208	2667	946	-17
у т.ч. російською мовою (примірників)		1820	2494	1948	674	-22
· періодичних видань (примірників)	-//-	9727	11675	9593	1948	-22
· періодичних видань (назв)		829	1102	810	273	-26
державною мовою (примірників)		6692	11119	7558	4427	-32
іноземними мовами (примірників)		696	1390	840	694	-34
у т.ч. російською мовою (примірників)	-//-	827	948	879	121	-7
· електронні видання – примірників		4083	8454	5582	4371	-34
· електронні видання – назв		1660	6020	3229	4360	-46
у т.ч. документів на змінних носіях	-//-	3188	132	201	-3056	+52
Вибуло документів: - з основного фонду	Прим.	28321	54786	25934	26465	-53
- з обмінного фонду	-//-	6492	6468	6178	-24	-36

Показник загального фонду мережі (всі види літератури) станом на 01.01.2018 р. порівняно з планом збільшилось на $\approx 0,63$ млн. примірників. Збільшення спостерігається також по всіх складових фонду, окрім «періодичні видання» – зменшення на 121235 прим. На 2018 р. заплановано зменшення загального фонду бібліотек ВНЗ III–IV р. а. на 14 % (табл. 7).

Таблиця 7

Загальний бібліотечний фонд у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2018 р.)

Показники	Од. обліку	План на 2016 р.	Звіт за 2016 р.	План на 2017 р.	Відхилення звіт/план на 2016 р. (+, -)	План 2018 р. у % до звіту 2017 р. (+, -)
Загальний фонд на 01.01.2018 року	-//-	6083647	8504894	6323404	2421247	-14
· книги (всього)	-//-	4812818	5950598	5093424	1137780	-13
у т.ч. іноземні	-//-	2279808	2816354	2108797	536546	-25
· періодичні видання (всього)	-//-	1026420	905185	761551	-121235	-13
у т.ч. іноземні	-//-	175656	223630	223641	47974	0
електронні видання – примірників/назв		47270	75926	57319	28656	-24
· нормативно-виробничі документи, ДОСТи, каталоги	Од. зб.	111310	120319	113017	9009	-6

У структурі фонду бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. в 2017 р. спостерігається збільшення, порівняно з планом, основного фонду (на 1,52 млн. од.), у т.ч. цінних і рідкісних видань (на 25,5 тис. од.), а також навчальної літератури (на 0,44 млн. од.). На 2018 р. заплановано зменшення всіх видів літератури фонду бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. на 14 %, найбільшою мірою – навчальної літератури (на 10 %) (табл. 8).

Таблиця 8

Структура фонду бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2018 р.)

Показники	Од. обліку	План на 2016 р.	Звіт за 2016 р.	План на 2017 р.	Відхилення звіт/план 2017 р. (+, -)	План 2018 р. у % до звіту 2017 р. (+, -)
· основний (всього)	-//-	4788543	6311029	5310978	1522486	-14

у т.ч. – цінні, рідкісні видання	-//-	52875	78460	55876	25585	-33
· обмінний (всього)	-//-	88728	99631	93384	10903	-2
· навчальна література (для бібліотек ВНЗ)	-//-	2966589	3411530	3049656	444941	-10

Кількість придбаних (передплачених) баз даних (БД) у бібліотеках ВНЗ III–IV р. а. в 2017 р. менша, порівняно з планом, на 2 од.; на 2018 р. не заплановано їх збільшення.

Загальна кількість бібліографічних записів у БД та електронний каталог (ЕК) збільшилася відповідно на 627,1 і 69,43 од. На 2018 р. заплановано зменшення цих показників відповідно на 11 і 6 %.

Кількість оцифрованих документів за 2017 р. збільшилася відносно плану на 1287 примірники, у т.ч. сторінок – на 2399, кількість яких заплановано зменшити у 2017 р. відповідно на 77 і 6 % (табл. 9).

Таблиця 9

Бази даних (БД) й електронні ресурси в бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2018 р.)

Показники	Од. обл іку	План на 2017 р.	Звіт за 2017 р.	План на 2018 р.	Відхилення звіт/план 2017 р. (+, -)	План 2018 р. у % до звіту 2017 р. (+, -)
Кількість придбаних (передплачених) БД	Од.	2	4	4	2	0
із них повнотекстових БД		2	2	3	0	50
Електронні ресурси текстового доступу						
Кількість БД текстового доступу		15	55	22	40	-60
Ресурси відкритого доступу, БД		425	491	481	66	-2
Власних БД	БД	100	118	102	18	-14
Загальна кількість баз даних (БД)		216	245	245	29	0
Загальна кількість бібліографічних записів у БД	Запис	2111758	2738884	2395108	627126	-11
Введено бібліографічних записів за звітний період (за рік) у БД	-//-	154382	223814	194459	69432	-6
Загальна кількість записів ЕК	-//-	1758537	2163153	1737571	404616	-18
Введено записів за звітний період (за рік) в ЕК	-//-	110879	127938	86520	17059	-37

Кількість звернень до ЕК		2189296	3766753	3711685	15774 57	-1
Кількість оцифрованих документів за рік	Прим.	351	1638	382	1287	-77
у т.ч. сторінок		98250	100649	107000	2399	6
Інтернет для користувачів	К-ть	5138	5254	5126	116	-2

У 2016 р. по кількості організованих семінарів, конференцій план виконано; по інших показниках даного розділу (табл. 10) також. На 2018 р. заплановано зменшення згаданих показників діяльності бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. (табл. 10).

Відвідування бібліотек аграрних ВНЗ з метою надання їм методичної та практичної допомоги у 2016 р. зменшилося відносно плану на 11 осіб. На 2018 р. заплановано збільшення цього показника на 8 %.

Таблиця 10

Науково-методична, науково-дослідна та видавнича діяльність бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2017 р.)

Показники	Од. облік у	План на 2017 р.	Звіт за 2017 р.	План на 2018 р.	Відхилення звіт/план 2017 р. (+, -)	План 2018 р. у % до звіту 2017 р. (+, -)
Організація семінарів, конференцій та ін.	Кількість	37	37	35	0	-26
Проведено практикумів, стажувань	-//-	46	55	57	9	-2
Надано методичних консультацій	-//-	646	1532	1069	886	-31
Розробка інструктивно-методичних матеріалів	Стор.	786	1909	1715	1123	-10
Відвідування бібліотек з метою надання їм методичної та практичної допомоги		75	86	88	11	-8
Кількість наукових тем (з № держ. реєстрації), які проводить бібліотека самостійно, або бере участь у наукових дослідженнях установи, закладу	-//-	9	9	6	0	-40

Кількість наукових статей, публікацій, тез підготовлених працівниками бібліотеки	-//-	130	153	108	23	-29
--	------	-----	-----	-----	----	-----

Кількість наукових тем (з № держ. реєстрації), які бібліотеки аграрних ВНЗ III–IV р. а. проводить самостійно, або беруть участь у наукових дослідженнях установ, в 2017 р. залишилась на рівні планового показника (9 тем). У 2018 р. планується збільшення кількості розроблених бібліотеками тем на 8,3 %.

Кількість наукових праць, опублікованих працівниками досліджуваних бібліотек у 2017 р., склала 153 од., що більше, порівняно з планом, на 23 од. Однак планом на 2018 р. передбачено зменшення наукових публікацій відносно 2017 р. на 29 % (табл. 10).

Загальна площа приміщень бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. у 2017 р. склала 30123 м², що більше, порівняно з планом. Також збільшено площу приміщень для зберігання бібліотечних фондів (на 3013 м²). Планом на 2018 р. передбачено зменшення обох згаданих показників на 15 і 17 %, порівняно з 2017 р. (табл. 11).

Планові показники технічного оснащення (кількість комп'ютерів, сканерів, апаратів для копіювання) дещо перевиконані.

На 2018 р. заплановано невелике зменшення усіх показників розділу.

Таблиця 11

**Матеріально-технічна база бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а.
(станом на 01.01.2018 р.)**

Показники	Од. обліку	План на 2017 р.	Звіт за 2017 р.	План на 2018 р.	Відхилення звіт/план 2017 р. (+, -)	План 2018 р. у % до звіту 2017 р. (+, -)
Загальна площа в т.ч.	м ²	24549	30123	25703	5574	-15
Для зберігання фондів	м ²	12518	15531	12887	3013	-17
Загальна кількість читальних залів	Чз	67	67	76	20	-13
Загальна кількість місць	місць	4481	4896	4411	415	-10
Кількість комп'ютерів (вказати типи)	Шт.	503	538	459	35	-15
Кількість сканерів	-//-	47	51	45	4	-12
Кількість апаратів для копіювання	-//-	67	71	64	4	-10

Загальна кількість працівників бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. в 2017 р. склала 383 осіб, що більше, порівняно з планом, на 62 осіб (у т. ч. бібліотечних – на 52 осіб). Планом на 2017 р. передбачено їх зменшення відносно рівня 2017 р. на 22 %. Планом передбачено збільшення кількості наукових співробітників бібліотек на 23 особи. Кількість осіб, які навчалися в аспірантурі та докторантурі у 2017 р. – 4 особи і співпадає з лановим показником. менша за планову на 1 особу, планом на 2018 рік передбачається 3 особи. (табл. 12).

Потреба в підвищенні кваліфікації працівників бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. станом на 01.01.201 р. склала 150 осіб, що на 56 осіб більше порівняно з планом. У 2018 р. планується зменшення кількості осіб, які потребують курсів підвищення кваліфікації, відносно 2017 р. на 41 %.

Таблиця 12

Кадровий склад бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р.а. (станом на 01.01.2018 р.)

Показники	Од. обліку	План на 2017 р.	Звіт за 2017 р.	План на 2018 р.	Відхилення звіт/план 2017 р. (+, –)	План 2018 р. у % до звіту 2017 р. (+, –)
Загальна кількість працівників	Праців.	321	383	300	62	-22
· із них: бібліотечних працівників	-//-	302	354,5	281,5	52,5	-21
· наукових співробітників бібліотеки	-//-	1	0	24	-1	
у т.ч. у штаті інших підрозділів	-//-	8	7	6	-1	-14
Склад за освітою:	-//-	0	0	0	0	
- вища фахова (інформаційно-бібліотечна)	-//-	94	150	88	56	-41
- вища не фахова (інша)	-//-	159	168	145	9	-14
- середня спеціальна (фахова)	-//-	30	41,5	28,5	11,5	-31
- загальна середня	-//-	13	14	12	1	-14
Склад за стажем:	-//-	0	0	0	0	
- до 5 років	-//-	44	35	29	-9	-17
- від 5 до 10 років	-//-	38	35	29	-3	-17
- від 10 до 30 років	-//-	115	169,5	107,5	54,5	-37
- від 30 до 40 років	-//-	49	76	55	27	-28
- понад 40 років	-//-	15,00	24	16	9	-33
Наявність наукового ступеня, почесного звання тощо	-//-	10	14	13	4	-7
Навчання в аспірантурі, докторантурі	-//-	4	4	3	0	-25
Потреба в підвищенні кваліфікації	-//-	37	40	19	3	-53

Склад працівників бібліотек аграрних ВНЗ III-IV р.а. за стажем і за освітою представлено на діаграмах рис. 7 і 8.

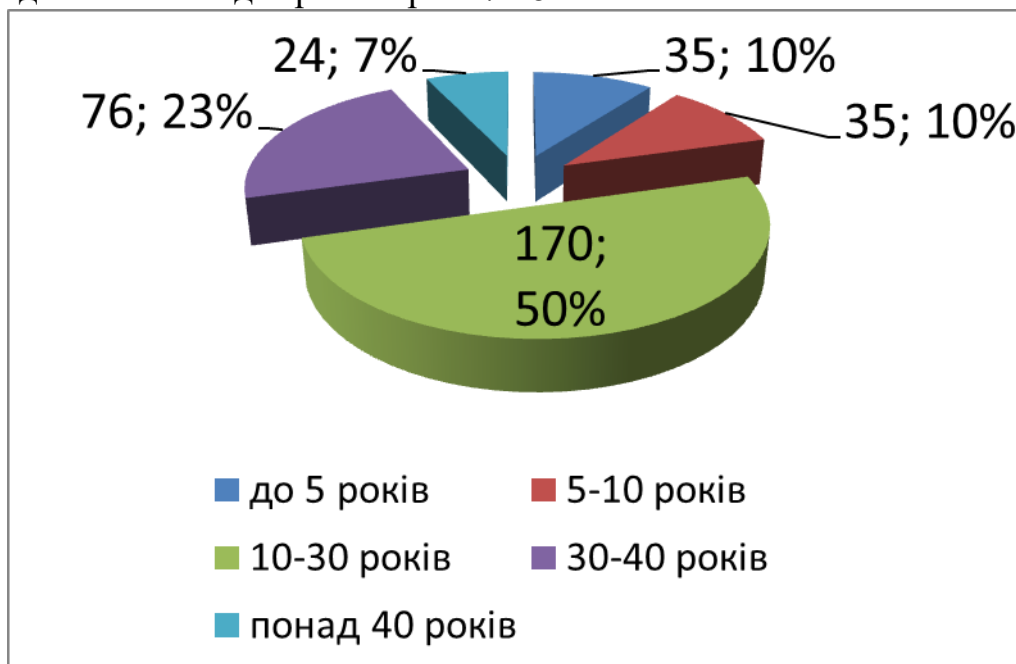

Рис. 7. Склад працівників бібліотек мережі аграрних ВНЗ III-IV р.а. за стажем

Станом на 01.01.2017 р. кількість працівників бібліотек аграрних ВНЗ III-IV р. а. з вищою фаховою інформаційно-бібліотечною освітою збільшилася відносно плану на 56 особи, а в 2017 р. цей планується значне їх зменшення на 41 %.

Зміна чисельності працівників бібліотек аграрних ВНЗ з вищою нефаховою, середньою спеціальною і загальною середньою освітою, порівняно з планом, у 2017 р. була незначною (зменшилася лише на 4 особи). Однак у 2017 р. їх кількість відносно 2017 р. також планується зменшити значною мірою (табл. 12).

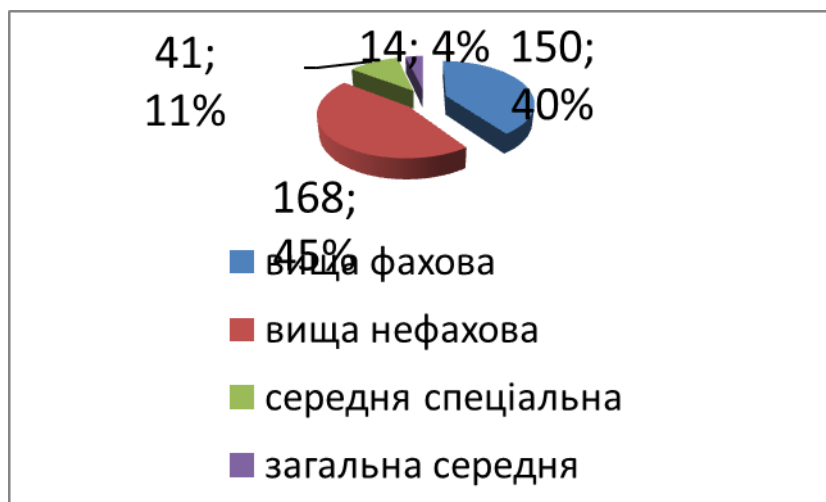

Рис. 8. Склад працівників бібліотек аграрних ВНЗ III-IV р.а. за освітою

На рисунках 9–22 наведено статистичні показники у розрізі окремих бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. станом на 01.01.2018 р.

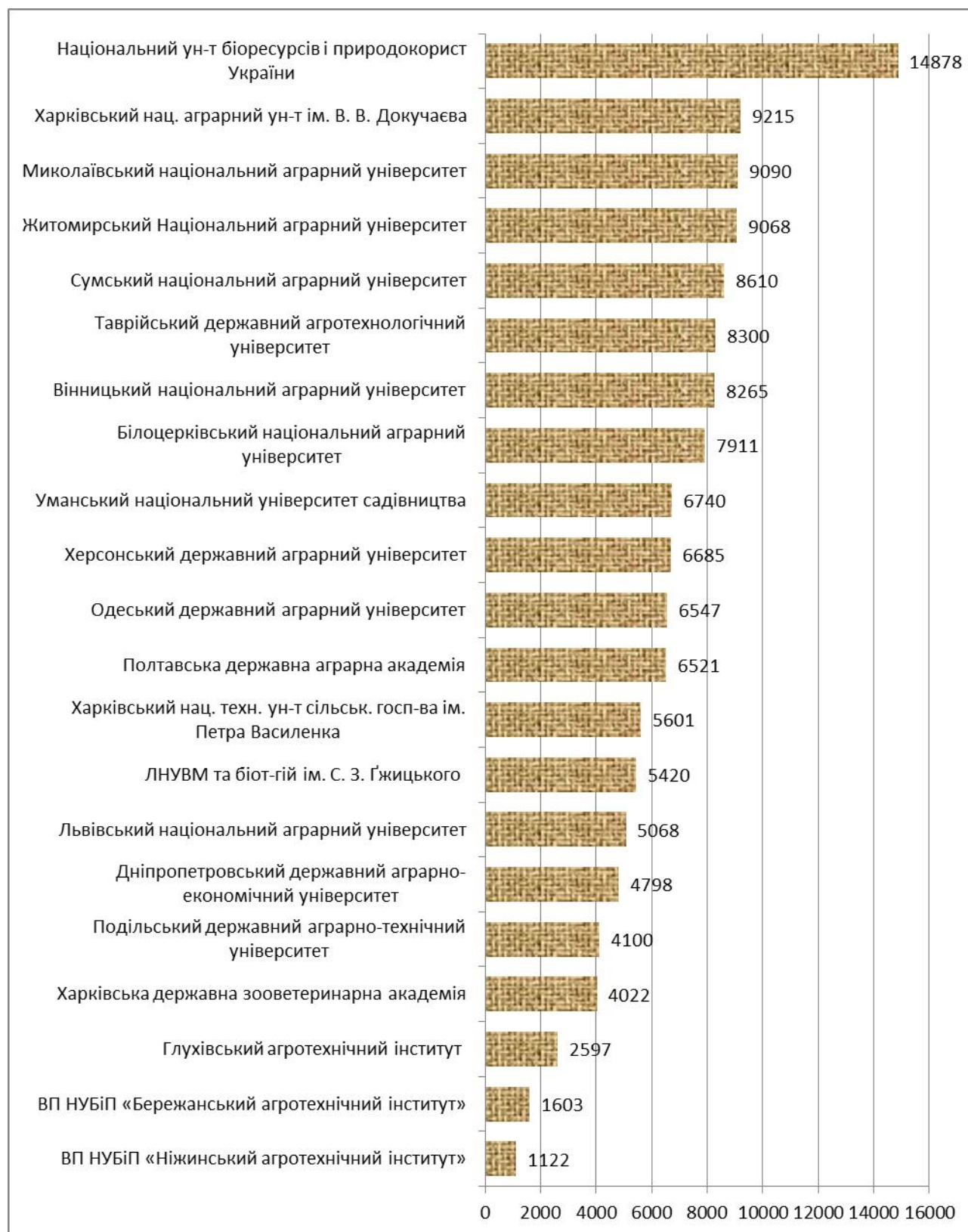

Рис. 9. Кількість зареєстрованих користувачів

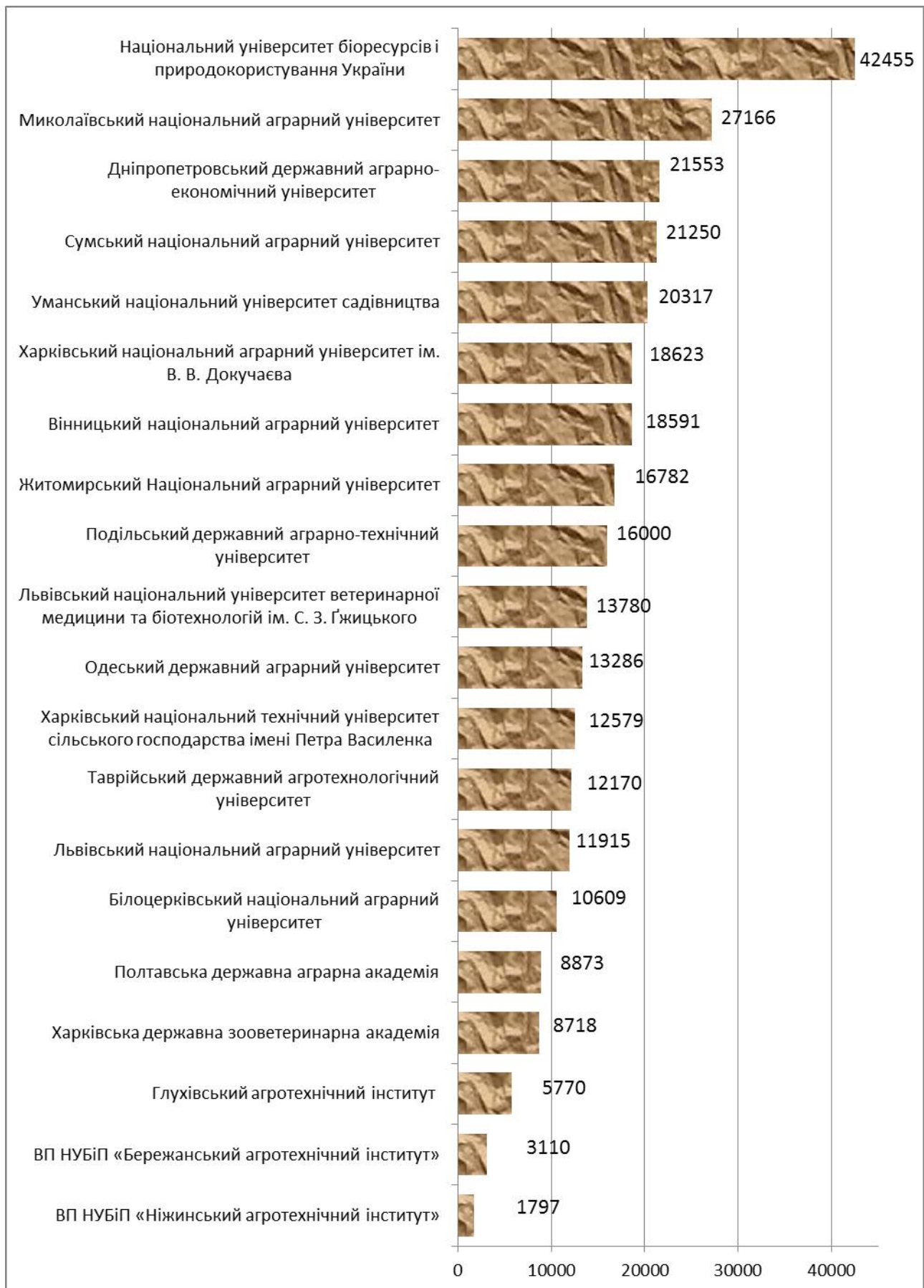

Рис. 10. Кількість обслугованих користувачів

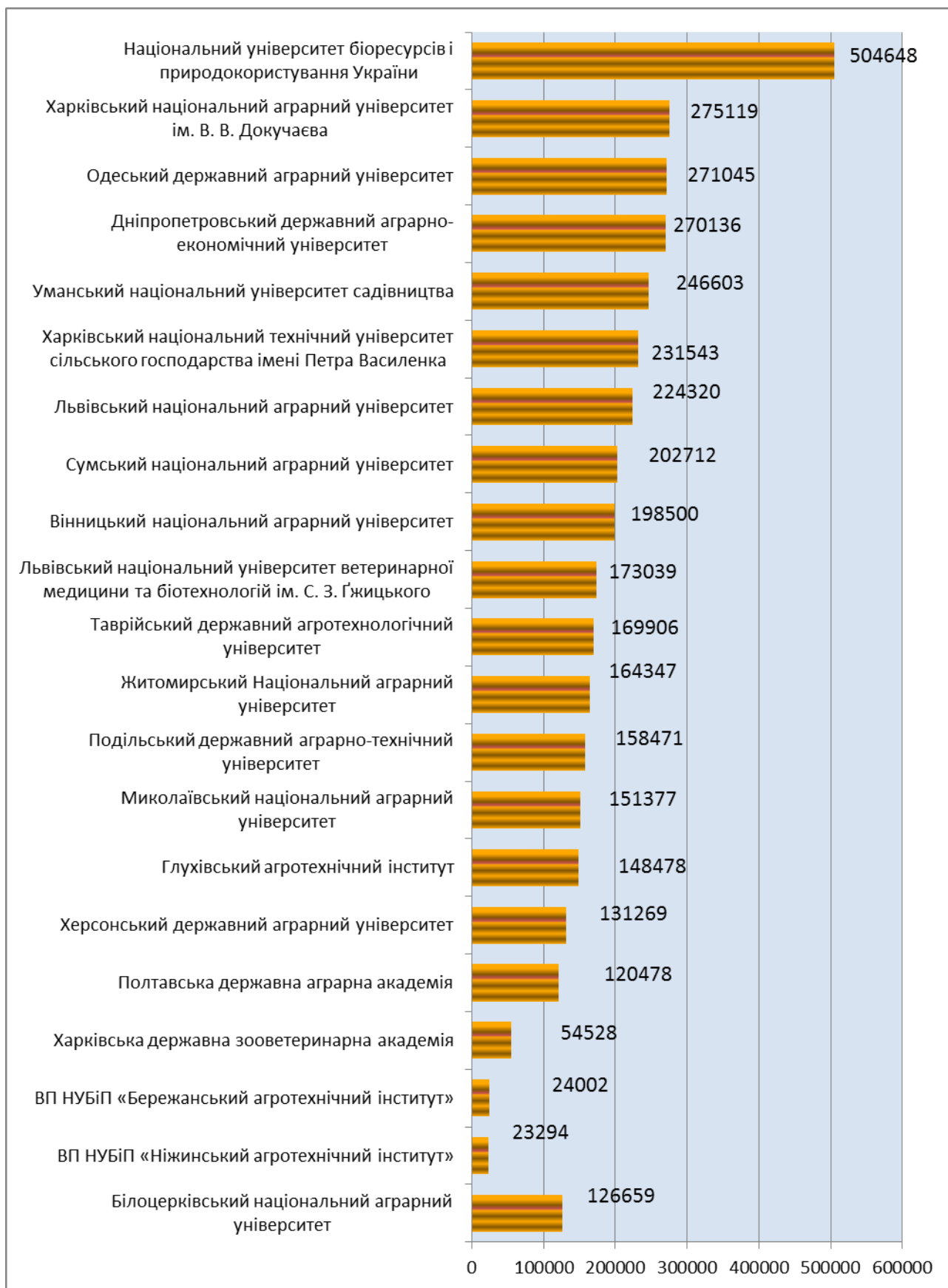

Рис. 11. Кількість відвідувань

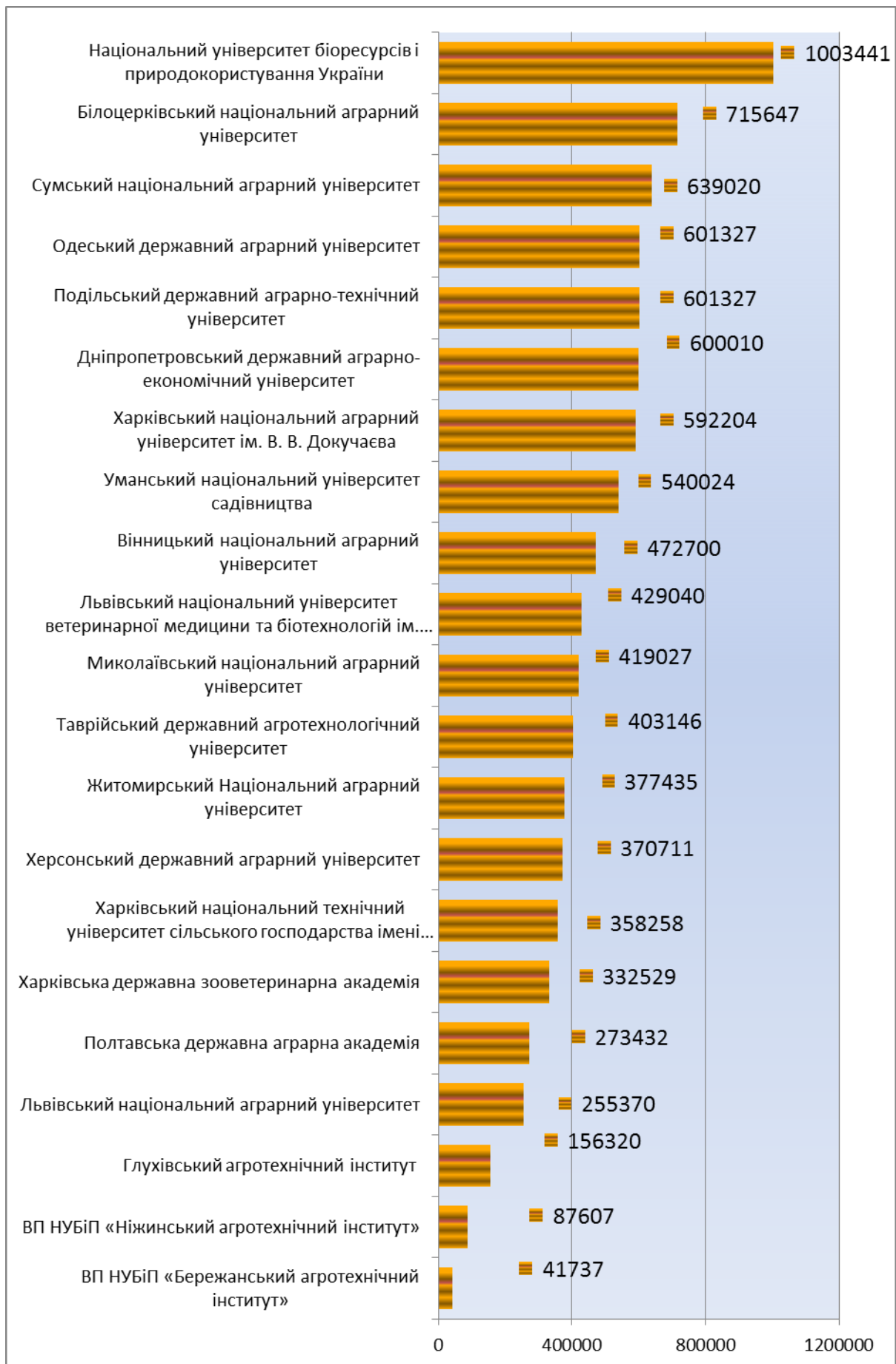

Рис. 12. Видано документів

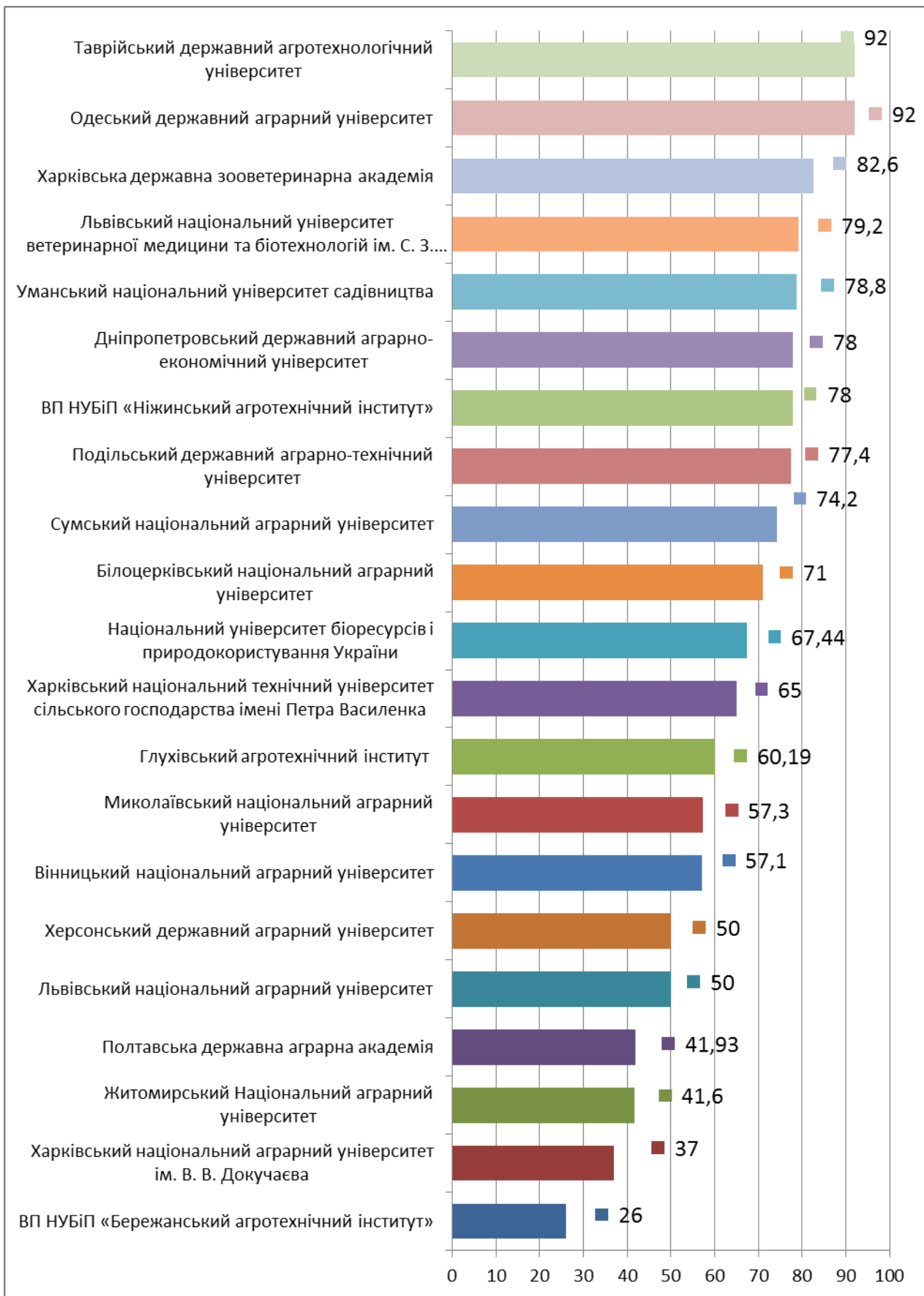

Рис. 13. Читаність

Рис. 14. Книгозабезпеченість

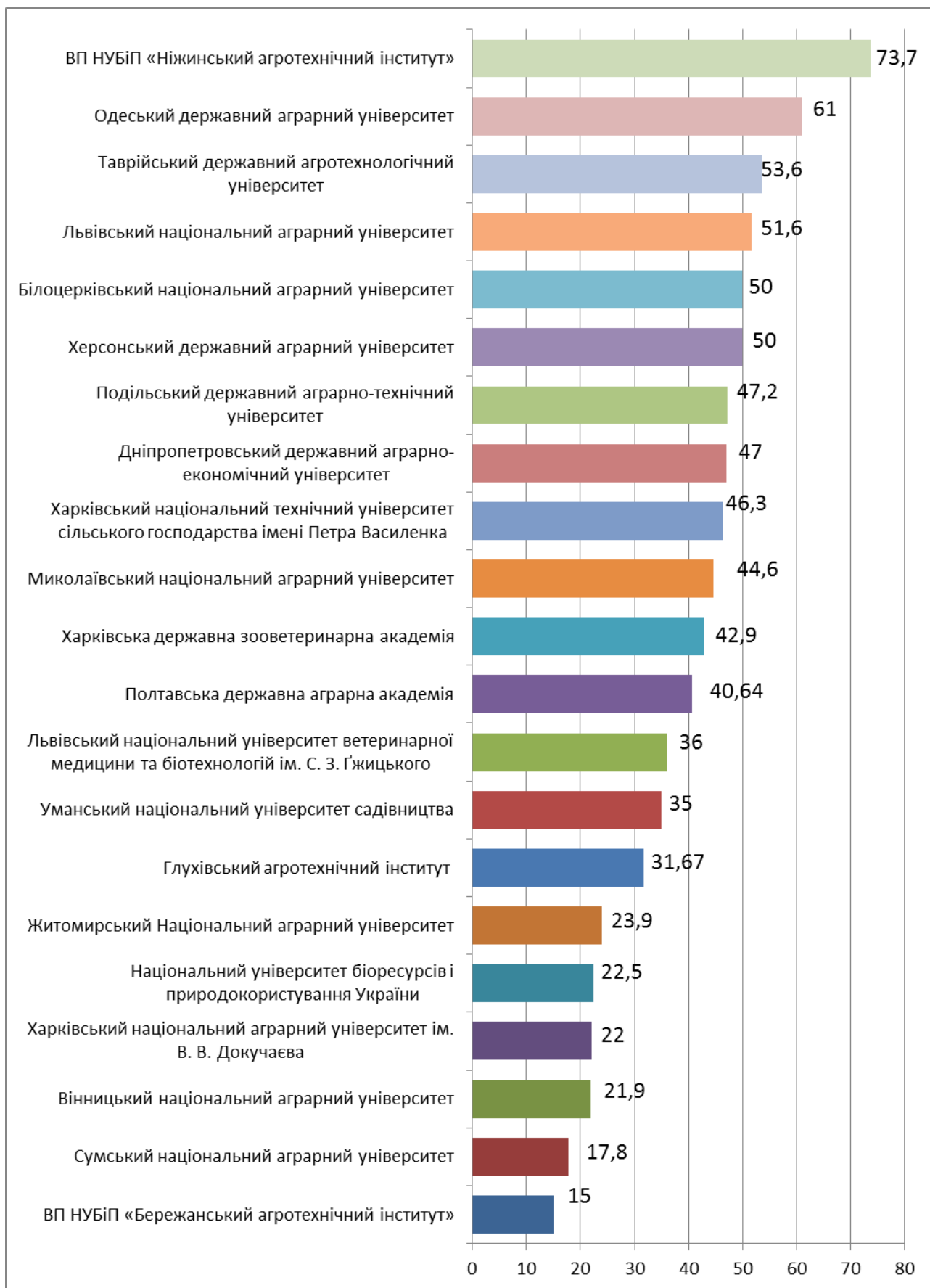

Рис. 15. Забезпеченість підручниками

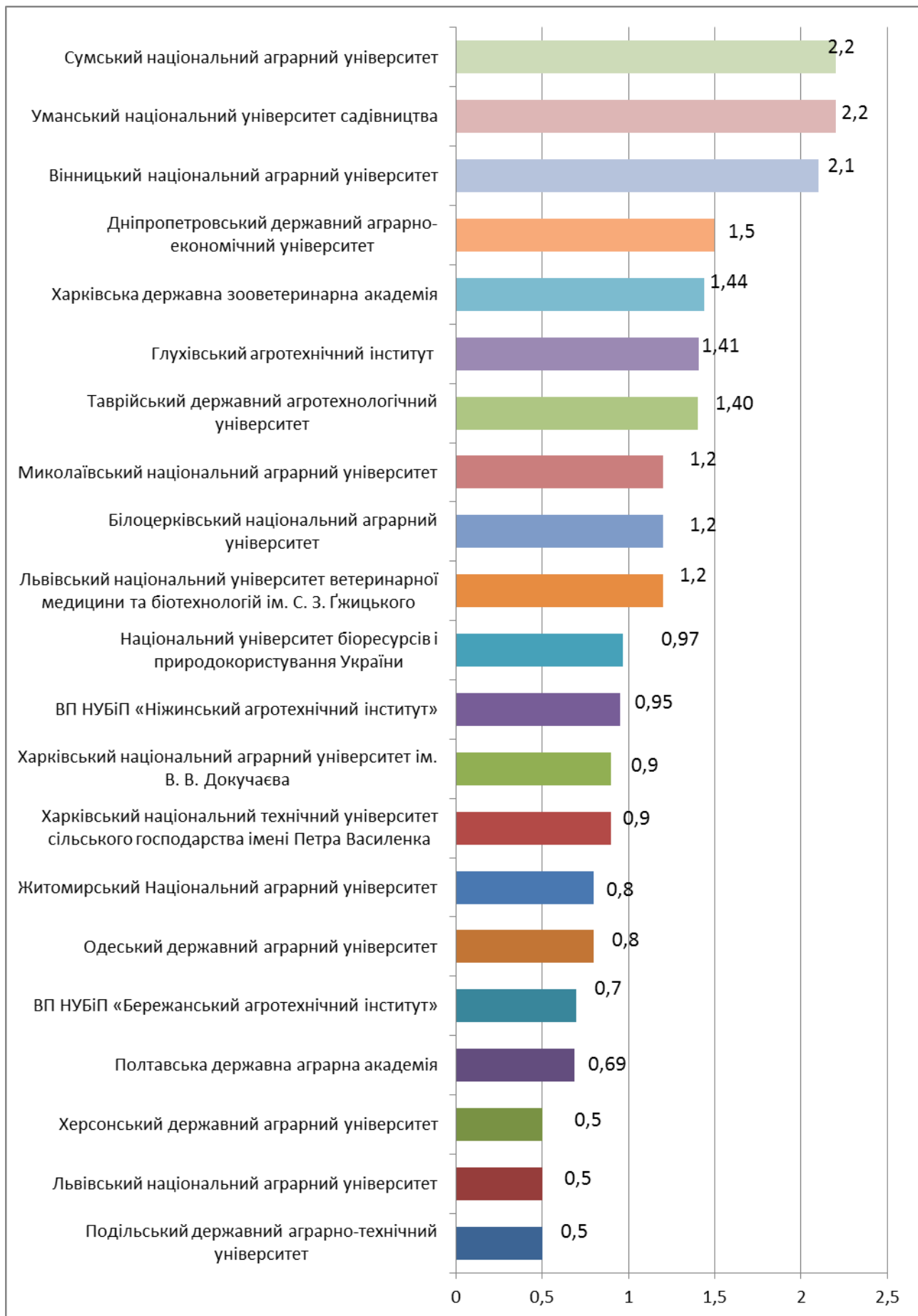

Рис. 16. Обертаність

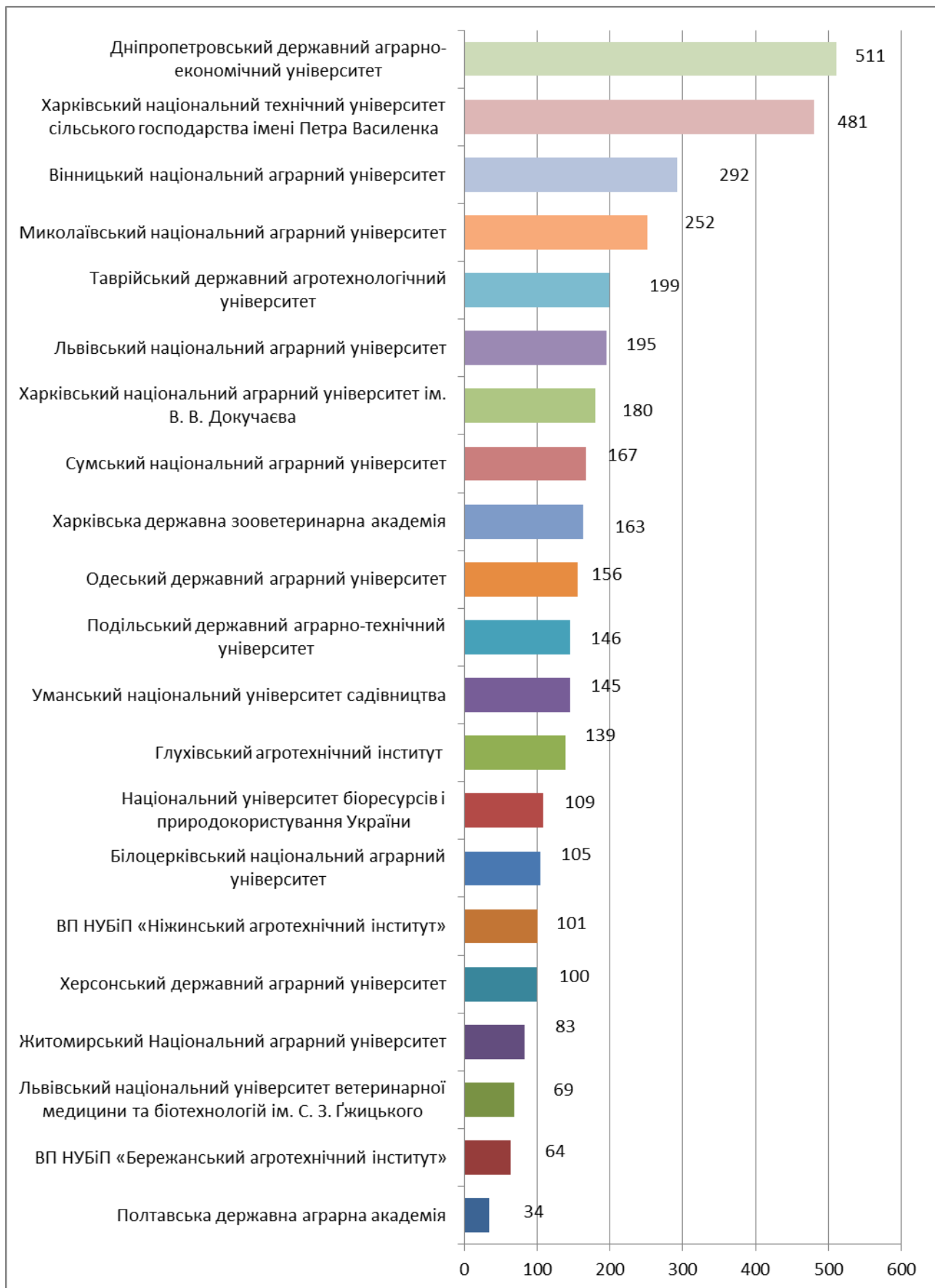

Рис. 17. Загальна кількість інформаційно-масових заходів

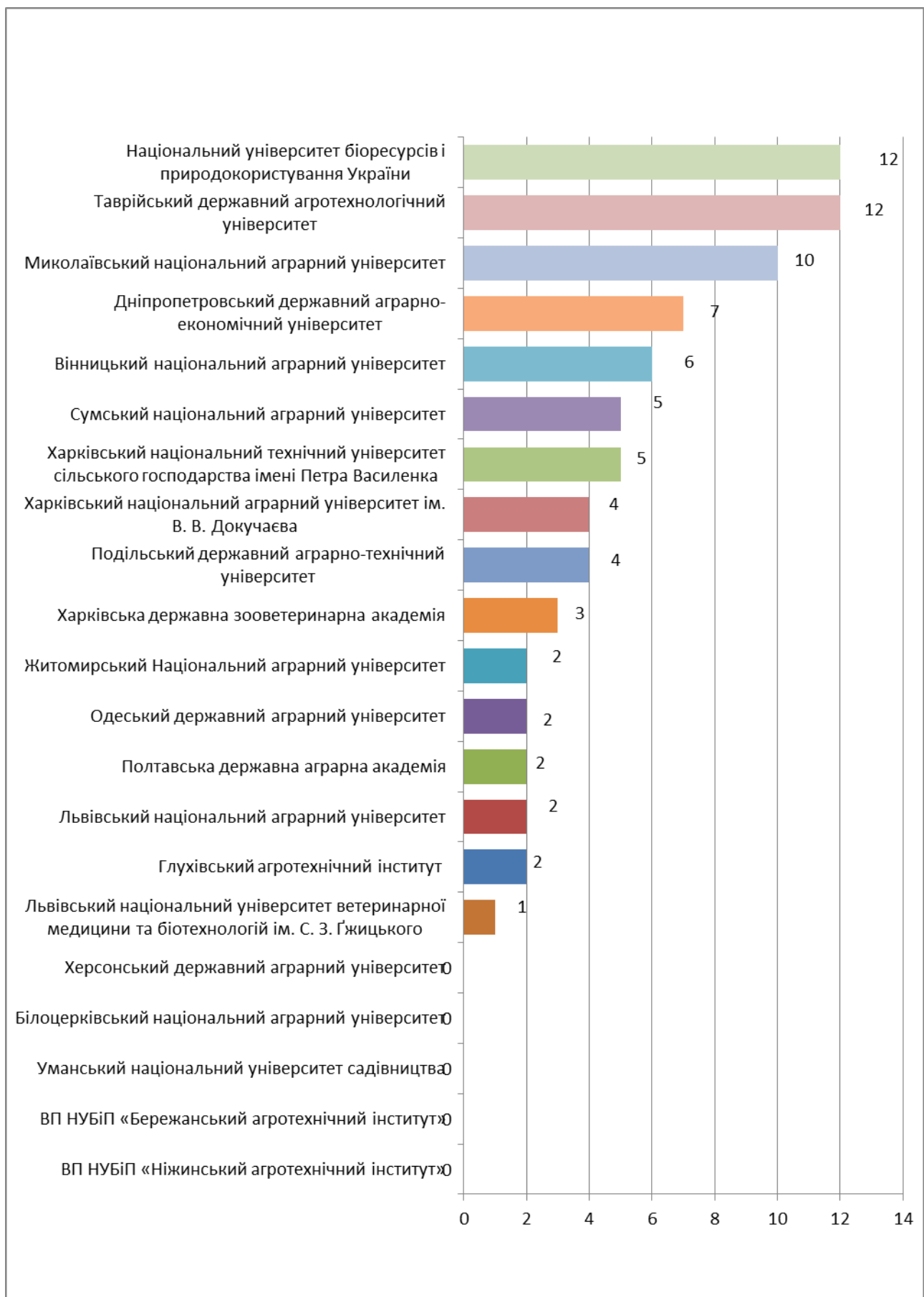

Рис. 18. Кількість показників

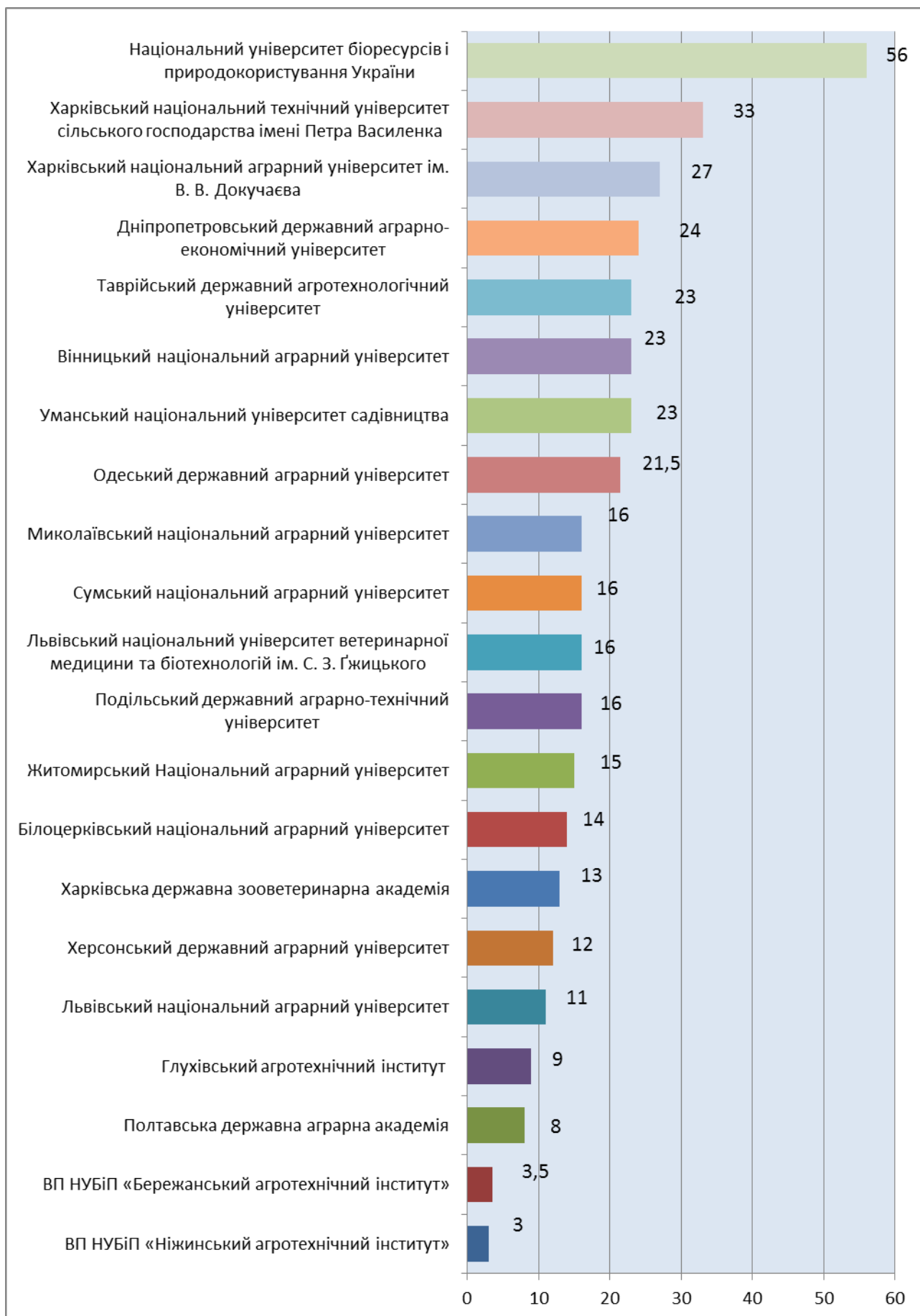

Рис. 19. Загальна кількість працівників

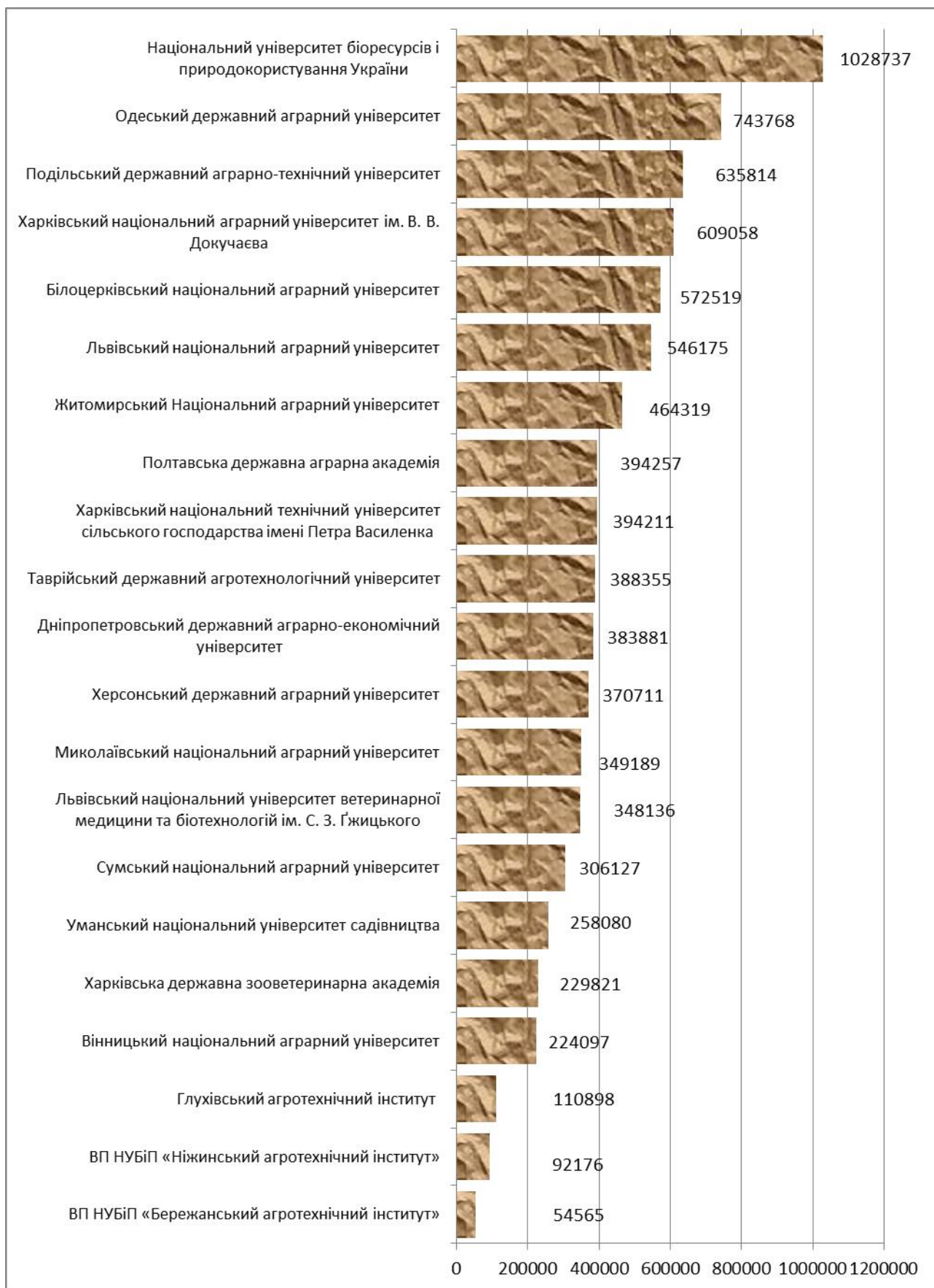

Рис. 20. Загальний фонд бібліотеки

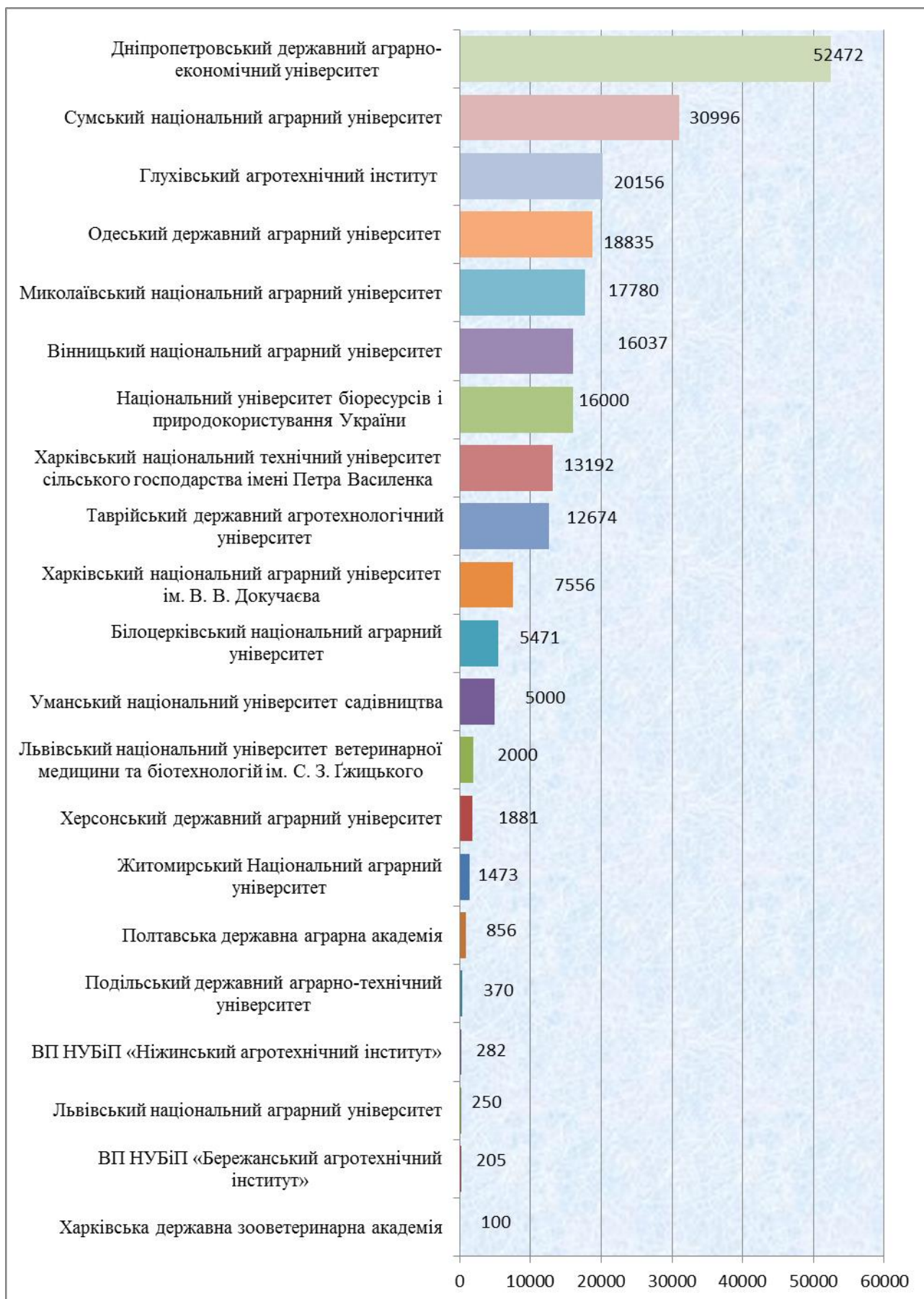

Рис. 21. Введено бібліографічних записів за рік

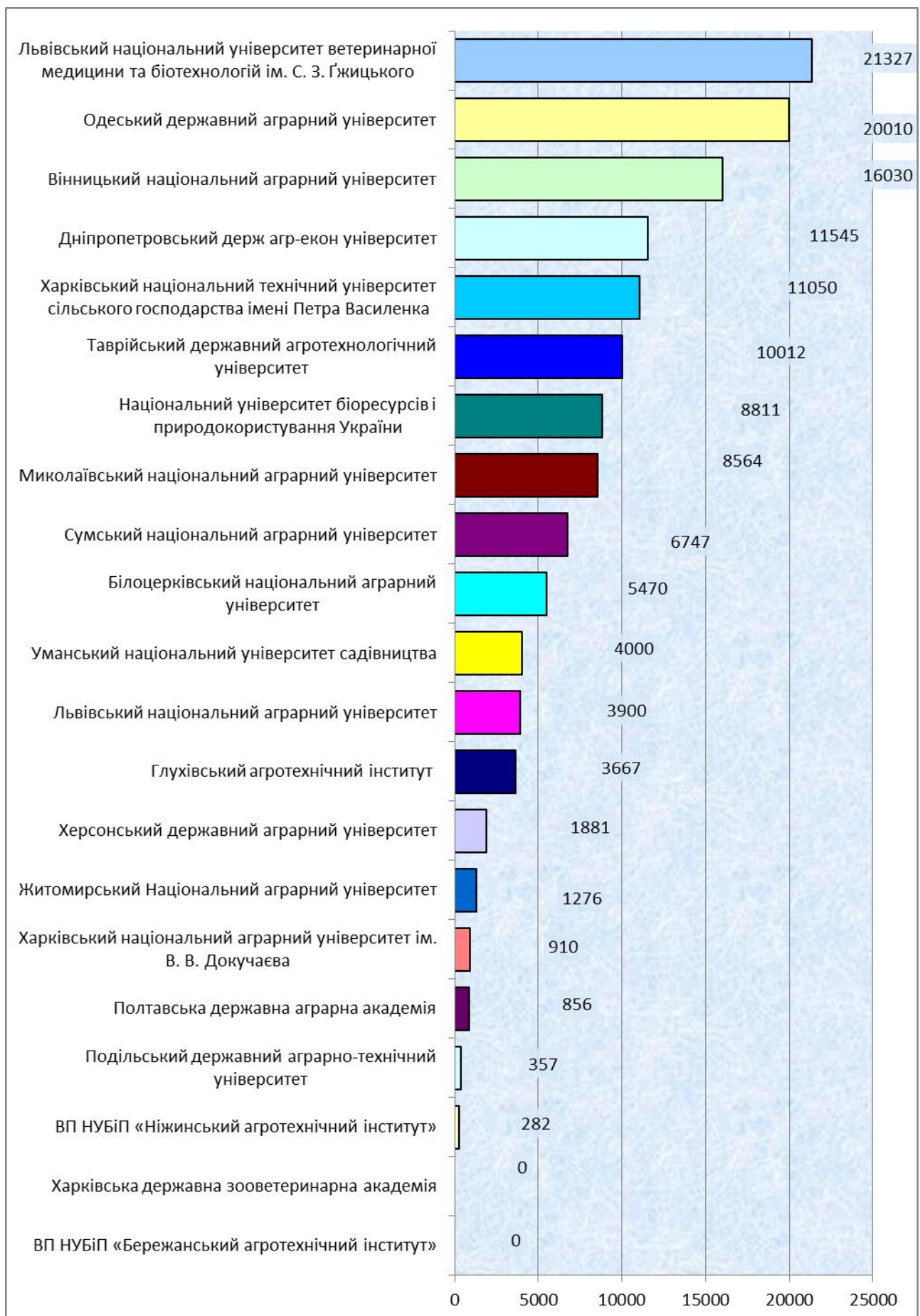

Рис. 22. Введено записів в ЕК за рік

Коментарі до звіту. Висновки

Впровадження практично в усі сфери людського життя новітніх інформаційних технологій спонукають бібліотеки якісно змінювати свою діяльність, перетворюватись із простого “місця видачі книги” на інформаційні центри. Сьогодні найважливішим завданням бібліотек є надання інформації різним верствам населення, тому бібліотеки намагаються йти в ногу з науково-технічним прогресом, вводять в бібліотечні процеси інноваційні форми роботи.

Відбувається еволюція соціальної ролі бібліотек: до традиційних завдань просвітницького характеру, збереження і примноження культурного надбання, додалися функції інформаційних центрів, що забезпечують доступ до національних і світових інформаційних мереж та баз даних. Активне впровадження сучасних технологій сприяло створенню нової інформаційної інфраструктури, в якій бібліотеці відведено роль посередника між інформаційними ресурсами та користувачем. Новітній етап розвитку бібліотек, пов'язаний з використанням всього наявного потенціалу сучасних інтернет-технологій, уможливує розгортання ресурсної бази і посилює значення мережених форм інформаційно-аналітичного обслуговування наукової, управлінської, соціальної сфер. Провідним інтегруючим елементом національного науково-інформаційного простору, є і залишаться бібліотеки, насамперед, спеціалізовані, наукові. Однак, вже не у своєму традиційному образі книгозбірень, а як центри інтелектуального доступу до ресурсів наукової інформації, медіа теки, що забезпечують інтеграцію, систематизацію й поширення наукової інформації на всіх видах носіїв (<http://www.nbu.gov.ua/node/3115>).

Одним з пріоритетних напрямів роботи Національної наукової сільськогосподарській бібліотеці (ННСГБ) НААН України є координація діяльності мережі сільськогосподарських бібліотек України, зокрема бібліотек аграрних ВНЗ III-IV р.а. Взаємовідносини між ННСГБ і бібліотеками мережі аграрних ВНЗ і інших галузевих мають багатоаспектний характер, у т.ч. будуються на принципах корпоратизації, яка є однією з найефективніших форм інноваційної діяльності освітянських бібліотек, зокрема щодо створення інтегрованих ресурсів. Корпоративна співпраця зобов'язує колективи книгозбірень розробляти і розподіляти спільні підходи у таких напрямках діяльності: створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу, зведених баз даних тощо, вимагаючи, щоб кожен з учасників робив відповідний внесок у межах своїх можливостей з дотриманням заздалегідь встановлених правил і водночас міг користуватись усіма результатами спільних досягнень. Так, головний інформаційний ресурс ННСГБ НААН, «УкрАгротека», демонструє не лише власні електронні ресурси, а й розподілені ресурси бібліотек мережі, з якими налагоджена тісна співпраця, зокрема інформаційні ресурси Житомирського національного агроекологічного університету, Інституту картоплярства НААН, Немішаєвського агротехнічного коледжу НУБіП, Національної бібліотеки України ім. В.І.

Вернадського та Білоруської сільськогосподарської бібліотеки ім. І.С. Луїновича НАНБ² [1, с.65].

В огляді наведено дані наукового аналізу звітів бібліотек аграрних ВНЗ III-IV р.а. з точки зору виконання планів, досягнень в роботі, впровадження нових інноваційних методів, інших аспектів діяльності. Бібліотеки звітують перед ННСГБ за статистичними формами, які містять загалом більше 100 показників, а також надають наукові звітні матеріали про діяльність, зразки розробок (сценарії, показники інш.), плани робіт на майбутній рік, інш. Окремі розділи звіту, як правило, містять інформацію про новітні розробки.

Робота спеціалізованих наукових бібліотек мережі у 2017 р. окрім виконання традиційних форм роботи мала такі особливості. Всі наукові бібліотеки університетів продовжували активно впроваджувати автоматизацію бібліотечних процесів. Так, в *Національному університеті біоресурсів і природокористування (НУБіП)* була продовжена книговидача в автоматизованому режимі у філіях наукової бібліотеки для студентів. Щоденно здійснювалось наповнення електронної бібліотеки НУБіП України. Передплачено доступ до **однієї із найбільших наукометричних баз даних світу Web of Science**; університет потрапив до числа 100 українських вишів та наукових установ Міністерства освіти і науки України, які за кошти державного бюджету отримали доступ до міжнародних баз даних Scopus та Web of Science. У звітному році завдяки співпраці наукової бібліотеки з Асоціацією **"Інформатіо-Консорціум"** забезпечено доступ до **міжнародних електронних ресурсів, а саме: до бази даних Bio One**, до наукового медичного журналу «The New England Journal of Medicine», **наукометричної бази даних EBSCO**.

У звіті наукової бібліотеки ХДЗВА відзначено одне з положень маніфесту Української бібліотечної асоціації про те, що «бібліотека сприяє формальній і неформальній освіті впродовж життя, самоосвіті та саморозвитку», фокусує увагу на ключовому напрямі бібліографічної діяльності – створенні інформаційних ресурсів на допомогу освітнім програмам та підтримці самоосвіти. Проблема інформаційного забезпечення освітнього та самоосвітнього процесів набуває особливого значення в умовах розвитку медіакультури, яка трансформує навчання у безперервне навчання. Відзначено також, що «електронні ресурси бібліотечних та інформаційних центрів є стратегічним сегментом національного інформаційного ресурсу України». Пріоритетними завданнями щодо підвищення ефективності обслуговування електронними ресурсами користувачів наукової бібліотеки є забезпечення систематичного доступу до іноземних баз даних Scopus, Web of Science; продовження формування повнотекстової бази інституційного репозитарію *героHDZVA*». Питання останнього розглянуто у звіті доволі детально. «Це важливий *інноваційний* напрям роботи, перспектива розвитку якого очевидна. Наукова бібліотека ХДЗВА і надалі буде розвивати та популяризувати власний ресурс з відкритим кодом, підтримувати ідеї відкритого доступу та залучати

² Татарчук Л.М. Електронні інформаційні ресурси як основа інноваційного розвитку культури, освіти, науки. Бюлетень ННСГБ НААН. – 2015. – Вип.2. – С. 63-68

вчених академії до співпраці у вирішенні цього важливого питання. Адже це сприяє піднесенню авторитету, створенню позитивного іміджу бібліотечної установи у інформаційному середовищі, забезпечує в Інтернеті своєчасну презентацію видань співробітників. Постановою Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 541 затверджено Положення про Національний репозитарій академічних текстів - загальнодержавну розподілену електронну базу даних. Ресурси Національного репозитарію є допоміжними засобами для проведення експертизи академічних текстів на плагіат. Основна мета Національного репозитарія – сприяння розвитку освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності шляхом поліпшення доступу до академічних текстів та сприяння академічній доброчесності. Національний репозитарій складається з центрального репозитарія, що підтримується розпорядником Національного репозитарія, і локальних репозитаріїв, що підтримуються інституціональними учасниками, які включають в електронній формі всі академічні тексти незалежно від дати їх створення та оприлюднення у визначеному регламентом порядку. Вищі навчальні заклади розміщують тексти кваліфікаційних випускних робіт здобувачів вищої освіти, а також тексти дисертацій на здобуття наукового ступеня та авторефератів дисертацій у своїх локальних репозитаріях та забезпечують доступ до них відповідно до регламенту».

Задля сприяння академічній доброчесності протягом року фахівцями бібліотеки *ХДЗВА* також були здійснені перевірки текстів дисертацій на відсутність/наявність академічного плагіату за допомогою програми Антиплагіат онлайн на TEXT.RU, що рекомендована Міністерством освіти і науки України.

Для швидкого пошуку інформації у *бібліотеці МНАУ* ведеться веб-картотека посилань на офіційні сайти та сайти повнотекстових баз даних за напрямками підготовки фахівців «Повнотекстові міжнародні та українські бази даних». У зв'язку зі стрімкими змінами у сфері вищої освіти України, особливо у галузі наукової роботи, роль бібліотеки МНАУ теж зазнає трансформації. Бібліотека МНАУ бере активну участь у сприянні підвищення наукометричного рейтингу університету. У 2017 році фахівці бібліотеки проводили тренінги на факультетах, надавали індивідуальні консультації науково-педагогічним працівникам щодо створення профілю науковця у Google Scholar, а також отримувати ідентифікатори в міжнародному реєстрі ORCID і Open Researcher, які є некомерційним та відкритим проектом для створення та підтримки реєстру унікальних ідентифікаторів дослідників.

Новими видами роботи, призначеними покращити обслуговування користувачів у 2017 р. в бібліотеці *ХНТУ СГ ім. П.Василенка* були: отримання на конкурсній основі доступу до зарубіжної БД «Web of Science»; організація на платформі з відкритим кодом «DSpace» репозитарію Open Archive KhNTUA, приєднання до загальнодержавного проекту «Україніка наукова» НБУВ; вдосконалення веб-сайту НБ; запровадження інноваційних форм роботи, як творчий проект – майстер-клас, віртуальний альманах, бібліогід книжкового

світу, віртуальний інтерактивний плакат, поетичні п'ятихвилинки з бліц-опитуванням, флешмоб. Надіслані бібліотекою «Основні напрями діяльності» у 2017 р. є типовими для більшості бібліотек : розширення діапазону інноваційних форм, методів бібліотечного обслуговування користувачів, автоматизованих робочих місць для користувачів з доступом в Інтернет; комплектування бібліотечного фонду документами на всіх видах носіїв інформації, створення засад для організації переходу фондів і довідкового апарату з ББК на УДК; надання консультаційної допомоги з питань наукометрії і бібліометрії, здійснювали моніторинг наукового потенціалу ХНТУСГ та особистого рейтингу вчених в українському індексі наукового цитування, рейтингах міжнародного рівня; створення університетського репозиторію (електронного архіву) – Open Archive KhNTUA; участь у загальнонаціональному корпоративному проєкті зі створення повнотекстових ресурсів «Наукова періодика України» спільно з НБУ ім. В.І. Вернадського та іншими бібліотеками тощо;

Директор бібліотеки *Глухівського агротехнічного інституту імені С.А.Ковпака Сумського НАУ* у 2017 р. Зуєва О.І. у складі ґрунтовних звітних матеріалів подала власну методичну розробку «Використання особистісних технологій в роботі бібліотеки». В ній йде мова про особливості бібліотечної роботи в умовах зростання ролі електронних інформаційних ресурсів.

Наукова бібліотека Львівського національного аграрного університету 2017 році у питаннях інформаційно-масової роботи керувалась Указом Президента України «Про стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки»; Закон України «Про вищу освіту» та інш., а також постулатами Християнської моралі – невід'ємної складової виховного процесу. Відзначено, що на сучасному етапі розвитку людського суспільства наука та освіта відіграють значну роль для економічного зростання будь-якої країни. Оскільки Україна держава аграрна, то розвиток аграрної науки в нашій країні є пріоритетним. Підготовлено цікавий тематичний покажчик «Органічне сільське господарство» в електронному варіанті. Працівниками бібліотеки підготовлено 6 наукових статей. У звіті бібліотеки загалом подано ґрунтовне висвітлення основних аспектів діяльності; достатня увага приділена і розширенню існуючих та створенню нових можливостей доступу користувачів бібліотек до електронних джерел інформації. Бібліотека підтримує і поповнює бібліографічні, реферативні і повнотекстові бази даних, в яких містяться понад 20 млн. записів світового інформаційного потоку і мільйони сторінок повних текстів (сайт CulOnline.com.ua; Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (library@nbuv.gov.ua); «УКРАГРОТЕКА» — національний інформаційний ресурс (електронний каталог) <http://dns.gb.com.ua/dns.gb.html>; «АГРОПРОМ» — агропромисловий портал. <http://agroprom-ua.com/>; «АГРОС» <http://www.cnsnb.ru/>; «AGRONEWS» — <http://agronews.in.ua/>; «AGRIS» <http://agris.fao.org/>; «AGRICOLA» <http://agricola.nal.usda.gov/>; «AGORA» <http://www.aginternet.org/>; «EBSKO» <http://www.ebsco.com/>). «Релігія завжди була і залишається одним із основних джерел духовності людини, її моральних вчинків. Людина як духовна сутність завжди прагне досконалості. У

цьому прагненні вона стає добрішою, терпимішою, духовно оновленою. Невід'ємними супутниками її життя стають віра в Бога, в добро, в справедливість. Ми, християни, повинні черпати з глибин істини Христової і виховувати нашу молодь в душі християнської моралі» (із звіту).

Оновленню професійних знань працівників об'єднання сприяли професійні заходи, підготовлені Головною бібліотекою Таврійського державного агротехнологічного університету (ТДАТУ) у звітному році. Одним з численних заходів було проведення у квітні 2017 року флеш-семінару для бібліотек ЗТО «Універсальна десяткова класифікація: методика індексування». Звіт має окремий розділ «Інноватика в роботі бібліотеки». Зокрема підрозділ «інноватика 2017 р.» складалась із заходів, які стосуються питань наукометрії: розпочато проект «Вчені ТДАТУ у Вікіпедії»; проведено роботу зі створення персональних сторінок докторів наук та видатних науковців ТДАТУ; проведення флеш-семінарів «Алгоритм пошуку інформації в Web of Science»; «Розбудова іміджу науковця сучасними засобами наукової комунікації», ін.. Відзначено, що ефективність роботи вузівської бібліотеки сьогодні – це, перш за все, її сервісні послуги. Те, як вона відгукується на зміни в суспільстві, наскільки оперативним і широким є доступ до необхідної інформації.

Фундаментальною бібліотекою Харківського національного аграрного університету (ХНАУ) імені В.В. Докучаєва представлено звіт, в якому серед головних завдань бібліотек, які є «не просто сховище навчальних матеріалів, а відкрита інформаційно-комунікаційна система» названо: «інформаційна підтримка навчального й наукового процесу через освоєння інформаційних і комп'ютерних технологій; удосконалення багатоступінчатої веб-сторінки бібліотек; створення електронних каталогів; формування корпоративних комп'ютерних мереж бібліотек з каналами виходу в глобальні інформаційні мережі; придбання бібліотеками електронних ресурсів для науки й освіти...». Змістовно подані розділи звіту, зокрема вельми насичений розділ «Культурно-просвітницька та виховна робота», який містить підрозділ виставкової роботи, підрозділ популяризації фонду цінних і рідкісних видань (університет має багату історію), інш. Є розділ «Автоматизація бібліотечних процесів». У 2017 році у бібліотеці продовжено повний безкоштовний текстовий доступ до порталу *Polpred.com* *Обзор СМИ* без будь-яких обмежень щодо завантажень; ведеться робота над Інституційним репозиторієм *eKhNAUIR* <http://dspace.knau.kharkov.ua>. Надано інформацію про наповнення веб-сайту бібліотеки у 2017 р. У 2018 р. заплановано *перехід на АБІС Коґа* (конвертація записів із CDC/ISIS), який дозволить у повній мірі відобразити зміст бібліотечного фонду. У 2017 році прийнято рішення про *створення Електронної бібліотеки* у локальній мережі і розпочато роботу з її наповнення (як інноваційна розробку).

Наукова бібліотека Житомирського національного агроекологічного університету (ЖНАЕУ) як координаційний центр об'єднання сільськогосподарських бібліотек області надає доступ до значного масиву електронних ресурсів, серед яких:

- [сайт наукової бібліотеки ЖНАЕУ](#),
- [розподілений електронний каталог](#)
- *корпоративна мережа з організації створення розподільчого електронного ресурсу сільськогосподарських бібліотек України*, загалом 7 бібліотек, у т.ч. ННСГБ НААН.

- [Інституційний репозитарій ЖНАЕУ](#),
- [електронна бібліотека ЖНАЕУ](#),
- *віртуальні послуги, що доступні через сайт наукової бібліотеки*
- *доступ до наукометричної бази даних [Web of Science](#) та повнотекстових баз даних*, серед них: EBSCO, PM World Library, Polpred.[com](#).

Звіт ЖНАЕУ, як головної Об'єднання с.-г. бібліотек області один з кращих.

Фахівці бібліотеки *Білоцерківського національного аграрного університету (БНАУ)* у 2017 р. також опікуються питаннями наукометрії і провели ознайомчі заняття з реєстрації науковців, аспірантів, викладачів у безкоштовних наукометричних базах (Google Scholar), процесу індексації праць учених у відомих світових наукометричних базах Scopus та Web of Science, реєстрі унікальних ідентифікаторів науковців ORCID. Заплановано провести семінар з питань наукометрії у 2018 р.

В підсумку слід зазначити: у 2017 р. працівниками бібліотек мережі аграрних ВНЗ III-IV р.а. продовжено позитивні тенденції діяльності попередніх років в умовах новітніх інформаційних технологій. Отримали подальший розвиток запропоновані раніше і нові підходи до роботи бібліотеки як інформаційного центру. Як і раніше *головна мета роботи* наукових бібліотек аграрних ВНЗ III-IV р. а. полягала в якісному й оперативному бібліотечно-бібліографічному та інформаційному обслуговуванні користувачів, сприянні формуванню їх світогляду, духовного розвитку шляхом популяризації кращих зразків літератури та мистецтва. Серед основних напрямів роботи бібліотек були: розширення діапазону інноваційних форм, методів бібліотечного обслуговування користувачів; комплектування бібліотечного фонду документами на всіх видах носіїв інформації; оперативне створення бібліографічно-інформаційних продуктів з актуальної тематики та інш. Надзвичайно велика увага приділялась бібліотеками мережі питанням наукометричних баз даних і створенню інституційних репозитаріїв.

ОГЛЯД ЗВІТІВ БІБЛІОТЕК АГРАРНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ I-II РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ ЗА 2017 РІК

I. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ БІБЛІОТЕК

Людина, для якої книжка вже у дитинстві
стала такою необхідною, як скрипка для музиканта,
як пензель для художника,
ніколи не відчуває себе обділеною,
збіднілою і спустошеною... *В. Сухомлинський*

Читання пронизує усі сфери життєдіяльності людини та є основою освітньої, пізнавальної, інформаційної, професійної сфери її діяльності. Стрімке зростання обсягів інформації, котру необхідно засвоїти, потребує збільшення темпу читання, якості та швидкості розуміння прочитаного і прийняття рішення. Тому, читання стає основою освіти і провідною навичкою самоосвіти людини впродовж життя. На сьогодні громадськість дійшла висновку, що підростаюче покоління майже повністю втратило інтерес до читання. У кожній країні існують свої підходи до вирішення цієї проблеми, але всі вони переслідують одну мету – зробити читання привабливим для сучасної людини, показати його важливість для розвитку як окремої особистості, так і суспільства в цілому. Тому Україні, декларуючи європейські стандарти та цінності в своїх прагненнях культурної та освітньої інтеграції до Європи, потрібно докласти багато зусиль, щоб повернути студентів до книги, сформувані інтерес до читання.

Фундаментом для розвитку національної політики з підтримки читання є бібліотеки. Пріоритетами в роботі бібліотеки є розвиток особистості, здатної самостійно і вільно мислити й діяти в умовах інформаційного суспільства; формування сучасного світогляду студентів; розвиток навичок самостійного пізнання, самоосвіти і самоствердження особистості; виховання покоління, здатного ефективно працювати й навчатись протягом життя. Бібліотеки є консолідуючим центром навчального закладу, навколо якого об'єднуються студенти, викладачі, зацікавлені в активізації юнацького читання й поліпшенні його якості особистісного зростання. Забезпечуючи вільний доступ до інформаційних і культурних джерел, бібліотекарі допомагають гуманізації суспільства та збільшують можливості самореалізації особистості. Вони переконані, що інвестиції, вкладені в молоде покоління, обов'язково повернуться суспільству сторицею.

Успіх кожної людини в наш час безпосередньо залежить від уміння працювати самостійно з джерелами інформації. Важливо навчитись критично осмислювати та аналізувати інформацію, яка може допомогти вирішити проблему розвитку та подолати розриви в знаннях.

Ще ніколи в історії людства інформація не мала такої ваги. Умілий пошук, систематизація, аналіз інформації відіграє важливу роль у роботі сьогоденного користувача бібліотеки. Тому, завданням сьогодення стало не

тільки пошук інформаційних ресурсів, але і їх наповнення, використання та класифікація, застосування всіх наявних можливостей по забезпеченню інтересів користувачів (звіт *Хомуцького ветеринарно-технологічного коледжу*).

У своїй роботі по організації обслуговування користувачів бібліотеки спираються на законодавчі та нормативні документи в галузі освіти та бібліотечної справи: Конституцію України, Державну національну програму «Освіта» (Україна XXI століття), Закони України «Про вищу освіту», «Про бібліотеки та бібліотечну справу», «Про національну програму інформації», «Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій», Національну стратегію розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 рр., Директиви Міністерства освіти і науки, Міністерства культури і туризму; розпорядження Кабінету Міністрів «Про схвалення Концепції Державної цільової національної культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека – XXI століття», регламентуючі документи бібліотеки та коледжу, нормативні акти та документи з бібліотечної справи органів управління вищими навчальними закладами, методичними та інструктивними матеріалами ННСГБ НААН, Державну Програму збереження бібліотечних та архівних фондів, Указ Президента України № 334/2015 «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді», Положеннями Європейської Конституції та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Бібліотеки вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації незалежно від регіону розташування за звітний період використовували і запроваджували нові інформаційні технології, формували електронні ресурси, застосовували в роботі мультимедійні технології, взаємодіяли мережею з іншими підрозділами та бібліотеками, втілювали в життя поставлені часом задачі. Перешкодами на шляху була недостатня матеріальна забезпеченість. Незважаючи на перепони, статистичні показники про діяльність бібліотек та звітність за 2017 р. є позитивними. Бібліотеки презентували накопичені фонди як традиційними методами, так і застосовували новітні прогресивні методи.

Більшість бібліотек зосереджували свої зусилля на забезпеченні всебічного навчально-виховного процесу. З аналізу звітів помітно, що бібліотеки стали справжніми інформаційними центрами інтелектуального розвитку, осередками культури, системоутворюючими комплексами з продукування нових знань. Основними завданнями бібліотек аграрних вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації як інформаційного центру, стали популяризація бібліотечно-бібліографічних знань, сприяння вивченню першоджерел класиків сільськогосподарської науки, профільної української та зарубіжної літератури, створення для читачів комфортної робочої зони. Робота цього плану велася за такими напрямками: впровадження і розвиток в бібліотеці нових інформаційних технологій, формування і використання електронних ресурсів їх популяризація та організація бібліотечного простору з використанням сучасного дизайнерського оформлення, впровадження мультимедійних технологій, розвиток мережевої взаємодії бібліотек,

підключення до світової системи Інтернет, функціонування української мови, як державної, впровадження електронних ресурсів, слугування ширшому формуванню правових знань студентів, виховання активної громадянської позиції, усвідомлення необхідності вивчення історії своєї країни, підтримка інтелектуального розвитку і самоствердженню особистості студента. Бібліотеки справляються з переліченими завданнями на належному рівні.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗВІТНОСТІ БІБЛІОТЕК У 2017 р.

Рівень підготовки звітної інформації спонукає відмітити естетичне оформлення та виклад матеріалу, багатоманітність бібліотечних заходів, креативність бібліотекарів.

В таблиці нижче подано картину надходження звітів з областей України. Із 107 бібліотек аграрних навчальних закладів I-II рівня акредитації за 2017 рік відзвітувало 94.

Табл. 1. Звітування бібліотек вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації за 2017 р.

№ п/п	Назва області	К-ть в області	Назва	Не звітували за 2017 р.
1.	Вінницька	1	Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького НАУ	
2.		2	Верхівський сільськогосподарський коледж Вінницького НАУ	
3.		3	Вінницький технологічно-промисловий коледж Вінницького НАУ	
4.		4	Іллінецький аграрний коледж Вінницького НАУ	
5.		5	Ладизинський коледж Вінницького НАУ	
6.		6	Могилів-Подільський технологічно-економічний коледж Вінницького НАУ	
7.		7	Немирівський коледж будівництва та архітектури Вінницького НАУ	
8.		8	Тульчинський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	////////////////////
9.		9	Чернятинський коледж Вінницького НАУ	
10.	Волинська	1	Володимир-Волинський агротехнічний коледж	
11.		2	Горохівський коледж Львівського НАУ	////////////////////
12.		3	Рожищенський коледж Львівського Університету ветеринарної медицини та біотехнологій	
13.	Дніпровська	1	Верхньодніпровський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	
14.		2	Технологічний коледж Дніпропетровського ДАЕУ	
15.		3	Нікопольський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	
16.		4	Новомосковський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	
17.		5	Ерастівський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	
18.	Донецька	1	Донецький технікум Луганського НАУ	
19.		2	Костянтинівський технікум Луганського НАУ	
20.		3	Слов'янський технікум Луганського НАУ	
21.	Житомирська	1	Верхівнянська філія Житомирського агротехнічного коледжу	////////////////////
22.		2	Будівельний коледж Житомирського НАУ	
23.		3	Житомирський агротехнічний коледж	
24.		4	Житомирський технікум землевпорядкування Житомирського НАЕУ	
25.		5	Малинський лісотехнічний коледж	

26.		6	Новочорторійський державний аграрний технікум	
27.	Закарпатська	1	ВП НУБіП України Мукачівський аграрний коледж	
28.	Запорізька	1	Бердянський коледж Таврійського ДАТУ	
29.		2	Запорізький коледж Таврійського ДАТУ	////////////////////
30.		3	Василівський коледж Таврійського ДАТУ	
31.		4	Мелітопольський коледж Таврійського ДАТУ	
32.		5	Ногайський коледж Таврійського ДАТУ	
33.		6	Оріхівський коледж Таврійського ДАТУ	////////////////////
34.	Івано-Франківська	1	Івано-Франківський коледж Львівського НАУ	////////////////////
35.		2	Рогатинський державний аграрний коледж	
36.		3	Снятинський коледж Подільського ДАТУ	
37.		4	Тлумачський коледж Львівського НАУ	
38.	Київська	1	ВП НУБіП України Боярський коледж екології і природних ресурсів	
39.		2	Технолого-економічний коледж Білоцерківського НАУ	////////////////////
40.		3	ВП НУБіП України Ірпінський економічний коледж	
41.		4	Маслівський аграрний технікум ім. П.Х.Гаркавого Білоцерківського НАУ	////////////////////
42.		5	ВП НУБіП України Немішаївський агротехнічний коледж	
43.		6	Таращанський агротехнічний коледж	
44.	Миколаївська	1	Бобринецький технікум ім.В.Порика БНАУ	
45.		2	Кропивницький технікум механізації сільського господарства	
46.		3	Компаніївський технікум ветеринарної медицини	
47.		4	Олександрійський технікум Білоцерківського НАУ	////////////////////
48.	Луганська	1	Старобільський технікум Луганського НАУ	
49.		2	Слов'яносербський технікум Луганського НАУ	////////////////////
50.	Львівська	1	Вишнянський коледж Львівського НАУ	
51.		2	Золочівський коледж Львівського НАУ	
52.		3	Екологічний коледж Львівського НАУ	
53.	Одеська	1	Вознесенський коледж Миколаївського НАУ	
54.		2	Мигійський коледж Миколаївського НАУ	
55.		3	Новобузький коледж Миколаївського НАУ	
56.		4	Ананівський аграрно-економічний коледж Уманського НУС	
57.		5	Ізмаїльський технікум механізації і електрифікації сільського господарства	
58.		6	Петрівський державний аграрний технікум	
59.		7	Білгород-Дністровський морський рибпромисловий технікум	
60.		8	Білгород-Дністровський аграрний державний технікум	
61.		9	Одеське морехідне училище рибної промисловості ім. О.Соляника	
62.	Полтавська	1	Коледж управління і права Полтавської ДАА	
63.		2	Аграрно-економічний коледж Полтавської ДАА	
64.		3	Березоворудський технікум Полтавської ДАА	
65.		4	Лохвицький технологічний технікум Полтавської ДАА	
66.		5	Лубенський фінансово-економічний технікум Полтавської ДАА	
67.		6	Хомутецький ветеринарно-зоотехнічний технікум Полтавської ДАА	
68.		7	Хорольський агропромисловий коледж Полтавської ДАА	
69.		8	Мирогощанський аграрний коледж	
70.		9	Млинівський державний технолого-економічний коледж	
71.		10	ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»	
72.	Сумська	1	Коледж Сумського НАУ	
73.		2	Маловисторопський коледж Сумського НАУ	
74.		3	Охтирський коледж Сумського НАУ	
75.		4	Путивльський коледж Сумського НАУ	
76.		5	Роменський коледж Сумського НАУ	
77.		1	Борщівський агротехнічний коледж	
78.		2	Бучацький коледж Подільського ДАТУ	

79.	Тернопільська	3	ВП НУБіП України Заліщицький аграрний коледж ім. С.Храпливого	
80.	Харківська	1	Вовчанський технікум Харківського НТУСГ	
81.		2	Коледж переробної та харчової промисловості Харківського НТУСГ	
82.		3	Красноградський технікум механізації сільського господарства	
83.		4	Липковатівський аграрний коледж	
84.	Херсонська	1	Новокаховський коледж Таврійського ДАТУ	
85.		2	Каховський державний агротехнічний коледж	
86.		3	Скадовський технікум Херсонського ДАУ	
87.		4	Херсонське морехідне училище рибної промисловості	////////////////////
88.	Хмельницька	1	Кам'янець-Подільський коледж харчової промисловості	
89.		2	Коледж Подільського ДАТУ	
90.		3	Новоушицький коледж Подільського ДАТУ	
91.		4	Шепетівський коледж Подільського ДАТУ	
92.	Черкаська	1	Агротехнічний коледж Уманського НУС	
93.		2	Городищенський коледж Уманського НУС	
94.		3	Золотоніський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	
95.		4	Тальнівський будівельно-економічний коледж Уманського НУС	
96.		5	Тальянківський агротехнічний коледж Уманського НУС	
97.		6	Чигиринський технікум Уманського НУС	
98.		7	Шевченківський коледж Уманського НУС	
99.	Чернівецька	1	Кіцманський технікум Подільського ДАТУ	
100.		2	Хотинський технікум Подільського ДАТУ	////////////////////
101.		3	Чернівецький коледж будівництва та архітектури Львівського НАУ	
102.	Чернігівська	1	ВП НУБіП України Бобровицький коледж економіки та менеджменту ім.О.Майнової	
103.		2	Борзнянський державний сільськогосподарський технікум	
104.		3	Козелецький технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	
105.		4	Остерський коледж будівництва та дизайну	
106.		5	Прилуцький агротехнічний коледж	
107.		6	Сосницький сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку	////////////////////

Сумська область уже котрий рік лідирує серед 11 областей, які повністю відзвітувалася у цьому році. Показує повноту інформації, лаконічність викладу, зразкове оформлення звітів. Кожен з 5-ти аграрних закладів області подав всю інформацію у зшитому томі, де звітні документи про роботу бібліотеки доповнено кольоровими фотографіями подій та заходів, вміщено описи виставок, сценарії. Електронний ресурс прикріплений в зошит тому, частково вкладено додатково диски з фото чи сценаріями. Виявляється любов бібліотекарів до справи, навіть такої сухої, як статистичні показники. Мова йде про коледж Сумського НАУ, Маловисторопський коледж ім. П.С.Рибалка, Охтирський, Путивльський, Роменський коледжі Сумського НАУ.

Вступна частина у переважній більшості звітів відповідає вимогам, змістовна, відображає їх загальноприйнятну структуру. Культурно-масові заходи проводилися в кожній установі. Працівники бібліотек знаходять креативні

підходи у спілкуванні з молоддю, про що зафіксовано більшою чи меншою мірою в усіх звітах.

Аналіз звітної інформації показав належний фаховий рівень працівників бібліотек, які готували звіти – професійний виклад матеріалу, творчий підхід, ерудицію, компетентність.

III. ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ

У 2017 році пріоритетні функції бібліотек вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації були спрямовані на обслуговування користувачів. Довідково-бібліографічна та інформаційна діяльність бібліотек проводилася на достатньому рівні. На думку бібліотекарів, розвиток процесів інформатизації суспільства, комп'ютеризація діяльності соціальних інститутів змінили вимоги людей до бібліотечного обслуговування, призвели до змін у читацьких пріоритетах, вплинули на склад інформаційних ресурсів бібліотек. Вміння працювати з різноманітними бібліографічними ресурсами дало змогу заощаджувати час і сили. Бібліографічна інформація стала дороговказом, допоміжними знаками на шляху навчання та наукової праці, орієнтиром руху у величезному інформаційному просторі, яке сприятиме досягненням студентів як під час навчання, так і у самостійному житті. Тому головним завданням сучасної бібліотеки навчального закладу є створення необхідних умов для доступу до інформації та бібліотечних послуг.

За оглядами звітів, приходимо до висновку, що бібліотеки застосовували різні форми і методи діяльності, виконували усні та письмові бібліографічні довідки, проводили консультації, укладали бібліографічні покажчики, інформаційні списки, поповнювали записи електронних каталогів, підтримували тісні зв'язки з бібліотеками інших навчальних закладів, науковими центрами, проводили комп'ютеризацію бібліотек та низку масових заходів.

Використовувались традиційні методи обслуговування за допомогою алфавітного, систематичного каталогів, систематичної картотеки статей, довідкового фонду відділу. Бібліотекарами велася та редагувалася реєстраційна картотека періодичних видань, картотека абонентів ВРІ; здійснювалося оперативне інформування користувачів у режимі «запит-відповідь», як традиційним методом, так і за допомогою електронного зв'язку, надання послуг за допомогою веб-сервісу та обслуговування віддалених користувачів, використання бездротового підключення до Інтернет-мережі за технологією Wi-Fi у читальній залі бібліотеки, проходили індивідуальні та групові консультації з питань бібліографії.

Входження в інформаційне середовище визначило нову стратегію діяльності бібліотек, яка виходила за межі фізичного простору через звичне традиційне спілкування. Поява віртуального довідково-бібліографічного обслуговування полегшила доступ до електронного каталогу і дала можливість збільшити кількість користувачів бібліотек. Вихід в Інтернет дав змогу

бібліотекам не тільки одержати доступ до всесвітніх сховищ інформації, а й самим влитися у світовий інформаційний простір, створити власну веб-сторінку.

Працюючи в умовах сучасного освітнього середовища, персонал бібліотек намагався максимально задовольнити потреби користувачів, які стають більш вимогливими щодо отримання необхідної інформації, адже користування сучасними інформаційними технологіями суттєво вплинуло на одержання якісної вищої освіти. У цьому напрямку були виконані такі функції і завдання:

- формування серед масового користувача потреби в читанні;
- застосування інноваційних форм обслуговування користувачів;
- виховання художнього смаку за допомогою пропаганди творчості класиків, твори різних жанрів найкращих вітчизняних і зарубіжних авторів;
 - - підвищення інтересу користувачів, а в першу чергу юнацтва та молоді, до історії, національно-патріотичного виховання та культури рідного краю (звіт *Роменського коледжу*).

Обслуговування користувачів, в якому використовуються інформаційні технології, суттєво відрізняються від традиційного. Робота в цьому напрямку має наступні кроки:

- користувачу стають доступні світові інформаційні ресурси;
- традиційне обслуговування вимагає, щоб користувач безпосередньо прийшов до бібліотеки, а нове обслуговування – саме приходять до користувача (в дім, на службу), тобто створюються індивідуальні умови використання інформації;
- традиційне обслуговування орієнтує користувача головним чином на документи, а нове – також і на тексти (розкриваючи їх, надаючи концептографічну, кон'юктурну інформацію);
- збільшуються категорії віддалених від бібліотеки користувачів – «віртуальні користувачі» (звіт *Путівльського коледжу СНАУ*).

Працівниками бібліотек значна увага зверталася на роботу зі студентами-першокурсниками. Особливий акцент зроблено на виховання любові до книги, прищеплення навичок бібліотечно-бібліографічної грамотності. За аналізом звітів зроблено висновок, що з метою повного і швидкого пошуку потрібної інформації в кожній бібліотеці систематично проводилося знайомство нових читачів з правилами користування довідково-бібліографічним апаратом. Це допомагало новим читачам, студентам адаптуватися до умов навчання, засвоїти нові методи користування бібліотекою.

Відомо, що навчально-виховний процес, наукова робота, рівень професійної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі залежить від іміджу бібліотеки в закладі. Плідна робота усіх підрозділів та здійснювані ними

технологічні процеси, суттєво впливають на рівень обізнаності студентства, визначають активізацію процесів розбудови інформаційного простору та визначення пріоритетів у діяльності бібліотек.

Обслуговування читачів цілеспрямоване на окремого користувача, з різними ступенями знань і вмінь у конкретних питаннях. У плані обслуговування бібліотекарі надавали інформацію з різних джерел – книг, періодики, електронних носіїв, за аудіо-, відео-записами, з доступу до ресурсів комп'ютерних мереж інших бібліотек, архівів тощо. Це у свою чергу підносило рівень обізнаності молоді, населення в цілому, впливало на виробничі та суспільні здобутки країни.

Позитивним у роботі з обслуговування абонентів бібліотек стала активізація багатьох Бібліотечних рад і активів, які вирішували низку дуже важливих організаційних практичних питань планування роботи бібліотек, комплектування та збереження фондів, підготовки та проведення масових заходів, забезпечення сучасною навчальною літературою, пошуків додаткових джерел фінансування, ремонту книжок, списання застарілої, дублетної, втраченої літератури тощо.

Виходячи із положення про інформацію як основний ресурс майбутнього, інформаційні технології прискорюють прогрес в різних галузях науки і техніки, сприяють підготовці фахівців високого рівня, тому працівники бібліотек прагнуть впроваджувати інноваційні методи – електронні бази даних, розробляти веб-сайти або сторінки на сайтах учбових закладів.

Бібліотеки намагалися здійснювати повноцінне інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу, проводити внутрішні екскурсії та бесіди про структуру фонду, роботу в бібліотеці, вивчали інформаційні потреби і читацькі запити. При відсутності затребуваних книг надавали альтернативну інформацію з різних джерел, використовуючи й електронні ресурси. Проводили інформаційно-бібліографічну роботу диференційовано та використовували індивідуальні, групові, масові форми роботи.

Всього у підзвітному році бібліотеками вищих навчальних закладів I–II рівня акредитації за 2017 рік було зареєстровано 80 173 користувачів (80 000 у 2016 р.), що на 173 користувача більше. Обслужено 202 301 читачів, що майже на 6 305 осіб більше, ніж минулого року (195 996 у 2016 р.). Із них 57 338 – студенти (в минулому році ця цифра складала 56 922 осіб), що більше на 416 осіб, ніж у попередньому році. Зареєстровано відвідувань 3 136 457 (3 082 069 у 2016 р.), що на 43 388 осіб більше ніж у попередньому році. Було видано документів 4 846 048 шт. (4 903 179 за 2016 р.), це на 57 131 менше попереднього року. Із цього показника 2 721 859 шт. (3 002 423 за 2016 р.) становить навчальна література. Як бачимо, чисельність їх зменшилась. Одна з причин – відсутнє заочне відділення, та на перший курс денної форми навчання було зараховано меншу кількість студентів. Для наочності, статистика подана нижче у діаграмах.

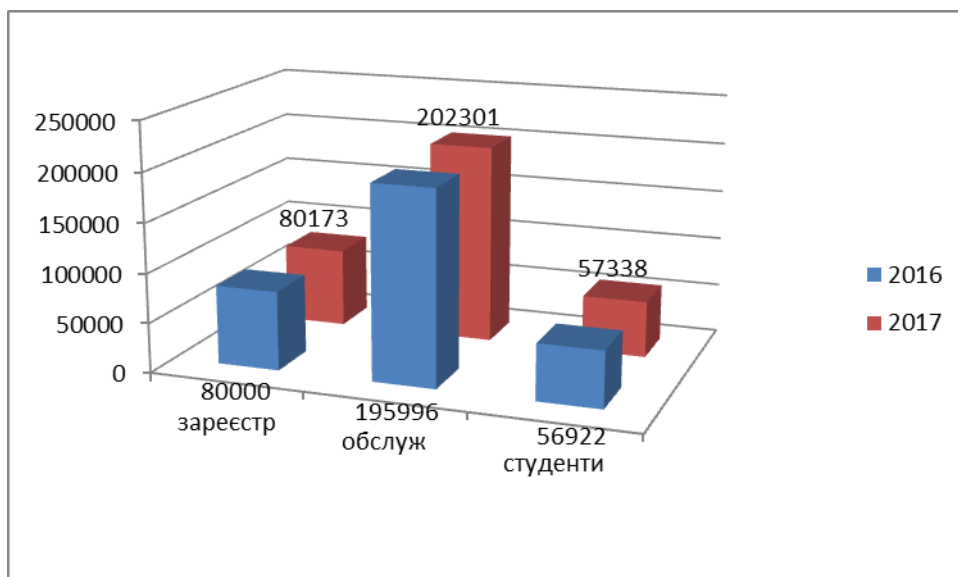

Рис. 1. Статистичні показники зареєстрованих та обслужених читачів бібліотек.

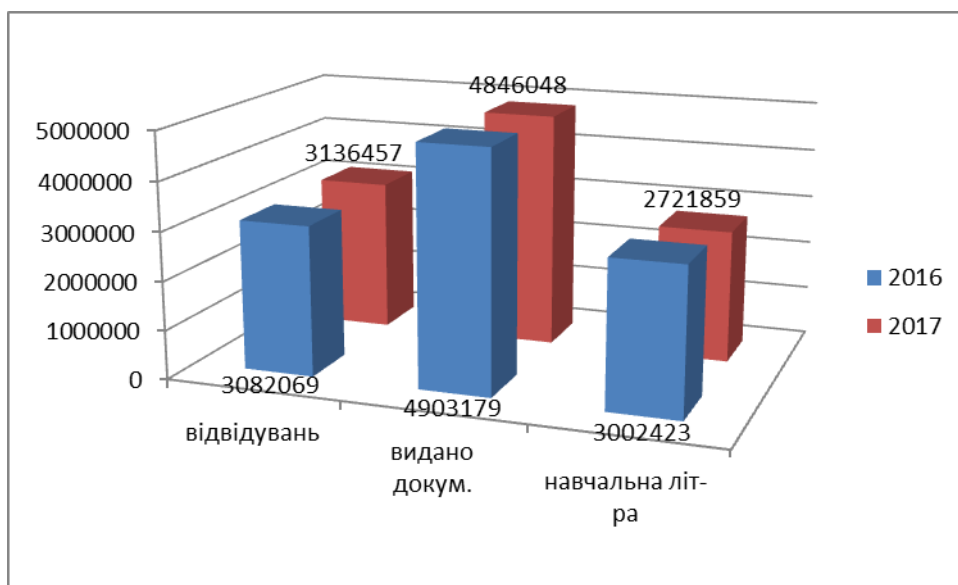

Рис. 2. Статистичні показники відвідувань та видачі книг

Новітні технології в бібліотечному просторі зумовили викладення у вільний доступ електронних ресурсів, серед яких лєвова доля припала на оцифровані документи (скановані книги). На превеликий жаль, лише у 9 бібліотеках вищих аграрних закладів I-II рівня акредитації проведено таку операцію. Це на одну більше ніж у попередній рік. Інші – не мають змоги надати книги для користування загалу електронних користувачів через відсутність у бібліотеці належної техніки для обробки фондів.

Табл. 2. Обслуговування користувачів бібліотеками

№ п/п	Назва	Користувачі, чол	К-ть обслуж. чол.	Відвідувань чол.	Видано док. / од.	Читаність / %	Книгозабезпеченість, %	Книгозбезпеченість, %	Обертаність / рази
1.	Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького НАУ	513	1030	2203 3	3610 7	70,0	54,3	-	1,3
2.	Верхівський сільськогосподарський коледж Вінницького НАУ	711	2800	4492 0	6420 0	22,9	52,7	-	1,7
3.	Вінницький технологічно-промисловий коледж Вінницького НАУ	113 5	1135	3611 2	-	26,09	69,0	69,0	0,4
4.	Іллінецький аграрний коледж Вінницького НАУ	893	1593	1157 7	6143 0	70,02		75,7	1,1
5.	Ладижинський коледж Вінницького НАУ	111 0	2220	1712 5	5450 2	49,1	40,0	28,2	1,2
6.	Могилів-Подільський технологічно-економічний коледж Вінницького НАУ	920	921	1800 0	6510 0	70,8	34	26,1	2,09
7.	Немирівський коледж будівництва та архітектури Вінницького НАУ	900	1380	1750 0	3600 0	40	55,7	25	0,7
8.	Тулчинський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ								
9.	Чернятинський коледж Вінницького НАУ	100 0	1000	3847 0	4007 0	40	34	-	-
10.	Володимир-Волинський агротехнічний коледж	874	1994	2705 6	4208 4	48	53,3	46,9	0,9
11.	Горохівський коледж Львівського НАУ								
12.	Рожищенський коледж Львівського Університету ветеринарної медицини та біотехнологій	523	1045	2303 5	3940 2	38,0	55,5	50,0	1,4
13.	Верхньодніпровський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	436	872	1564 2	2056 3	47	69,8	41,2	0,7
14.	Технологічний коледж Дніпропетровського ДАЕУ	888	1684	2594 6	5052 1	56,8	55,9	-	1,01
15.	Нікопольський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	526	816	3989	9142	17	167,7	131,7	0,1
16.	Новомосковський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	680	1300	2351 2	2123 2	31,2	85	75	0,37
17.	Ерастівський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	952	1684	2594 6	5052 1	56,8	55,9	-	1,01
18.	Донецький технікум Луганського НАУ	388	420	5995	2583 4	59,13	133,0	76,7	0,4
19.	Костянтинівський технікум Луганського НАУ	457	600	1300	1262	38,7	55,3	55,9	0,7
20.	Слов'янський технікум Луганського НАУ	674	674	1535 7	1570 1	23,2	91,0	44,8	0,3
21.	Верхівнянська філія Житомирського агротехнічного коледжу								
22.	Будівельний коледж Житомирського НАЕУ	728	2184	4498 0	7005 5	96,2	92,0	37,0	1,0
23.	Житомирський агротехнічний коледж	238 7	4774	1129 50	1962 00	41,1	34,7	25,4	2,4
24.	Житомирський технікум землевпорядкування Житомирського НАЕУ	318	1011	2455 0	2142 0	54		80	0,4
25.	Малинський лісотехнічний коледж	112 0	2240	8500 0	7600 0	67,86	39,98	36,24	1,7
26.	Новочорторійський ержавний аграрний технікум	831	831	1767 5	5753 5	69,2	41,4	69	1,7

27.	ВП НУБіП України Мукачівський аграрний коледж	127 8	2015	7897 3	9715 3	48,2	40,7	-	1,87
28.	Бердянський коледж Таврійського ДАТУ	709	1418	2237 4	3597 0	51	75,8	61,4	0,7
29.	Василівський коледж Таврійського ДАТУ	649	1498	1482 6	4823 5	74	90	92	1
30.	Мелітопольський коледж Таврійського ДАТУ	631	1262	1487 4	4685 2	73	52	44	1,4
31.	Ногайський коледж Таврійського ДАТУ	699	1400	2189 9	3412 9	49	81	89	0,6
32.	Рогатинський державний аграрний коледж	151 0	2065	4621 5	6564 0	31,7	85,3	32	1,1
33.	Снятинський коледж Подільського ДАТУ	484	484	5469	7212	11,3	14,9		1,3
34.	Тлумацький коледж Львівського НАУ	373	373		888	4	100	100	23
35.	ВП НУБіП України Боярський коледж екології і природних ресурсів	587	587	2860	4966	8,4	75	45	0,1
36.	ВП НУБіП України Ірпінський економічний коледж	600	1200	8000	1200 0	20	79	67	2,5
37.	Маслівський аграрний технікум ім. П.Х.Гаркавого Білоцерківського НАУ								
38.	ВП НУБіП України Немішаївський агротехнічний коледж	245 8	4647	1665 96	1843 34	74,9	45,3		1,7
39.	Таращанський агротехнічний коледж	123 1	2144	2651 01	2133 07	76,6	59,2	57,6	2,6
40.	Бобринецький технікум ім.В.Порика БНАУ	292	600	3949 6	4828 4	80,5	44,6	38,5	1,8
41.	Кропивницький технікум механізації сільського господарства	108 9	1850	3766 7	5671 4	52,1	88,3	60,4	0,6
42.	Компаніївський технікум ветеринарної медицини	363	681	8394	1795 1	49,4	54,4	43,7	0,6
43.	Олександрійський технікум Білоцерківського НАУ								
44.	Старобільський технікум Луганського НАУ	126 7	2334	4207 0	9982 6	70,7	78,8	39	1,1
45.	Вишнянський коледж Львівського НАУ	493	689	1125 7	2117 9	42,9	60	53,0	0,6
46.	Золочівський коледж Львівського НАУ	107 6	1216	1578 0	4420 5	44,1	59	-	0,7
47.	Екологічний коледж Львівського НАУ	101 2	2024	8620	1874 3	18,52	63,11	-	0,32
48.	Стрийський коледж Львівського НАУ	132 0	2640	2609 9	5639 1	42,7	49,6	39,6	0,9
49.	Вознесенський коледж Миколаївського НАУ	655	13115	1800 5	3614 0	55,1	55	54,3	1
50.	Мигійський коледж Миколаївського НАУ	164 0	1900	2853 0	8374 0	51	38	50	1,3
51.	Новобузький коледж Миколаївського НАУ	918	1582	4401 8	4637 4	50,5	53,1	37,5	1
52.	Ананьївський аграрно-економічний коледж Уманського НУС	650	3000	2200 0	2500 0	8,3	63	7	0,62
53.	Ізмаїльський технікум механізації і електрифікації сільського господарства	810	1682	1230 0	1560 0	19,4	103,2	90,9	0,2
54.	Петрівський державний аграрний технікум	678	2300	2540 0	6540 0	96,4	58,3	58,3	1,6
55.	Білгород-Дністровський морський	726	726	2333	4818	100	21846,0	0,9	1,07

	рибопромисловий технікум			0	9				
56.	Білгород-Дністровський аграрний державний технікум	992	992	2646 0	4678 8	47,1	56,1	44,1	1,2
57.	Одеське морехідне училище рибної промисловості ім. О.Соляника	210 9		1979 1	5646 1	26,7	25,3		1,1
58.	Коледж управління і права Полтавської ДАА	719	1098	2429 7	1913 5	27	74	41	0,3
59.	Аграрно-економічний коледж Полтавської ДАА	825	1920	2354 1	3834 2	19,6	44,4	40,0	0,9
60.	Березоворудський технікум Полтавської ДАА	100 1	1001	2025 0	1911 7	19,1	63,4	63,4	0,3
61.	Лохвицький технологічний технікум Полтавської ДАА	409	7845	7845	1138 5	27,5	100	-	0,2
62.	Лубенський фінансово-економічний технікум Полтавської ДАА	585	882	1168 79	1889 6	32,3	65,3	56,7	0,5
63.	Хомутецький ветеринарно-зоотехнічний технікум Полтавської ДАА	390	780	2100 0	2700 0	69	97	65	0,57
64.	Хорольський агропромисловий коледж Полтавської ДАА								
65.	Мирогощанський аграрний коледж	127 6	1986	5270 1	6314 6	49,5	47,7	32,3	1,0
66.	Млинівський державний технологічно-економічний коледж	560	700	1190 0	1706 0	30,0	35,0	24	0,9
67.	ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»	201 0	3008	1064 33	1237 91	61	26	27	2,4
68.	Коледж Сумського НАУ	830	2068	8258 8	1148 21	55	65,4	49,2	2,1
69.	Маловисторопський коледж Сумського НАУ	165 0	3100	7200 0	1300 00	41,9	57,1	96,7	1,4
70.	Охтирський коледж Сумського НАУ	529	1058	2729 0	7268 7	68,7	56,1	100	2,4
71.	Путивльський коледж Сумського НАУ	103 5	2064	6222 0	1202 44	58	46	26	25
72.	Роменський коледж Сумського НАУ	114 6	2527	3724 9	9391 0	82,0	32,5	25,0	2,5
73.	Борщівський агротехнічний коледж	132 4	1324	1270 4	6115 2	46,2	68	51,8	0,6
74.	Бучацький коледж Подільського ДАТУ	165 3	32456	5230 0	1138 25	68,85	41,8	28,9	1,6
75.	ВП НУБіП України Заліщицький аграрний коледж ім. Є.Храпливого	1 550	5735	7420 0	6776 4	11,8	29,9	3,8	1,4
76.	Вовчанський технікум Харківського НТУСГ	437	480	1709 5	1387 1	64,5	84,1	91,0	0,7
77.	Коледж переробної та харчової промисловості Харківського НТУСГ	920	9200	3876 1	4956 8	53,87	51,5	49,7	0,8
78.	Красноградський технікум механізації сільського господарства	680	1620	3202 1	7144 0	44,1	83,3	78,2	1,1
79.	Липковатівський аграрний коледж	112 5	2372	7036 0	9332 0	83	117	102	0,70
80.	Новокаховський коледж Таврійського ДАТУ	684	1162	7142	1812 3	26,50	69,18	29,14	0,3
81.	Каховський державний агротехнічний коледж	137 3	1373	2483 4	1233 77	90	48	24	0,9
82.	Скадовський технікум Херсонського ДАУ	382	382	2260	4855	-	-	-	-
83.	Кам'янець-Подільський коледж харчової промисловості								
84.	Коледж Подільського ДАТУ	118 4	2108	4883 0	1450 80	66	28	-	2,6

85.	Новоушицький коледж Подільського ДАТУ	600	950	1870 0	4183 9	68	76	41	1,0
86.	Шепетівський коледж Подільського ДАТУ	520	520	2900 0	3010 0	1	43	19	58
87.	Агротехнічний коледж Уманського НУС	110 2	2204	1245 9	7841 8	71	34	-	2
88.	Городищенський коледж Уманського НУС	446	1097	2514	3125	7	58,8	-	0,1
89.	Золотоніський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	630	1260	1695 8	2580 0	41	45	-	0,9
90.	Тальнівський будівельно-економічний коледж Уманського НУС	918	1836	2068 7	4138 3	45	42	28	1
91.	Тальянківський агротехнічний коледж Уманського НУС	107 4	3120	1357 7	7342 2	68	68		1
92.	Чигиринський технікум Уманського НУС	319	396	1170 0	1420 0	29,6	61,6	37,1	0,48
93.	Шевченківський коледж Уманського НУС	525	525	2211 8	3300 4	62,9	97,7	83,0	0,6
94.	Кіцманський технікум Подільського ДАТУ	101 0	1010	6508 0	7307 4	73,0	46,1	53,0	2,0
95.	Чернівецький коледж будівництва та архітектури Львівського НАУ	608	3200	1150 0	3835 0	62,2	77,8		0,8
96.	ВП НУБіП України Бобровицький коледж економіки та менеджменту ім.О.Майнової	900	1673	2636 0	5674 8	56,7	56	43	1
97.	Борзнянський державний сільськогосподарський технікум	267	534	2178 69	2427 5	45,5	78,5	62,5	1,7
98.	Козелецький технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	431	11250	2555 8	1526 8	35,4	93,4	0,1	0,4
99.	Остерський коледж будівництва та дизайну	486	2380	4325 4	4617 0	19,4	76		1,3
100.	Прилуцький агротехнічний коледж	100 6	1006	2820 4	4548 4	1,62	64,4	38	2,3
101.	Сосницький сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку								
102.	Всього 2017	813 82	211842	3327 312	4865 121	4382,0 6	27413,1 7	3708,5 8	199,84

IV. ІНФОРМАЦІЙНО-МАСОВА ТА КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА РОБОТА

Одне з головних завдань бібліотек – забезпечувати систематичне, відмінне бібліотечне та інформаційно-бібліографічне обслуговування студентів, викладачів, та ефективне використання книжкового фонду, від цього залежить якість навчального й виховного процесу. У бібліотеці відбувається інтеграція всіх видів форм поширення знань, забезпечується єдність інформації, освіти, виховання та дозвілля. Вводяться в дію нові програми, технології навчання, де головним залишається вміння вчитися, вміння самостійно знаходити інформацію, оцінювати її, обробляти, аналізувати, використовувати та створювати якісну нову.

Важливою складовою діяльності бібліотек на допомогу навчальному процесу є організація та проведення різноманітних заходів, які сприяють задоволенню й розвитку інформаційних потреб і запитів, зростанню кола

пізнавальних читацьких інтересів – бібліографічні огляди, читацькі конференції, презентації, літературно-поетично-музичні вечори, виховні години тощо. У 2017 році найбільше інформаційно-масових заходів було проведено у Агротехнічному коледжі Уманського НУС – 348, 200 – Таращанському агротехнічному коледжі, 170 – коледжі Сумського НАУ, 152 – Борщівському агротехнічному коледжі, 135 – Немішаївському агротехнічному коледжі. Заходи в цих закладах вирізняються актуальністю тем, патріотизмом, креативністю. Для прикладу:

«Пісні народжені в АТО» – бібліотечний урок, присвячений Всесвітньому дню поезії в Агротехнічному коледжі Уманського НУС.

«Молодіжна субкультура – складова розвитку молоді» – інформаційна година в Таращанському державному технічному та економіко-правовому коледжі.

«Рук роботящих жагуче золото» – виставка-пошана до Дня працівника сільського господарства, «Там, де живе українське слово, там живе український народ» – виставка-огляд, «Великдень: дорога до людських сердець» – виставка-експозиція. Конкурсна програма «Гине природа – гинемо ми», слайд-година – «Її величність – вода», фотопроєкт «З життя бібліотеки» в інстаграмі, «Потенціал і переваги використання соціальних медіа в бібліотеках аграрних навчальних закладів» – семінар – це заходи бібліотеки коледжу Сумського національного аграрного університету.

«Премудросте земна, бібліотеко! Віват тобі, хранителько свята!» – тематичний вечір, «Українське слово плекаймо разом» – конкурс читців з нагоди Дня поезії, Літопис «Української Повстанської армії», «Небесна сотне, у йменні твоїм болем озивається душа» – книжкові виставки Борщівського агротехнічного коледжу.

«Україна – єдина країна» – книжкова виставка, «Народознавство – зцілитель нашої бездуховності» – книжкова виставка-інсталяція, яка представляє собою просторову композицію, створену з різноманітних елементів: книг, журналів, побутових предметів, фрагментів текстової та візуальної інформації – це скульптурна композиція «Святкова», вироби з глини, писанки – виготовлені студентами АРТ-клубу «Основи декоративно-прикладного мистецтва».

Турбота про формування стійких моральних якостей, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі засвоєння ідеалів, норм і принципів моралі, усвідомлення людиною правил співжиття і вимог законів, законслухняність, екологічне та художньо-естетичне виховання є пріоритетним напрямом у виховній роботі книгозбірні. Бібліотекарі намагаються через книжкові виставки, бесіди, літературні вечори, творчі зустрічі, презентації, у тому числі відеоролики, слайд-шоу тощо сформувати багату орієнтовану на загальнолюдські цінності, особистість.

Характерно, що у звітній документації більшості бібліотек зазначено про соціальні мережі, як перспективні інструменти для інформування про бібліотечні заходи, активізації комунікації «бібліотека-читач», механізм оперативного зворотного зв'язку та низка інших можливостей. Присутність

бібліотек у інтерактивному просторі соціальних мереж – кількість акантів, активність і різноманітність комунікації – актуалізує питання виявлення та аналізу існуючих рекламних стратегій просування продуктів і послуг у діяльності бібліотек в електронному середовищі (звіт *Сумського національного аграрного університету*).

Звіти бібліотек усіх закладів доповнено розширеною інформацією про заходи, фотографіями, сценаріями тощо.

V. НАУКОВА ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОГРАФІЧНА РОБОТА

Із невідпинним розвитком глобальних змін у соціальній системі, зростає роль бібліотек як інформаційних центрів та їхніх фондів – інформаційного ресурсу, в забезпеченні активного шляху розвитку. У зв'язку з цим на сучасному етапі трансформаційних перетворень актуальним завданням стало забезпечення вільного доступу до вітчизняних і світових інформаційно-бібліотечних ресурсів для всіх категорій читачів. В умовах розбудови нової інформаційної інфраструктури бібліотека бачиться фундаментом у процесі створення єдиного інформаційного і культурного простору країни. На перший план у роботі бібліотеки виступає функція не лише інформування про власні фонди, а й повідомлення про ресурси інших бібліотек. Для якісного виконання цих функцій необхідне формування комп'ютерних інформаційних технологій у бібліотечних закладах. Бібліотеки вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації набуватимуть статусу інформаційно-освітніх і культурних центрів із планомірним розширенням переліку послуг, насамперед інформаційних, ставатимуть повноправними інфраструктурними компонентами у найбільш вагомих сферах суспільної діяльності.

Довідково-інформаційне обслуговування користувачів бачиться як один із важливих аспектів діяльності бібліотек аграрних коледжів, технікумів та їхніх філій, проходить на основі вивчення та систематичного уточнення інформаційних потреб студентів, викладачів і спеціалістів сільського господарства. Інформаційний сервіс складається з таких операцій, як: пошук і збір, аналітико-синтетична переробка, оформлення та розповсюдження; формування інформаційних масивів, створення інформаційних пошукових систем, підготовка різноманітних бібліографічних покажчиків, фактографічні довідки, реферати, огляди, підручники тощо. Довідково-пошуковий апарат бібліотеки складають: абетковий і систематичний каталоги, систематичні картотеки газетних і журнальних статей, тематичні каталоги. Через брак коштів бібліотеки не отримують бібліографічні та інформаційні видання, що негативно впливає на якість бібліографічного обслуговування.

Довідково-бібліографічне та інформаційне обслуговування в бібліотеках вищих навчальних закладів I–II рівня акредитації ведеться на базі довідкового апарату бібліотек, який постійно удосконалюється шляхом створення нових рубрик, тематичної картотеки з найважливіших проблем аграрної політики, підготовки інформаційно-бібліографічних ретроспективних,

біобібліографічних, рекомендаційних покажчиків, електронних каталогів та баз даних, електронних презентацій, вводиться картотека незадоволеного попиту, експрес-інформація, соціальні медіа.

Показово, що в практику роботи деяких бібліотек увійшов особливий напрям електронного довідково-бібліографічного обслуговування – вебліографія. Протягом минулого року створено і прикріплено до сайту бібліотеки декілька таких вебліографічних списків. Це, наприклад, такі, як «Що ми знаємо про Японію?», «Туризм в Україні», «У світі науки» (звіт *коледжу Сумського національного аграрного університету*).

На основі огляду звітів зроблено висновок, що бібліотеки вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації спрямовували всю свою діяльність на оперативне й повне забезпечення навчально-виховного процесу, задоволення інформаційних потреб викладачів та студентів.

VI. ФОРМУВАННЯ ФОНДУ

Основу бібліотек становлять фонди. Від якості фонду залежить престиж бібліотеки і якість навчання в закладі. Якісне комплектування визначається багатьма чинниками, серед яких одним з головних залишається постійне вивчення різноманітних носіїв інформації, читацьких запитів, повнота використання фонду за призначенням, приведення у відповідність змісту фонду зі змістом поданих курсів та навчальних програм. Фонд включає в себе звільнення від морально застарілої інформації, і управління процесом збереження, створення необхідних умов.

Бібліотеки не замовчують існуючих проблем, прагнуть вирішувати їх самостійно, із залученням керівництва чи громадських організацій. Одним із актуальних питань в роботі бібліотеки залишається комплектування фонду. І основною причиною недостатнього комплектування є велика обмеженість в коштах навчального закладу. В цьому аспекті в першу чергу увагу приділяють якості формування і всебічному використанню наявної літератури.

У Охтирському коледжі Сумського НАУ важливою ланкою у справі збереження бібліотечного фонду є кропітка робота бібліотеки з читацькою заборгованістю та, головне, діяльність по їх попередженню. Особлива увага приділяється першокурсникам, з якими проводяться бесіди про Правила користування бібліотекою, знайомства з її можливостями, ресурсами, ставиться акцент на дбайливе відношення до книжкового фонду, видається інформація про відповідальність та втрату, або пошкодження книг. Витяг з Правил користування розміщений на стендах на абонементних та в читальних залах.

Фонди бібліотек формуються відповідно профілю коледжу, ведуться згідно картотеки забезпеченості, основі аналізу заявок викладачів на необхідну літературу. Запити викладачів та інформаційні потреби студентів ретельно відстежуються.

У Ірпінському економічному коледжі формування фонду вирішується завдяки співпраці з Ірпінським міським відділом освіти, звідки бібліотека отримала безкоштовно підручники, що суттєво вплинуло на рівень

книгозабезпеченості першокурсників. Поповнюється фонд ще й за рахунок подарунків студентів та викладачів.

У Заліщицькому аграрному коледжі ім. Є.Храпливого фонд наповнюється за рахунок бюджетних коштів, а також за рахунок благодійного фонду «Батьківська опіка».

У Немішаївському агротехнічному коледжі бібліотека намагалася використовувати різні джерела асигнувань та комплектування бібліотечного фонду. Зокрема, по книгообміну від ННСГБ НААН, отримано у подарунок із НУБіП України, прийнято від читачів на заміну загублених. Також ввели платну послугу «Нічний абонемент», яка проводиться на підставі положення «Про платні послуги».

У Маловисторопському коледжі імені П.С.Рибалка комплектування книжкового фонду співробітники бібліотеки супроводжували через «науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення ВНЗ «Агроосвіта» та Укрпошту. Щодо збереження фонду, то проводили індивідуальні та групові бесіди, екскурсії по бібліотеці, зі студентами-помічниками ремонтували видання, цінна література видається для користування лише в читальній залі.

В Липковатівському аграрному коледжі комплектування навчальною та методичною профільною літературою ведеться за допомогою використання інформаційних списків літератури видавництв. Основним джерелом комплектування є ТОВ «Навчально-методичний центр «Немішаєве» та ДУ «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності ВНЗ «Агроосвіта»; комплектування загальноосвітніми підручниками проводиться у ТОВ «Фоліо». Періодичні видання у бібліотеці комплектуються завдяки Красноградській ЦПЗ № 4.

Формування фонду в підзвітних закладах відображено нижче у таблиці 3. Бібліотеки Нікопольського коледжу Дніпропетровського ДАЕУ, Липковатівського аграрного коледжу, Охтирського коледжу Сумського НАУ подали показники стовідсоткового забезпечення підручниками.

Маловисторопський коледж імені П.С.Рибалка Сумського НАУ має забезпеченість підручниками 96,7%. На жаль, 41 бібліотека мають книгозабезпеченість підручниками нижчу за 50%. Прикро, що 21 бібліотека у своїх звітах не повідомила про цей показник.

Інформацію про цінні чи рідкісні видання показали 27 бібліотек.

Недостатнє фінансування бібліотек у цілому, відобразилося на надходженні документів. У Заліщицький аграрний коледж ім. Є.Храпливого у 2017 році надійшло 2564 документа (3730 – у 2016 році), на 1166 одиниць менше. У Борщівський агротехнічний коледж у 2017 році надійшло 1230 одиниць документів (1372 – у 2016 році), на 142 менше, ніж у попередньому році. Проте, 1932 документа надійшло у 2017 році у Каховський державний агротехнічний коледж, у 2016 році надходжень не було. 1861 документ надійшов у 2017 році в Одеське морехідне училище рибної промисловості ім. О.Соляника, але у попередньому, 2016 році, вони не звітувалися, тому невідома різниця.

Враховуючи, що ми живемо у вік комп'ютерних технологій, дефіцит паперових носіїв інформації компенсується електронними. У багатьох бібліотеках створюється картотека електронних посібників, що надає змогу студентам, викладачам та іншим користувачам отримувати електронне джерело інформації. У фонді бібліотеки Рівненського коледжу НУБіП України є також електронні додатки на CD фахових періодичних видань: «Все про бухгалтерський облік», «Освіта України», нормативно-правове забезпечення, «Chip», «PC Word» та ін.

Табл. 3. Формування фонду бібліотек

№ п/п	Назва	Загальний фонд, од.	Цінні, рідкісні, од.	Підручники, всього прим.	К-ть оцифрованих документів за рік всього, прим.	Всього док., од.	
						надійшло	вибуло
1.	Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького НАУ	28007	-	-	-	25	-
2.	Верхівський сільськогосподарський коледж Вінницького НАУ	37475	-	25020	-		5370
3.	Вінницький технологічно-промисловий коледж Вінницького НАУ	78315	-	78015	-	52	590
4.	Іллінецький аграрний коледж Вінницького НАУ	59802	-	52394	-	83	29
5.	Ладижинський коледж Вінницького НАУ	44503	-	31380	-	6	317
6.	Могилів-Подільський технологічно-економічний коледж Вінницького НАУ	31216	-	20805	-	781	14
7.	Немирівський коледж будівництва та архітектури Вінницького НАУ	50147	100	6155	-	486	115
8.	Тульчинський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	59206	-	25611	-	108	45
9.	Чернятинський коледж Вінницького НАУ	34797	-	-	-	66	1011
10.	Володимир-Волинський агротехнічний коледж	52140	-	40993	-	74	
11.	Горохівський коледж Львівського НАУ	54453	-	36913	-	218	603
12.	Рожищенський коледж Львівського Університету ветеринарної медицини та біотехнологій	29022	-	17845	-	334	385
13.	Верхньодніпровський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	30419	100	13346	-	167	69
14.	Технологічний коледж Дніпропетровського ДАЕУ	49674	-	-	-	4	
15.	Нікопольський коледж	28007	-	-	-		5370

	Дніпропетровського ДАЕУ						
16.	Новомосковський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	57877	-	44450	-	262	260
17.	Ерастівський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	49674	1570	-	-	4	-
18.	Донецький технікум Луганського НАУ	60395	50	32204	-	86	-
19.	Костянтинівський технікум Луганського НАУ	29090	-	22193	-	19	-
20.	Слов'янський технікум Луганського НАУ	61711	27	30211	-	9	1240
21.	Верхівнянська філія Житомирського - агротехнічного коледжу	30399	-	-	-	-	49
22.	Будівельний коледж Житомирського НАЕУ	70590	63	27034	-	226	538
23.	Житомирський агротехнічний коледж	82937	-	60700	-		555
24.	Житомирський технікум землевпорядкування Житомирського НАЕУ	48020	-	29056		55	36
25.	Малинський лісотехнічний коледж	44779	120	37795	-	20	-
26.	Новочорторійський державний аграрний технікум	34476	179	28960	-	9	12
27.	ВП НУБіП України Мукачівський аграрний коледж	52032	-	23643	-	-	55
28.	Бердянський коледж Таврійського	53747		43504	23	136	38
29.	Василівський коледж Таврійського ДАТУ	58714	6	42084	-	317	12
30.	Мелітопольський коледж Таврійського ДАТУ	32894	-	27500	-	248	1215
31.	Ногайський коледж Таврійського ДАТУ	56710	239	46550	-	282	
32.	Рогатинський державний аграрний коледж	60392	-	350	-	20	-
33.	Снятинський коледж Подільського ДАТУ	30330	-	-	-	88	11
34.	Глумацький коледж Львівського НАУ	30556	-	29740		7	-
35.	ВП НУБіП України Боярський коледж екології і природних ресурсів	44544	-	23242	-	120	-
36.	ВП НУБіП України Ірпінський економічний коледж	47308	-	30800	-	127	458
37.	Маслівський аграрний технікум ім. П.Х.Гаркавого Білоцерківського НАУ	60152	-	22965	-	54	-
38.	ВП НУБіП України Немішаївський агротехнічний коледж	111412	253	43867	-	829	1587
39.	Таращанський	79794	-	53418	-	462	171

	агротехнічний коледж						
40.	Бобринецький технікум ім.В.Порика БНАУ	30906	-	23062	-	1061	10
41.	Кропівницький технікум механізації сільського господарства	96212	198	57095	-	64	316
42.	Компаніївський технікум ветеринарної медицини	27870	-	8482	-	206	890
43.	Олександрійський технікум Білоцерківського НАУ	29663	10	27387	-	220	1910
44.	Старобільський технікум Луганського НАУ	91051	-	68700	-	115	
45.	Вишнянський коледж Львівського НАУ	34401	17	26034	-	96	750
46.	Золочівський коледж Львівського НАУ	63498	-	-	-	44	20
47.	Екологічний коледж Львівського НАУ	59847	-	45835	-	26	
48.	Стрийський коледж Львівського НАУ	65523	-	43593	-	298	99
49.	Вознесенський коледж Миколаївського НАУ	38098	-	32932	-	32	181
50.	Мигійський коледж Миколаївського НАУ	64578	-	45774	-	130	92
51.	Новобузький коледж Миколаївського НАУ	48764	50	34467	-	95	24
52.	Ананьївський аграрно-економічний коледж Уманського НУС	40364	5	24507	-	40	-
53.	Ізмаїльський технікум механізації і електрифікації сільського господарства	83563	-	63802	-	607	500
54.	Петрівський державний аграрний технікум	39566	-	6325	-	20	87
55.	Білгород-Дністровський морський рибпромисловий технікум	52277	-	-	-	65	19
56.	Білгород-Дністровський аграрний державний технікум	55688	-	43757	-	218	9584
57.	Одеське морехідне училище рибної промисловості ім. О.Соляника	53294	-	50538	-	1861	1779
58.	Коледж управління і права Полтавської ДАА	56595	625	26711	-	374	246
59.	Аграрно-економічний коледж Полтавської ДАА	42598	-	24334	-	112	
60.	Березоворудський технікум Полтавської ДАА	63447	-	43008	-	276	44
61.	Лохвицький технологічний технікум Полтавської ДАА	55477	-	-	-		40
62.	Лубенський фінансово-економічний технікум Полтавської ДАА	38210	-	21612	-	70	260
63.	Хомутецький ветеринарно-зоотехнічний	37662	-	28152	-	900	2051

	технікум Полтавської ДАА						
64.	Хорольський агропромисловий коледж Полтавської ДАА	72770		67642	-	172	198
65.	Мирогошанський аграрний коледж	60841	-	43442	-		473
66.	Млинівський державний технологічно-економічний коледж	20076	-	13525	-	60	66
67.	ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»	54454	-	40200	-	751	57
68.	Коледж Сумського НАУ	54347	432	39057	-	330	
69.	Маловисторопський коледж Сумського НАУ	94267	467	62874	5	449	114
70.	Охтирський коледж Сумського НАУ	29705	-	18306	26	10	-
71.	Путівльський коледж Сумського НАУ	47562	63	27033	-	50	30
72.	Роменський коледж Сумського НАУ	36860	330	24033	2	751	10
73.	Борщівський агротехнічний коледж	90085	-	57020	-	1230	230
74.	Бучацький коледж Подільського ДАТУ	70821	977	28571			100
75.	ВП НУБіП України Заліщицький аграрний коледж ім.С.Храпливого	61605	22	25095	580	2564	275
76.	Вовчанський технікум Харківського НТУСГ	36753	315	30620	-	28	
77.	Коледж переробної та харчової промисловості Харківського НТУСГ	66356	-	45681	-	119	-
78.	Красноградський технікум механізації сільського господарства	77120	2000	53360	-	860	152
79.	Липковатівський аграрний коледж	132381	150	46400	-	989	-
80.	Новокаховський коледж Таврійського ДАТУ	75043	-	19935	-	17	
81.	Каховський державний агротехнічний коледж	66456		27490		1932	
82.	Скадовський технікум Херсонського ДАУ	64713	-	-	-	67	-
83.	Кам'янець-Подільський коледж харчової промисловості						
84.	Коледж Подільського ДАТУ	56641		51160	-	140	
85.	Новоушицький коледж Подільського ДАТУ	45963	-	24355	-	50	505
86.	Шепетівський коледж Подільського ДАТУ	22308	-	18272	-	3	26000
87.	Агротехнічний коледж Уманського НУС	37427	118	19801	24	143	113
88.	Городищенський коледж Уманського НУС	27227	-	-	-	55	-
89.	Золотоніський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	32367	50	15163	-	296	12
90.	Тальнівський будівельно-	39459	-	26505	-	14	774

	еконо-мічний коледж Уманського НУС						
91.	Тальянківський агротехнічний коледж Уманського НУС	72874		44825		120	270
92.	Чигиринський технікум Уманського НУС	24802	-	14908	-	12	10
93.	Шевченківський коледж Уманського НУС	51295	-	36640	-	3	
94.	Кіцманський технікум Подільського ДАТУ	56581	-	101%	-	10	-
95.	Чернівецький коледж будівництва та архітектури Львівського НАУ	48643	-	31304	-	78	228
96.	ВП НУБіП України Бобровицький коледж економіки та менеджменту ім.О.Майнової	56643	100	43200	-	360	317
97.	Борзнянський державний сільськогосподарський технікум	43619		27035	-	172	79
98.	Козелецький технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	41374	-	14856	-	100	947
99.	Остерський коледж будівництва та дизайну	38832	-	-	-		779
100.	Прилуцький агротехнічний коледж	64832	-	38500	-	28	-
101.	Сосницький сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку						
102.	Всього 2017	5197970	8636	2871659,01	660	24677	70796

VII. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА БАЗА

Від ступеня матеріально-технічного оснащення залежить виконання бібліотечних процесів і комфортне обслуговування користувачів. Цей комплекс забезпечує проведення основної роботи – обслуговування читачів, наповнення фонду, обробку, зберігання документів, комунікативну можливість.

Стан роботи бібліотек безпосередньо залежать від якості матеріального оснащення. Наявність комп'ютерів, копіювальної техніки, доступу до мережі Інтернет, оснащеність читальних залів відіграють важливу роль в організації роботи бібліотек. Новітні технології сприяють розширенню фонду, надають доступ для спілкування і обміну. Адже у бібліотеку прийшло нове покоління користувачів, добре обізнаних з комп'ютерною технікою, роботою в Інтернеті. Низьке фінансування або його відсутність негативно відображається і на ремонтно-реставраційному стані читальних залів та сховищ, їх облаштуванню необхідними меблями тощо.

Відносно оснащення комп'ютерами, то показники у 2017 році наступні: 17 – у Тлумацькому коледжі Львівського НАУ. 16 – у Заліщицькому аграрному коледжі, 15 – у Стрийському коледжі Львівського НАУ, 12 – у Малінському

лісотехнічному коледжі, по 11 комп'ютерів у двох закладах – коледжі Сумського НАУ та бібліотеці Борщівського агротехнічного коледжу. Також у двох коледжів по 10 комп'ютерів – будівельному коледжі Житомирського НАЕУ та Ірпінському економічному коледжі. Бібліотеки інших закладів оснащені кількома комп'ютерами, цифра яких коливається між 2-ма та 8-ма. Прикро, дані, де висвітлено по одному комп'ютеру показали 17 бібліотек. Неприємно, що у вік електронних технологій, бібліотеки аграрних закладів не достатньо забезпечені належною технікою. Це негативно впливає на престиж закладу, гальмує роботу читачів. Хоча вже є певні зрушення, забезпеченість комп'ютерами у цьому році вища ніж у попередньому.

На превеликий жаль, лише 7 бібліотек надали показники про забезпечення бібліотечними програмами, це нижче, ніж у 2017 році. У 25 бібліотеках є програмне забезпечення IRBIS, це на 6 програм більше, ніж у 2016 році. Вихід до міжнародної мережі Інтернет показали 87 бібліотек, це на 20 більше ніж у 2016 році. Дані зведено у таблицю і подано в тексті нижче.

Табл.4. Технічне оснащення бібліотек

№ п/п	Назва	Чит.зал		Наяв-ть комп., шт.	Ннаявність коп.тех.		Програмн. забезп.	Наявність виходу в інтернет
		шт.	місьць		ксер.	скан.		
1.	Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького НАУ	1	80	6	-	-	-	+
2.	Верхівський сільськогосподарський коледж Вінницького НАУ	1	120	4	2	2	-	+
3.	Вінницький технологічно-промисловий коледж Вінницького НАУ	2	154	2			+	+
4.	Іллінецький аграрний коледж Вінницького НАУ	1	100	2	-	-	+	+
5.	Ладижинський коледж Вінницького НАУ	1	60	5	1	1	+	+
6.	Могилів-Подільський технологічно-економічний коледж Вінницького НАУ	1	100	3	-	-	-	+
7.	Немирівський коледж будівництва та архітектури Вінницького НАУ	1	30	2	1	-	-	+
8.	Тулчинський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ							
9.	Чернятинський коледж Вінницького НАУ	1	130	2	2	2	-	+
10.	Володимир-Волинський агротехнічний коледж	2	170	5	1	1	+	+
11.	Горохівський коледж Львівського НАУ							
12.	Рожищенський коледж Львівського Університету ветеринарної медицини та біотехнологій	1	50	2	1	-	+	+
13.	Верхньодніпровський	1	60	1	-	-	+	+

	коледж Дніпропетровського ДАЕУ							
14.	Технологічний коледж Дніпропетровського ДАЕУ	1	40	4	1	1	+	+
15.	Нікопольський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	1	80	6	-	-	-	+
16.	Новомосковський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	1	60	3	2	-	+	+
17.	Ерастівський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	2	60	2	-	-	-	+
18.	Донецький технікум Луганського НАУ	1	70	-	-	-	+	+
19.	Костянтинівський технікум Луганського НАУ	1	30	1	-	-	-	+
20.	Слов'янський технікум Луганського НАУ	2	38	3	1	-	-	+
21.	Верхівнянська філія Житомирського агротехнічного коледжу	1	30	-	-	-	-	-
22.	Будівельний коледж Житомирського НАЕУ	2	66	10	-	3	+	+
23.	Житомирський агротехнічний коледж	1	100	5	1	1	+	+
24.	Житомирський технікум землевпорядкування Житомирського НАЕУ	1	25	2			+	+
25.	Малинський лісотехнічний коледж	1	50	12	2	1	+	+
26.	Новочорторийський державний аграрний технікум	1	100	1	1	1	-	+
27.	ВП НУБіП України Мукачівський аграрний коледж	2	155	5	1	1	+	+
28.	Бердянський коледж Таврійського	1	52	2	1	1	+	+
29.	Василівський коледж Таврійського ДАТУ	1	26	1	-	-		+
30.	Мелітопольський коледж Таврійського ДАТУ	1	60	2	1	1	+	+
31.	Ногайський коледж Таврійського ДАТУ	1	90	4	1	1	-	+
32.	Рогатинський державний аграрний коледж	1	60	1	-	-	-	+
33.	Снятинський коледж Подільського ДАТУ	1	16	2	-	-	-	+
34.	Тлумацький коледж Львівського НАУ	1	50	3	2	3	+	+
35.	ВП НУБіП України Боярський коледж екології і природних ресурсів	1	30	5		-	+	+
36.	ВП НУБіП України Ірпінський економічний коледж	2	100	10	1	1	+	+
37.	Маслівський аграрний технікум ім. В.Гаркавого Білоцерківського НАУ							
38.	ВП НУБіП України Немішайський агротехнічний коледж	3	240	7	2	1	+	+
39.	Таращанський агротехнічний коледж	1	60	6	1	3	+	+

40.	Бобринецький технікум ім.В.Порика БНАУ	1	30	6	-	-	-	+
41.	Кропівницький технікум механізації сільського господарства	1	70	1	-	-	-	-
42.	Компаніївський технікум ветеринарної медицини	1	12	5	-	-	-	+
43.	Олександрійський технікум Білоцерківського НАУ							
44.	Старобільський технікум Луганського НАУ	1	100	2	1		-	+
45.	Вишнянський коледж Львівського НАУ	2	100	1	-	-	+	+
46.	Золочівський коледж Львівського НАУ	1	50	1	-	-	-	+
47.	Екологічний коледж Львівського НАУ	3	75	3	-	1	-	+
48.	Стрийський коледж Львівського НАУ	2	80	15	1	1	+	+
49.	Вознесенський коледж Миколаївського НАУ	1	70	5	1	1	+	+
50.	Мигійський коледж Миколаївського НАУ	1	100	-	-	-	-	-
51.	Новобузький коледж Миколаївського НАУ	1	120	1	-	-	-	+
52.	Ананівський аграрно-економічний коледж Уманського НУС	1	35	3	1	1	-	+
53.	Ізмаїльський технікум механізації і електрифікації сільського господарства	1	75	4		1	+	-
54.	Петрівський державний аграрний технікум	1	50	1	1	1	+	+
55.	Білгород-Дністровський морський рибпромисловий технікум	1	138,8	3	1	1	+	+
56.	Білгород-Дністровський аграрний державний технікум	1	40	3	1		+	+
57.	Одеське морехідне училище рибної промисловості ім. О.Соляника	1	33	7		1	-	+
58.	Коледж управління і права Полтавської ДАА	1	33	6	-	-	+	+
59.	Аграрно-економічний коледж Полтавської ДАА	1	18	3	-	-	+	+
60.	Березоворудський технікум Полтавської ДАА	1	80	3	1	1	-	-
61.	Лохвицький технологічний технікум Полтавської ДАА	1	32	4	1	-	-	+
62.	Лубенський фінансово-економічний технікум Полтавської ДАА	1	70	2			+	+
63.	Хомутецький ветеринарно-зоотехнічний технікум Полтавської ДАА	1	40	1	1	1	+	+
64.	Хорольський агропромисловий коледж Полтавської ДАА	1	100	2		1	+	+
65.	Мирогощанський аграрний коледж	1	64	1	2		-	-

66.	Млинівський державний технологічно-економічний коледж	1	30	4	1	1	+	+
67.	ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»	1	40	4	1	1	+	+
68.	Коледж Сумського НАУ	1	110	11	1	1	+	+
69.	Маловисторопський коледж Сумського НАУ	3	130	8	1	1	+	+
70.	Охтирський коледж Сумського НАУ	1	20	3	1	-	+	+
71.	Путівльський коледж Сумського НАУ	2	60	5	1	1	+	+
72.	Роменський коледж Сумського НАУ	1	50	4	1	1	-	+
73.	Борщівський агротехнічний коледж	2	60	11	1	1	+	+
74.	Бучацький коледж Подільського ДАТУ	1	100	5	2	1	+	+
75.	ВП НУБіП України Заліщицький аграрний коледж ім.С.Храпливого	2	150	16	2	1	+	+
76.	Вовчанський технікум Харківського НТУСГ	1	22	5	3	2	-	+
77.	Коледж переробної та харчової промисловості Харківського НТУСГ	1	30	7	1	-	+	+
78.	Красноградський технікум механізації сільського господарства	1	45	2	-	-	-	+
79.	Липковатівський аграрний коледж	1	70	5	-	-	+	+
80.	Новокаховський коледж Таврійського ДАТУ	1	80	2	2	1	+	+
81.	Каховський державний агротехнічний коледж	1	100	3	1	1	+	+
82.	Скадовський технікум Херсонського ДАУ	1	48	2			+	+
83.	Кам'янець-Подільський коледж харчової промисловості							
84.	Коледж Подільського ДАТУ	1	100	3	-	1	+	+
85.	Новоушицький коледж Подільського ДАТУ	1	60	-	-	-	-	+
86.	Шепетівський коледж Подільського ДАТУ	1	50	4	2	-	+	+
87.	Агротехнічний коледж Уманського НУС	2	120	2	1	1	+	+
88.	Городищенський коледж Уманського НУС	1	40	2	2	1	-	+
89.	Золотоніський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	1	55	1	1	-	-	+
90.	Тальнівський будівельно-економічний коледж Уманського НУС	1	30	3	2	-	-	+
91.	Тальянківський агротехнічний коледж Уманського НУС	1	100	4	1	1	+	+
92.	Чигиринський технікум Уманського НУС	1	37	1	-	1	-	+
93.	Шевченківський коледж Уманського НУС	1	50	1	1	1	-	+

94.	Кіцманський технікум Подільського ДАТУ	1	120	2	1	1	-	+
95.	Чернівецький коледж будівництва та архітектури Львівського НАУ	1	95	2	1	-	-	+
96.	ВП НУБіП України Бобровицький коледж економіки та менеджменту ім.О.Майнової	3	115	4	1	1	+	+
97.	Борзнянський державний сільськогосподарський технікум	1	50	-	2	-	-	-
98.	Козелецький технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	1	30	1		1	-	-
99.	Остерський коледж будівництва та дизайну	1	100	1	1	1	-	+
100.	Прилуцький агротехнічний коледж	1	50	4	-	-	-	+
101.	Сосницький сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку							
102.	Всього 2017	116	6704, 8	346	73	59		

VIII. КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Налагодження робочого процесу та результативні показники залежать від рівня кадрового забезпечення бібліотек. Високий професіоналізм та креативність у діяльності працівників бібліотек сприяють підвищенню рівня престижності навчального закладу і забезпечують безперервне поєднання навчального та виховного процесу. Модернізація бібліотечної справи, розвиток інформаційних технологій, формування і використання електронних ресурсів, впровадження мультимедійних технологій, розвиток мережевої взаємодії бібліотек, підключення до Інтернет мережі вимагає постійного удосконалення професійних навиків у роботі, освоєння нових знань, вмінь, ознайомлення з досвідом інших.

Підґрунтям забезпечення бібліотек професійними бібліотечними кадрами є система їх безперервної бібліотечної освіти від підготовки до підвищення кваліфікації і перепідготовки. Підвищення кваліфікації та перепідготовка вбачається важливим напрямом методичної роботи колективу бібліотеки, яка вимагає повного охоплення навчанням усіх груп і категорій бібліотекарів – кожних 5 років підвищення кваліфікації на курсах, семінарах, стажуваннях. В переважній більшості бібліотечні працівники своєчасно та систематично підвищують кваліфікацію, набувають професіоналізму і мають достатній рівень фахової підготовки, щоб стверджувати, що біля скарбів творчої думки людства стоять їх дійсно обізнані, чуйні, надійні розповсюджувачі і охоронці.

Пошана працівникам, які віддали не одне десятиліття роботи обраній професії. Аналіз звітів за 2017 рік показав, що підвищення кваліфікації потребують 32 особи з 222. У порівнянні з минулим звітним роком (у 2016 р.

32 особи з 233), цей показник знизився, і становить сьому частину від загального числа. Понад 10 років в бібліотеці працюють 98 осіб, а понад 40 років – 10 осіб. Зі стажем менше 5 років – 23 особи. Вищу інформаційно-бібліотечну освіту мають 58 осіб, вищу не фахову – 77; середню спеціальну – 70, і 16 осіб мають загальну середню освіту. Прикро, що вже у 18 бібліотеках працює по 1 людині. Тобто, збільшилася кількість бібліотек у 2 рази відносно 2016 року, де працює лише одна особа. Найбільша чисельність бібліотечних працівників у Немішаєвському агротехнічному коледжі – 7 осіб, серед них – 6 мають вищу освіту. ВСП «Рівненський коледж НУБіП України» у звітній документації показав, що всі працівники бібліотеки мають вищу фахову освіту (4 з 4-х).

Для порівняння, нижче подано рисунки з показниками кадрового забезпечення бібліотек вищих аграрних закладів I-II ступеня акредитації.

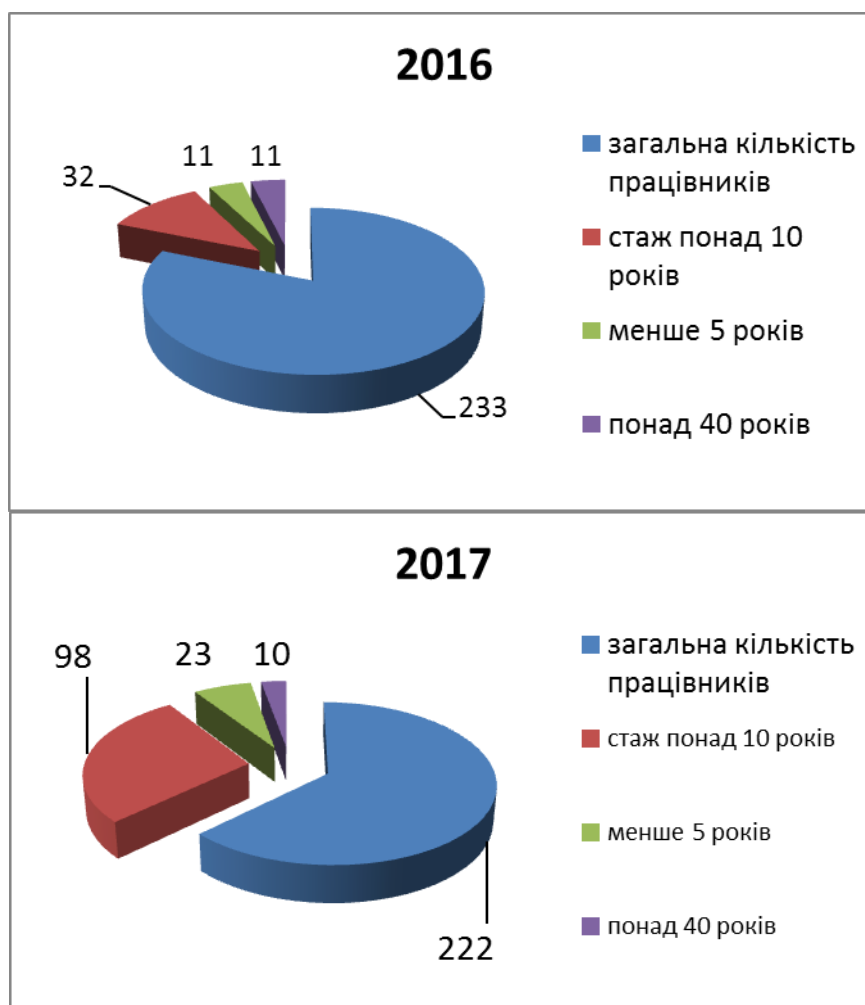

Рис. 3. Порівняльна шкала кадрового забезпечення бібліотек за стажем.

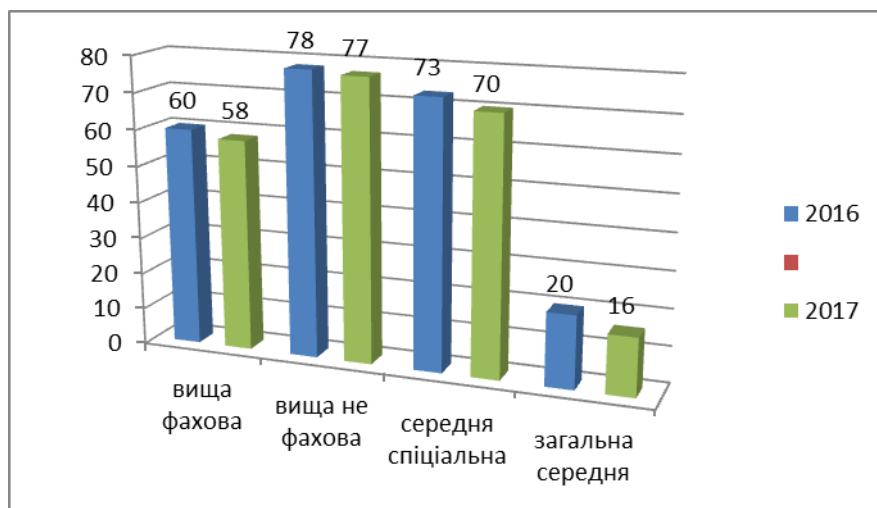

Рис. 4. Порівняльна шкала кадрового забезпечення бібліотек за освітою.

Робота бібліотекара – царина інтелектуального світу. Рівень заробітної плати бібліотечних працівників спричиняє плинність кадрів. Не зважаючи на це, встановлено, що в усіх бібліотеках аграрних вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації, звіти яких за 2017 рік було опрацьовано, працюють люди, віддані своїй справі. Різноманітність інтересів читачів, новизна подій, календарна різнобарвність стають лише новими просторами для прояву креативної діяльності бібліотечних працівників. Їх зусилля спрямоване на те, щоб читачі відвідували бібліотеку не лише як місце обміну книжок, а як храм знань і мудрих думок, а читання стало б творчим процесом.

Табл.5. Кадрове забезпечення бібліотек ВНЗ I-II рівнів акредитації

№ п/п	Назва	заг. к-ть	склад за освітою				склад за стажем			потреба в підвищенні кваліфікації
			вища фахова	вища не фахова	сер. спец. (фахова)	заг. сер.	до 5 р.	до 10 р.	понад 10 р.	
1.	Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького НАУ	2			2				2	
2.	Верхівський сільськогосподарський коледж Вінницького НАУ	2			2				2	
3.	Вінницький технологічно-промисловий коледж Вінницького НАУ	4		2	2			1	3	
4.	Іллінецький аграрний коледж Вінницького НАУ	2	1		1				2	1
5.	Ладизинський коледж Вінницького НАУ	2	1	1				1	1	
6.	Могилів-Подільський технологічно-економічний коледж Вінницького НАУ	2		2					-	
7.	Немирівський коледж будівництва та архітектури Вінницького НАУ	2			2				2	
8.	Тулчинський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ									

	Білоцерківського НАУ								
38.	ВП НУБіП України Немішайвський агротехнічний коледж	7	3	3	1			6	
39.	Таращанський агротехнічний коледж	3	1		2			3	1
40.	Бобринецький технікум ім.В.Порика БНАУ	2		2				2	
41.	Кропивницький технікум механізації сільського господарства	3	2	1				3	
42.	Компаніївський технікум ветеринарної медицини	2	1			1		1	1
43.	Олександрійський технікум Білоцерківського НАУ								
44.	Старобільський технікум Луганського НАУ	3		1	2			1	2
45.	Вишнянський коледж Львівського НАУ	2	1	1				2	
46.	Золочівський коледж Львівського НАУ	3		1	1	1		3	
47.	Екологічний коледж Львівського НАУ	2	1			1		1	1
48.	Стрийський коледж Львівського НАУ	4	1		3		1	3	
49.	Вознесенський коледж Миколаївського НАУ	1	1					1	
50.	Мигійський коледж Миколаївського НАУ	2	1	1				2	
51.	Новобузький коледж Миколаївського НАУ	3	1	2				3	
52.	Ананьївський аграрно-економіч- ний коледж Уманського НУС	3	1	2				1	2
53.	Ізмаїльський технікум механізації і електрифікації сільського господарства	3	1	2				1	2
54.	Петрівський державний аграрний технікум	1	1					1	1
55.	Білгород-Дністровський морський рибопромисловий технікум	4		2	2			2	3
56.	Білгород-Дністровський аграрний державний технікум	2	1		1			2	1
57.	Одеське морехідне училище рибної промисловості ім. О.Соляника	4		1	2	1		2	2
58.	Коледж управління і права Полтавської ДАА	2	2					2	
59.	Аграрно-економічний коледж Полтавської ДАА	3		1	1	1		3	1
60.	Березоворудський технікум Полтавської ДАА	3		1	2		1	2	1
61.	Лохвицький технологічний технікум Полтавської ДАА	2		1	2			2	
62.	Лубенський фінансово- економічний технікум Полтавської ДАА	2	1	1				2	2
63.	Хомутецький ветеринарно- зоотехнічний технікум Полтавської ДАА	2	2					2	1
64.	Хорольський агропромисловий коледж Полтавської ДАА								

65.	Мирогощанський аграрний коледж	3		2	1				3	
66.	Млинівський державний технологічно-економічний коледж	1	1						1	1
67.	ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»	4	4						4	1
68.	Коледж Сумського НАУ	3	1		2				3	1
69.	Маловисторопський коледж Сумського НАУ	1				1	1			1
70.	Охтирський коледж Сумського НАУ	2		1	1			1	1	1
71.	Путівльський коледж Сумського НАУ	2	1		1			1	1	
72.	Роменський коледж Сумського НАУ	3	1	1		1	3			
73.	Борщівський агротехнічний коледж	3		1	2		1	2		
74.	Буцацький коледж Подільського ДАТУ	3	1	1	1			1	2	1
75.	ВП НУБіП України Заліщицький аграрний коледж ім.С.Храпливого	4	2		2			2		1
76.	Вовчанський технікум Харківського НТУСГ	3		3			1		2	
77.	Коледж переробної та харчової промисловості Харківського НТУСГ	2	2						2	1
78.	Красноградський технікум механізації сільського господарства	4	1	1	1	1			4	
79.	Липковатівський аграрний коледж	2		1	1				2	
80.	Новокаховський коледж Таврійського ДАТУ	3		1	2				3	
81.	Каховський державний агротехнічний коледж	3			3		1		2	1
82.	Скадовський технікум Херсонського ДАУ	1		1			1			
83.	Кам'янець-Подільський коледж харчової промисловості									
84.	Коледж Подільського ДАТУ	3		3			1		2	
85.	Новоушицький коледж Подільського ДАТУ	3	1	1	1				3	1
86.	Шепетівський коледж Подільського ДАТУ	2			2				2	
87.	Агротехнічний коледж Уманського НУС	3		3					3	
88.	Городищенський коледж Уманського НУС	1		1					1	
89.	Золотоніський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	1	1						1	
90.	Тальнівський будівельно-економічний коледж Уманського НУС	3	2		1		1		2	1
91.	Тальянківський агротехнічний коледж Уманського НУС	4		2	1	1	1	1	2	
92.	Чигиринський технікум Уманського НУС	1	1						1	
93.	Шевченківський коледж Уманського НУС	1		1					1	
94.	Кіцманський технікум Подільського ДАТУ	3		1	1	1			3	

95.	Чернівецький коледж будівництва та архітектури Львівського НАУ	2		2			1		1	
96.	ВП НУБіП України Бобровицький коледж економіки та менедж-менту ім.О.Майнової	2	1		1				2	
97.	Борзнянський державний сільськогосподарський технікум	1			1				1	
98.	Козелецький технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	1	1						1	
99.	Остерський коледж будівництва та дизайну	2		1	1			1		
100.	Прилуцький агротехнічний коледж	3	1		1				3	1
101.	Сосницький сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку									
102.	Всього 2017	226	58	78	75	13	28	28	164	31

Також слід відмітити, що серед бібліотекарів переважна більшість –

творчі особистості, справжні фахівці, ініціатори цікавих починань, роблять відчутний внесок у поглибленні знань студентів про незалежну Україну та її державні символи, виховують почуття патріотизму та національної гордості, любов до рідного краю, розуміння своєї причетності до подій, що відбуваються в Україні, усвідомлення власної ролі й значення в житті суспільства. Сприяють розвитку

моральних якостей, громадянської свідомості, пізнавальних інтересів до країн Європи, виховують пошану до свого народу, повагу до національних надбань різних народів та бажання приносити користь своїй країні. Наприклад, естетично і художньо вивершено, з душевним трепетом створений бібліотекарами Мелітопольського коледжу Таврійського ДАТУ сценарій «Україна в просторі і часі» на чолі з зав. бібліотекою Г.М.Пецух.

Рис. 5, 6. Оформлення сценарію «Україна в просторі і часі».

ІХ. ВИСНОВКИ, РЕКОМЕНДАЦІЇ

Аналіз звітів бібліотек аграрних вищих навчальних закладів І–ІІ рівнів акредитації за 2017 рік засвідчив, що в інформаційно-бібліографічному забезпеченні сучасних потреб аграрної науки та виробництва бібліотеки в основному мають належний рівень. Позитивна кількість зрушень вбачається у вдосконаленні інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу. На загальну оцінку діяльності бібліотек аграрної мережі впливає невідповідність між поставленими планами та виконанням досягнутого через певні об'єктивні причини, які не залежать від бібліотечних працівників. В цілому, рівень обслуговування та показники діяльності позитивні.

Основне завдання бібліотек вищих навчальних закладів аграрного спрямування – безпосередньо й опосередковано готувати високоосвічених, конкурентноспроможних, морально вмотивованих фахівців усіх рівнів підготовки, які зможуть і прагнутимуть навчатися впродовж всього свого життя, творчо впроваджуватимуть набуті знання в практичній роботі. Бібліотечні кадри закладів, звіти яких було опрацьовано, складають працівники, які вміють мобілізувати усі сили, творчу енергію, інноваційні технічні можливості, невикористані резерви для кардинального поліпшення своєї діяльності, подолання численних труднощів і проблем.

Брак фінансування, зростання цін на літературу призводить до значного недовиконання планів надходження її до фондів багатьох бібліотек. Проблему дефіциту бюджетного фінансування низки установ пом'якшують за допомогою ремонту книжок, подарунків, заміни утрачених книжок читачами, обмінного фонду. Та у багатьох закладах брак коштів на цю статтю теж не дозволяє скористатись навіть такою можливістю. Фінансування і комп'ютерна забезпеченість бібліотек бажає бути кращою. Адже це тягне низку інших питань: інформатизації, введення новітніх технологій, можливість копіювання і обміну тощо. Як наслідок, зменшується привабливість бібліотек та зацікавленість читачів у користуванні фондами.

Бібліотекарі ж працюють творчо і натхненно, організують різнопланові бібліотечні і культурні заходи, проводять роботу з першокурсниками, залучають до заходів студентство і молодь. У всіх підзвітних бібліотеках заходи глибокі, з елементами історичного та патріотичного спрямування, краєзнавчого знайомства, що слугуватиме самореалізації і задоволенні потреб у освітньому, виховному та духовному самовдосконаленню користувачів.

НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЗВІТІВ БІБЛІОТЕК НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВ НААН ЗА 2017 РІК

Світове бібліотечне співтовариство на сьогоднішній день орієнтовано в першу чергу на людину. Іншими словами вся бібліотечна діяльність у своїй сукупності повинна бути спрямована на те, щоб сприяти формуванню особистості, здатної до активного існування в інформаційному суспільстві.

Перед бібліотеками з особливою гостротою стоїть завдання сприяти формуванню інноваційної культури суспільства. В усьому світі відбуваються глибинні зміни, пов'язані з трансформацією суспільства, що вступило на шлях постіндустріального розвитку. Пріоритет інформації й знань в умовах сучасного соціального розвитку ґрунтується, на думку провідних учених, на культурі, і, у першу чергу, на інформаційній і інноваційній культурі.

Діяльність бібліотек у кардинально новому суспільстві – суспільстві інформаційних технологій, показала, що багато з них змогли гармонійно вписатися в інформаційний простір країни, й засвідчила, що бібліотеки – найбільш стабільна складова інформаційних ресурсів держави. Використовуючи організаційно-технологічні нововведення, бібліотеки виробили нову методологію взаємодії з користувачами, що дозволило здійснити перехід на якісно новий рівень їхнього інформаційного забезпечення.

Слід констатувати, що на сьогодні функціонування аграрної науки не повною мірою відповідає соціально-економічним потребам суспільства, рівню розвитку виробництва та продовольчої безпеки держави, що породжує проблему підготовки висококваліфікованих робітничих кадрів, фахівців з вищою освітою та впровадження науково-дослідних робіт з фундаментальних та прикладних досліджень природничих і технічних наук у сфері АПК.

У складі бібліотечної мережі відбулись суттєві зміни. Значна кількість науково-дослідних установ була ліквідована (реорганізована у дослідні станції), що призвело до труднощів із звітуванням бібліотек. Враховуючи тривалий процес оптимізації, який проходить у кілька етапів інформація подана у надісланих звітах станом на січень 2017 року.

Визначальним напрямом діяльності бібліотек науково-дослідних інститутів НААН є їх спрямованість на формування, збереження та взаємовикористання документних ресурсів як базової основи наукових досліджень, бібліотечно-інформаційне забезпечення впровадження вітчизняних наукових розробок в агропромисловому комплексі.

Як і в попередні роки, складання планово-звітної документації бібліотеками НДУ у 2016 році відбувалося за єдиною статистичною формою. Згідно з вимогами річного звітування, що надіслала Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН усім бібліотекам НДІ, отримано відомості про діяльність 35 бібліотек за 2017 рік. Ця інформація є основою для аналізу, оцінки і визначення розвитку інформаційно-бібліотечного забезпечення потреб аграрної науки. Аналіз звітів дозволяє зробити ряд

висновків. Зокрема, позитивно оцінюючи в цілому дисциплінованість у поданні документів (більшість бібліотек надала звіти у визначений термін), але існує значна група бібліотек, які звітують формально, без аналізу виконаної роботи і визначення завдань на наступний рік, а також без співставлення статистичних показників виконаної роботи з плановими показниками та показниками попереднього року. У цьому році в окремих звітах роботи бібліотек відсутня потрібна інформація у текстовій частині, подаються недостовірні відомості через невідповідність статистичних даних та текстових частин.

Змістовно звітують бібліотеки інститутів: тваринництва (Харківська обл.), ННЦ "ІМЕСГ" (Київська обл.), ННЦ Інститут землеробства (Київська обл.), рибного господарства (м Київ), розведення і генетики тварин (Київська обл.), картоплярства (Київська обл.), кормів та сільського господарства Поділля (м. Вінниця), сільського господарства степової зони (м. Дніпропетровськ), садівництва (м. Київ), сільського господарства Карпатського регіону (Львівська обл.), сільського господарства Західного Полісся (Рівненська обл.), біоенергетичних культур і цукрових буряків (м. Київ), ННЦ "Інститут виноградарства і виноробства ім. Таїрова" (м. Одеса), селекційно-генетичного інституту Національного центру насінництва та сортовивчення (м. Одеса), тваринництва степових районів ім.М.Ф. Іванова Асканія-Нова – Національного наукового селекційно-генетичного центру з вівчарства (Херсонська обл.), зрошуваного землеробства (м. Херсон).

В аналізі висвітлені основні напрями роботи бібліотек НДІ НААН: обслуговування користувачів, інформаційно-бібліографічна діяльність, стан комплектування книжкових фондів, їхня матеріально-технічна база, кадровий склад.

ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОГРАФІЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ

Довідково-бібліографічне та інформаційне забезпечення науково-дослідної діяльності співробітників інституту є однією з головних складових частин роботи бібліотеки НДІ і націлене на регулярне обслуговування користувачів без запитів та у відповідності з постійно діючими запитами.

Бібліотеки мережі НДІ здійснюють науково-інформаційне забезпечення розробок та реалізацію державної політики у бібліотечній галузі.

Розвиток нових форм господарювання в агропромисловому виробництві України вимагає від його фахівців високого рівня знань, бібліотеки НДІ виступають як наукові, інформаційні, культурно-освітні центри, де обслуговуються не тільки науковці та спеціалісти, а й студенти, аспіранти, викладачі шкіл, співробітники інших організацій. У звітному році обслуговування читачів здійснювалося на абонементях, у читальних залах, по міжбібліотечному абонементу (МБА).

Інформаційно-бібліографічне обслуговування співробітників НДІ здійснювалося згідно з пріоритетними напрямками їхньої діяльності у

відповідності з тематикою, було спрямоване на вдосконалення форм і методів подачі якісної інформації, цілеспрямованості та оперативності.

Аналіз сучасного бібліотечного обслуговування в бібліотеках НДУ у 2017 р. засвідчив, що пріоритетним напрямом діяльності було інформаційно-бібліотечне та довідково-бібліографічне забезпечення фундаментальних і прикладних досліджень наукових установ.

Найбільш розповсюдженими й ефективними формами інформаційно-бібліографічної діяльності були:

- проведення інформаційно-масових заходів – виставок, оглядів літератури, Днів інформації (Днів науки, Днів спеціаліста та ін.);
- надання усних і письмових бібліографічних довідок і консультацій;
- підготовка й видання бібліографічних посібників та покажчиків відповідно до наукових тем досліджень.

За звітами 35 бібліотек науково-дослідних інститутів у 2016 році було обслужено користувачів 14 796 (2015 рік – 14 833), яким видано 958 111 (2015 рік – 561 354) примірників документів. Як і в попередні роки, зберігається тенденція до зниження основних показників бібліотечного та інформаційно-бібліографічного обслуговування (табл.1).

Аналіз стану обслуговування бібліотеками користувачів показує, що їхня кількість зменшилась, оскільки залежить в основному від штату працівників НДІ, яка в звітному році значно скоротилась. Щодо показника виданих документів, то він залежить від стану комплектування і проведення інформаційно-масових заходів. Тому ці показники в окремих бібліотеках зросли, а в інших – знизилися.

Бібліотеки деяких інститутів наводять у своїй звітності надзвичайно низькі показники обслуговування.

На підставі узагальнення статистичних матеріалів останніх років можна зробити висновок, що зменшення кількісних показників роботи бібліотек викликано, передусім, скороченням чисельності працівників бібліотек та інститутів, недостатнім комплектуванням. Нагальною проблемою є дефіцит бюджетного фінансування на придбання нових літературних джерел. Це стосується майже всіх бібліотек НДІ НААН.

Важливою формою забезпечення читачів відсутніми у фондах бібліотек документами є замовлення літератури через систему МБА, яке дещо компенсує проблему, пов'язану з відсутністю нових надходжень. Такий вид обслуговування є єдиним комплексом обслуговування колективних користувачів, який включає бібліографічну підтримку запитів абонентів, пошук у різних базах даних, надання документів в оригіналах чи копіях у тимчасове або постійне користування за окремими запитами абонентів для їхньої наукової, виробничої та освітньої роботи. Але, на жаль, і такий вид обслуговування вимагає певних витрат, що під силу не кожній бібліотеці НДІ.

Міжбібліотечний абонемент заснований на взаємному використанні бібліотечних фондів і довідково-пошукового апарату бібліотек.

Обслуговування читачів бібліотеки ННЦ «ІГА імені О.Н. Соколовського» здійснюється по міжбібліотечному абонементу (МБА). Такий вид обслуговування в деякій мірі компенсує проблему, пов'язану з відсутністю нових надходжень і надає можливість отримати необхідну літературу у тимчасове користування. В звітному році отримано по МБА 11 примірників документів.

Задоволення запитів на відсутню у фонді бібліотеки інституту розведення і генетики тварин літературу частково здійснювалося через систему МБА. Постійними партнерами по МБА були Національна наукова сільськогосподарська бібліотека та Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. У 2017 році число абонентів МБА складало – 7, число виданих документів – 11 одиниць, порівняно з минулими роками чисельність абонентів МБА зменшилася, це пояснюється активним використанням Інтернет-ресурсів у бібліотеці та поза нею. Бібліотека інституту через систему МБА надавала послуги аспірантам та науковцям Національного університету біоресурсів та природокористування України (3 абонементи), Київського університету імені Т. Шевченка (2), Житомирського державного агроєкологічного університету (2), яким було видано на абонемент 15 одиниць документів.

Слід зробити висновок, що з кожним роком замовлення та отримання літератури по МБА ускладнюється, і разом з тим скорочується обслуговування через низку об'єктивних причин: нестачу коштів на пересилку документів та відсутність достовірної інформації про наявність певної літератури у фондах бібліотек мережі НААН.

Незважаючи на об'єктивні труднощі, бібліотеки намагалися використати всі можливості для поповнення фондів новою літературою та якісного обслуговування користувачів.

У 2017 року інформаційно-бібліографічна робота проводилася шляхом індивідуального, групового й масового інформування, потреба якого визначалася на основі тематичних планів досліджень та індивідуального опитування спеціалістів. Для надання інформації використовувалися переважно довідковий апарат бібліотеки, книжковий і журнальний фонди з певної спеціалізації НДІ. Індивідуальне інформування проводилося, як правило, для керівництва інституту, науковців, провідних спеціалістів, аспірантів. Групове інформування передбачало системний підбір і пошук літератури за певними темами для окремих категорій користувачів. Масове інформування реалізовувалося через організацію виставок і Днів інформації. Серед форм і методів інформаційно-бібліотечної діяльності переважало індивідуальне бібліографічне інформування вчених і науковців НДІ.

У системі заходів спрямованих на пропаганду бібліотечних фондів, бібліотеки активно використовували таку форму бібліотечно-інформаційного обслуговування як виставки (нових надходжень і тематичні), що часто були складовими комплексних заходів (наукових конференцій, презентацій, днів інформації, аспіранта тощо).

У 2017р. бібліотеками було організовано і проведено 712 інформаційно-масових заходів. Якщо раніше виставки нових надходжень організовувались

щотижня, то сьогодні такі виставки у кращому випадку організуються щомісяця. В більшості інститутів їх кількість скоротилась.

У багатьох інститутах, враховуючи обмежену кількість нової літератури, працівники не чекають, поки накопичиться достатня кількість видань, щоб сформувати окрему виставку, а організують постійно діючі стенди “Нові надходження”, де виставляються поточні надходження журналів та нові монографії, збірники матеріалів та тез конференцій, “Нові публікації співробітників... Інституту”, які формуються за напрямками наукової діяльності установи.

На жаль, значна кількість бібліотек науково-дослідних інститутів неправильно проводить облік бібліографічних довідок у режимі “запит-відповідь”, а деякі – взагалі не подають цих даних у своїх звітах, що вважається суттєвим недоліком в інформаційно-бібліографічній діяльності бібліотеки. Адже бібліотекар щоденно протягом року спілкується з науковцями інституту, спеціалістами агропромислового виробництва, студентами й аспірантами аграрних вузів, надаючи їм різноманітну інформацію у вигляді тематичних, фактографічних, бібліографічних, бібліотечних довідок.

Згідно з аналізом отриманих звітів, бібліотеками науково-дослідних інститутів підготовлено 30 бібліографічних посібників та 376 бібліографічних списки. У низці звітів некоректно використовується бібліотечна термінологія. Термін “бібліографічний покажчик” вживається замість “інформаційний список літератури”, у результаті чого не виправдано завищуються обсяги виконаної роботи.

Бібліографічна робота наукової бібліотеки Інституту картоплярства в 2016 р. проводилася у напрямку удосконалення інформаційного та довідково-бібліографічного забезпечення наукових досліджень в картоплярстві на основі впровадження новітніх бібліотечних технологій та систематичного оперативного довідково-інформаційного забезпечення науковців Інституту згідно напрямків їх досліджень оперативною інформацією про новини галузі через видання спеціальних “Експрес-новин”, бібліографічних списків та покажчиків; бібліотечне обслуговування як наявним довідково-інформаційним фондом, так і в разі потреби – виконання замовлень на відсутні у фонді видання через МБА.

Постійно зростають об’єми виконання інформаційно-бібліографічних робіт (підготовка матеріалу та видання бібліографічних списків, науково-допоміжних, ретроспективних та поточних покажчиків літератури, надання усних та письмових бібліографічних довідок та консультацій), оскільки бібліографічна інформація з ЕГК в подальшому використовується для формування тематичних покажчиків, списків літератури, „Експрес-новин”, які по системі диференційованого забезпечення керівництва (ДЗК) надаються дирекції інституту, безпосередньо завідуючим відділами, а також через стенд „Новини науки” – до відома науковців та спеціалістів галузі. Оперативному інформаційно-бібліографічному забезпеченню наукового потенціалу галузі

сприяють підготовлені “Експрес-новини”, що виходять по мірі накопичення інформації майже двічі на місяць.

Протягом року підготовлено 23 випуски „Експрес-новин”, які акумулюють 244 бібліографічних описи документів з проблемних питань галузі. Укладено 3 бібліографічних покажчика:

З метою задоволення інформаційних потреб читачів працівниками бібліотеки Інституту тваринництва виконано усних і письмових довідок у 2015 р. – 4000. Виконано тематичні добірки документів, проводилося бібліографічне корегування пристатейних списків літератури, а також списків використаної літератури до дисертацій та авторефератів. Науково-інформаційна робота проводилась шляхом масового та індивідуального інформування, а саме:

Днів інформації нових надходжень – 4; постійно діючих виставок: «Періодичні видання» (24), «Нові автореферати» (24), «Нові надходження» (20), «Інформаційні видання та реклама» (6), «Іноземна література» (6); «Нові дисертаційні роботи» (2), «Іноземна періодика» (2), «Друковані видання інституту» (2); тематичні виставки , «Праці вчених-конярів Інституту тваринництва НААН», «Наукова спадщина академіка Д. А. Волкова», «До 115-річчя вченого в галузі свинарства Д. К. Білогуба», «Професор В. О. Медведєв – видатний учений-свинолог: до 85-річчя від дня народження», «А. А. Бондар – вчений-етолог в галузі тваринництва: до 65-річчя від дня народження», «Інститут тваринництва НААН: 85 років від дня заснування», «Нові стандарти України».

Складовою документо-інформаційного ресурсу сучасних бібліотек стають власні електронні інформаційні ресурси. На сайті Інституту тваринництва створено веб-сторінку бібліотеки <http://animal.avian.ho.ua/> Підготовлені матеріали для сайту інституту, а саме, його структурного підрозділу наукової бібліотеки. Наповнено та постійно оновлюються такі рубрики: «Дисертації», «Бібліографії», «Нові надходження», «Обмінний фонд», «Видання бібліотеки».

В бібліотеці Інститут кормів та сільського господарства Поділля постійно оформляються книжково-ілюстративні виставки так, як вони є візитною карткою бібліотеки. А також постійно проводяться відкриті перегляди і огляди літератури, які є ефективними для відвідувачів бібліотеки.

Постійно діючі виставки «Нові періодичні видання»; «Новинки книг»; «Рекомендації від науковців»; «Досягнення науки – в народне господарство» викликають зацікавленість вчених і спеціалістів інституту. Виставки нових надходжень поповнювались новою літературою і періодикою по мірі її надходження до бібліотеки.

На постійно діючій виставці «Життя прожити – поле перейти» до дня народження видатних українських вчених агрономів, селекціонерів, агрохіміків були присвячені виставки, на яких було показано їх життєвий і творчий шлях. «Я народився і жив для народу», – до дня народження академіка – видатного вченого, селекціонера, генетика Кириченка Ф.Г. (1904 – 1988 рр.), «Романтик науки» до 110-річчя від дня народження В.Ф. Старченка (1904-1948 рр.) українського вченого в галузі агрохімії), «Наука – це моя душа» про творчий і

життєвий шлях Юрія Юрійовича Глеби (1949 р.) українського генетика і фізіолога рослин (65 років від дня народження) та інші.

Для читачів виконувались фактографічні та бібліографічні довідки, надавались індивідуальні консультації щодо користування алфавітним та систематичним каталогами, систематичною картотекою статей, картотекою праць та опублікованих робіт співробітників інституту.

Інформаційно-бібліографічне обслуговування користувачів наукової бібліотеки ННЦ «ЛЕКВМ» проводилось шляхом здійснення тематичних, фактографічних пошуків у ресурсах Інтернет. Співробітники наукової бібліотеки ННЦ «ЛЕКВМ» виконують пошуки, що мають високий рівень складності та багатоаспектності. Усього було здійснено 256 тематичних, бібліографічних та фактографічних пошуків засобами сучасних технологій. У режимі «запит – відповідь» було виконано 155 бібліографічних довідок, 77 консультацій.

Співробітниками наукової бібліотеки ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова» постійно здійснювалось довідково-бібліографічне та інформаційне обслуговування співробітників інституту. Постійно для аспірантів, які вступають до аспірантури інституту за спеціальністю 06.01.08 – «Виноградарство» та 03.00.12 – «Фізіологія рослин» проводяться консультації по вивченню бібліографічного опису по ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 та аналізу документів за наданою темою.

На електронній сторінці бібліотеки Біосферного заповідника Асканія-Нова” ім. Ф.Е. Фальц-Фейна протягом року висвітлювались події, які організовувала або в яких приймала участь наукова бібліотека заповідника (сайт Біосферного заповідника «Асканія-Нова» www.Askania-nova-zapovidnik.gov.ua).

До Міжнародних Таїровських читань в ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова» працівниками наукової бібліотеки підготовлена виставка наукової літератури за темою «Законодавчі, нормативні та технологічні основи розвитку виноградарсько-виноробної галузі». Проведено у 2017 році 4 дні науково-технічної інформації, день науки, день працівників сільського господарства, та ін. Двічі на місяць оновлювались постійно діючі виставки нових надходжень «Нові надходження» на абонементі бібліотеки. Значно активізувалась робота по обслуговуванню читачів в режимі «запит-відповідь», загальна кількість бібліографічних довідок та консультацій становила 938.

У 2017 році співробітники бібліотеки Інституту рибного господарства на запити науковців проводили тематичний підбір літератури за 46 темами, надавали довідки бібліографічного і фактографічного характеру, індексували статті до публікації у наукових виданнях. Складено 4 бібліографічних списки за заданими темами, 2 з яких опубліковано у журналі «Рибогосподарська наука України». Одним з основних джерел їх формування у 2017 р. стала електронна база зарубіжних наукових публікацій ScienceDirect.

Надання інформації про нові надходження до фонду бібліотеки у 2017 р. проводилося шляхом організації постійно діючих виставок: двох «Днів

відкритого перегляду», «Нові журнали», «Нові книги», «Видання Інституту», «Зарубіжні видання» (всього близько 800 прим. експонованих видань, з них іноземних, крім статей – 61 прим.), а також шляхом індивідуального інформування спеціалістів Інституту.

В 2017 році працівниками бібліотеки ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова» були розроблено та підготовлено 7 біобібліографічних покажчика:

Також були підготовлені та надруковані бібліографічні списки надходжень літератури: «Нові надходження до наукової бібліотеки ННЦ «ІВіВ ім. В.Є. Таїрова» за I-II півріччя 2017р.».

Як науковий підрозділ бібліотека ННЦ «ІГА імені О.Н. Соколовського» займається науково – пошуковою діяльністю. Вона направлена на бібліографічні дослідження пов'язані з історією інституту, вивчення фонду бібліотеки, збереження та використання колекції рідких та цінних видань, використання новітніх технологій, участь у конференціях, міжнародне співробітництво. Традиційний напрямок наукової роботи бібліотеки – створення біобібліографічних покажчиків провідних вчених інституту. Мета кожного покажчика розкрити результати наукової діяльності як окремого вченого, так і наукового колективу. На даний час бібліотека продовжує роботу над створенням другої частини «Бібліографічного покажчика наукових праць співробітників ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського». Дві частини покажчика бібліотека планує видати до 60 – річного ювілею заснування наукового закладу ННЦ «ІГА імені О.Н. Соколовського».

Велику увагу приділяли бібліотеки науково-дослідних інститутів поточному інформуванню, сприяючи науковій та виробничій діяльності установи. Аналіз даного виду інформування бібліотек свідчить, що у своїй роботі вони поєднували традиційні й нові форми, зокрема, бібліотеки: Інституту рибного господарства (м. Київ), Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків (м. Київ), Селекційно-генетичного інституту – НЦНС (м. Одеса), Інституту бджільництва (м. Київ), Інституту тваринництва степових районів ім. М.Ф. Іванова “Асканія Нова” та інші – систематично готували картотеки, бюлетені, списки нових надходжень до бібліотек з використанням традиційних форм.

Складовою документно-інформаційного ресурсу сучасних бібліотек стають власні електронні інформаційні ресурси. На базі масивів бібліографічної, реферативної, аналітичної інформації формуються різноманітні бібліотечні інформаційні продукти: електронні каталоги і картотеки, бібліографічні покажчики та реферативні видання, в електронному вигляді створюються фонди наукової літератури.

У бібліотеках Інституту тваринництва (Харківська обл.), ННЦ Інституту механізації і електрифікації сільського господарства (м. Київ), ННЦ Інституту аграрної економіки (м. Київ), Інституту розведення і генетики тварин (Київська обл.) та ін. використовували системи автоматизації бібліотечно-інформаційних

процесів, готували такі показники на основі створених баз даних електронного каталогу.

В бібліотеці Інституту рису безперервно йде процес створення електронного каталогу. Інтегрована інформаційно-бібліотечна система «ІРБІС» має три автоматизовані робочі місця: «Адміністратор», «Каталогізатор», «Читач». Електронний каталог бібліотеки Інституту рису НААН складає такі БД: «Електронний каталог Інституту рису», «Праці науковців Інституту рису», «Таврійський науковий вісник». В цьому році відкрита база даних «Періодичні видання». На 01.01.2017 року об'єм ЕК Інституту рису НААН складає 1927 записів. Основна увага в 2017 році приділялась створенню бази даних «Електронний каталог Інституту рису», який поповнюється двома засобами: введення нових надходжень, ретроспективне введення окремих фондів бібліотеки. Об'єм бази даних – 1021 записів. В звітному році в базу даних «Праці науковців Інституту рису» були введені праці науковців, паралельно ведеться каталог праць наукових співробітників Інституту рису. Об'єм бази даних – 592 запису. В звітний період було доповнено базу даних «Ціні документи наукової бібліотеки Інституту рису НААН», яка доповнилась 12-ма примірниками. Бібліотека Інституту рису НААН приймає участь у створенні бази даних «Електронний каталог корпоративної бібліотечної системи ХДАУ» (Електронний каталог КБС ХДАУ)). З метою подальшої корпоративної взаємодії по формуванню єдиного інформаційного простору між сільськогосподарськими бібліотеками Херсонського територіального об'єднання видається «Зведений бюлетень нових надходжень до фондів бібліотек об'єднання», який є аналогом бази даних.

Зростають вимоги до довідково-бібліографічного та інформаційного забезпечення користувачів. Одним із найважливіших напрямів діяльності в інформаційному забезпеченні наукової роботи колективи бібліотек вбачають впровадження електронних комунікацій та технологій комп'ютерних мереж, що забезпечить доступ до національної та міжнародної інформаційних систем і створить умови для заміни паперових публікацій на електронні, підвищить швидкість інформаційного обміну.

Пріоритетним у розвитку інформаційно-бібліотечної справи є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій із метою доступу до світових інформаційних ресурсів.

Аналіз діяльності бібліотек у 2017 році показав, що в своїй роботі вони органічно поєднували традиційні й нові форми і види бібліотечного та інформаційно-бібліографічного обслуговування.

У звітному році ця робота проводилась бібліотеками у взаємодії з іншими підрозділами, які накопичують значні масиви інформації, здійснено значний обсяг роботи з інформаційного забезпечення потреб науки.

ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФОНДІВ БІБЛІОТЕК

Повноцінне комплектування фондів бібліотек НДІ є запорукою ефективного проведення науково-дослідних робіт з урахуванням досягнень як вітчизняного, так і світового розвитку науки.

Комплектування фонду – це процес планомірного відбору і придбання документів, які відповідають інформаційним потребам користувачів бібліотеки.

На формування фондів бібліотек НДУ у звітному році суттєво вплинули такі чинники: обмежене фінансування або відсутність коштів на придбання літератури та підписку періодичних видань; дефіцит видань з окремих вузькоспеціальних питань; надто висока вартість книг; погано налагоджене книговидавниче інформування; незадовільна робота бібліотечних колекторів щодо комплектування фондів бібліотек галузевою літературою; відсутність належних зв'язків з країнами СНД тощо. За цих умов бібліотеки самі шукають необхідну літературу через посередників. Однак таке комплектування не систематичне і не своєчасне. У зв'язку з цим останнім часом фонди бібліотек збільшуються повільно.

Станом на 1.01.2017 року загальний фонд бібліотек НДІ НААН налічує **2 463 868** прим. документів. До фондів бібліотек НДІ у 2016 році надійшло **17 965** примірників видань. Середній показник надходження документів до однієї бібліотеки склав 450 прим.

Найбільшу частину серед джерел комплектування фондів у звітному році склали дари та книгообмін. Незначний відсоток становили купівля, надходження документів, виданих установою. Слід зазначити, що значно зменшився обсяг надходження книг і суттєво збільшився – періодичних видань.

Найбільші показники нових надходжень у бібліотеках НДІ, надходження до фондів яких становили понад 1 тис. прим. Це бібліотеки ННЦ “Інститут аграрної економіки” (м. Київ) – 2 372 прим.; Інституту захисту рослин (м. Київ) – 2 000 прим.; Інститут овочівництва та баштанництва – 1 638 прим.; ННЦ ІМЕСГ – 1 895 прим. Понад 500 примірників документів отримали 5 бібліотек; понад 200 прим. – 17 установа; менше 200 – 9 бібліотек НДІ. (Таблиця 3)

Найнижчі показники надходження у бібліотеках Інституту сільського господарства Причорномор'я – 35 прим.

Керівники окремих установ надавали дієву допомогу бібліотекам у комплектуванні фондів, виділивши для цього кошти.

У 2017 році на передплату періодичних видань бібліотеці ННЦ ІМЕСГ було виділено близько 65 000 грн. Заслужує на увагу фонд цінних, рідкісних видань, що зберігається у фондах бібліотеки (609 прим.). Книги зберігаються в спеціально обладнаній стінній шафі, окремо заведена на них картотека.

Значний внесок у поповнення фонду бібліотеки Інституту рибного господарства здійснюється директором Інституту І.І. Грициняком., завдячуючи його доброзичливому ставленню до бібліотеки, всілякому сприянню її діяльності та незмінній повазі до книги. Слід також зазначити, що бібліотека має можливість щорічно проводити оформлення передплати на низку періодичних видань, які являють значну наукову цінність. На 2016 рік було

передплачено 18 найменувань періодичних видань, з яких 14 українських на суму понад 11400 грн. і 4 російські (на перше півріччя 2015 р.) – понад 10300 грн. За рекомендацією Президії НААН передплачені видання «Вісник аграрної науки», «Аграрний тиждень», «Економіка АПК».

Щороку бібліотека ННЦ «Інститут ґрунтознавства і агрохімії ім. О.Н. Соколовського» передплачує понад 30 назв періодичних видань України. В 2016 році бібліотеці виділено на підписку періодичних видань 45 тис. 690 грн.

На 01.01.2017 р. основний фонд бібліотеки Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва становить 46692 прим., з них 16756 прим. – книги і брошури, 29936 прим. – періодичні видання. На комплектування бібліотечного фонду з бюджету Інституту було витрачено 11233 грн. Крім того, активно ведеться співпраця з поповнення фонду бібліотеки з обмінного фонду ННСГБ НААН. Проводиться безкоштовний міжбібліотечний книгообмін з бібліотеками Інституту картоплярства НААН, Інституту тваринництва НААН, Інституту баштанництва і овочівництва НААН, Інституту кормів і сільського господарства Поділля НААН, ННЦ «Інститут ґрунтознавства і агрохімії ім. О.Н. Соколовського» НААН, Національного університету біоресурсів і природокористування та ін. У 2015 році шляхом книгообміну та благодійництва отримано 71 примірник на суму 2549 грн.

На 01.01.2017 р. загальний фонд наукової бібліотеки ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова» становить 105012 примірника, із них: книги – 34251 (28896) прим., періодичні видання – 58183 прим. За структурою фонду: 91888 примірника – основний фонд і 12331 прим. – обмінний фонд. В структурі фонду наукової бібліотеки налічується 1022 рідкісних, цінних видань. На Міжнародній науковій конференції «Таїровські читання» було урочисте відкриття фонду раритетної і цінної літератури.

У звітному році бібліотеці Інституту розведення і генетики тварин НААНУ (Київська обл.) на придбання книг та передплату періодичних видань було перераховано 17655 грн. Бібліотечний фонд на 01.01. 2017 р. становить 66746 облікових одиниць, серед яких книги – 33747 од, брошури – 1010 од., журнали – 28903 одиниці.

У звітному періоді із фонду бібліотеки списано 2074 примірники книг та журналів, це фізично зношена, дублетна та морально застаріла література. Основними джерелами нових надходжень у 2017 році були книгообмін, дари вчених та наукових установ, власні видання Інституту, передплачені журнали.

Основою для створення власного інформаційного ресурсу у роботі з комплектування бібліотеки Інституту тваринництва залишається систематичне поповнення фондів за рахунок традиційних та альтернативних джерел, а саме, передплата періодичних видань, безкоштовний книгообмін, дар. Фонд бібліотеки комплектувався згідно профілю установи як вітчизняною, так іноземною літературою, з усіх галузей тваринництва та птахівництва з питань розведення, утримання та годівлі тварин, біотехнології, кормовиробництва,

механізації тощо. Кількість нових надходжень становить 227, з них книг – 86, журналів – 94, іноземних журналів – 10. Фонд поповнено дисертаціями (5) та авторефератами (32). Проведено передплату періодичних видань на 2015 рік на суму 9426 грн., у т.ч. із позабюджетних джерел фінансування на суму 3803 грн. Проводиться безкоштовний книгообмін з бібліотеками науково-дослідних установ та вузів України – 22 установи, Росії, Білорусі, Казахстану – 6, дальнього зарубіжжя – 2. До книгообміну входять: збірник наукових праць інституту «Науково-технічний бюлетень», матеріали конференцій, монографії та брошури, видані установою, бібліографічні покажчики. Виконується розсилка друкованого видання до установ, які входять до обов'язкового переліку. З основного фонду виокремлено обмінно-резервний фонд. Проводилося рекомплектування зношеної, втраченої читачами літератури. Непрофільні та зайві дублетні екземпляри передавалися до відповідного структурного підрозділу бібліотеки – обмінного фонду. Складений електронний перелік такої літератури для відображення на сайті наукової бібліотеки інституту (1211 найменувань). На виконання «Інструкції про порядок відбору рукописних книг, рідкісних і цінних видань з бібліотечних фондів до Державного реєстру національного культурного надбання», затвердженої наказом Міністерства культури і мистецтв України та наказу НААН «Про невідкладні заходи щодо збереження бібліотечних фондів» проведено роботу з вилучення з фонду раритетної та рідкісної літератури. Фонд налічує 303 екземпляри та містить видання з 1791 р.

У фонді науково-технічної бібліотеки Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН, який був заснований в 1922 році зберігаються найбагатші зібрання вітчизняної та зарубіжної літератури про буряківництво та сільське господарство. На сучасному етапі бібліотека має найбільш повне зібрання літератури про цукрові буряки на Україні та СНГ. Бібліотека виконує функцію депозитарію з унікальним фондом 19210 примірників книг. Зокрема 3454 прим. книг на російській та українській мовах, 11578 прим. вітчизняних періодичних видань, 4178 прим. зарубіжної періодики. Всього періодичних видань(рос, укр, іноз)15756 прим. Окремо виділений унікальний фонд. Унікальним фондом можна користуватися лише в науково-технічній бібліотеці. На 01.01.2017 р. він налічує 19210 одиниць.

Незважаючи на нестабільність бюджетного фінансування, докладається максимум зусиль для поповнення фондів книгами, періодичними виданнями Основні джерела надходжень до бібліотеки це дари вчених та наукових установ, передплачені періодичні видання, книгообмін.

Основний відсоток надходжень до бібліотек становили періодичні та продовжувані видання, що негативно позначається на обслуговуванні вчених і спеціалістів агропромислового виробництва. Із року в рік окремі бібліотеки змушені скорочувати репертуар передплачених видань.

Позитивним у діяльності бібліотек НДІ є створення фонду цінних і рідкісних видань. Фонд цінних і рідкісних видань бібліотек НДІ НААН становить **69 352** прим.

Важливим у комплектуванні, як відомо, є книгообмін – одне з сучасних та найважливіших джерел поповнення фондів бібліотек новою профільною літературою. Тому в кожній бібліотеці НДІ повинен бути виділений обмінний фонд. На жаль, не кожна бібліотека його має або не повідомляє про нього. Із 38 бібліотек, що подали звіти, 26 зазначили показники обмінного фонду.

Обмінний фонд бібліотеки ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського» (3318 примірників) складається з видань наукової продукції інституту. Цей фонд використовується для комплектування бібліотечних фондів інституту, книгообміну з профільними науковими установами, для обов'язкового розсилання по бібліотекам України, а також для реалізації.

У зв'язку з реорганізацією, яка здійснюється в установах НААН, в деяких бібліотеках відбулося приєднання фондів бібліотек, установи яких реорганізовано. Подібні явища впливають на доступ фахівців до потрібної літератури.

Слід зазначити, що не всі бібліотеки мають документи, видані на власній базі установи, книги співробітників, виданих власним коштом авторів у інших видавництвах. Крім того прикрим є те, що не всі бібліотеки володіють інформацією про вихід та видання праць співробітників установи. Зазвичай такі видання відсутні не лише у фондах бібліотек НДІ, а й у ННСГБ НААН.

Деякі бібліотеки НДІ використовували власні можливості отримання електронних ресурсів, використовуючи можливості Інтернету та пошукових серверів.

Діяльність бібліотек НДІ з питань формування фонду нині потребує належного фінансування, оснащення бібліотек сучасною комп'ютерною технікою та швидкісними каналами зв'язку, високого професіоналізму та адаптованості бібліотечних фахівців до нового електронного середовища.

За теперішніх складних умов бібліотечним працівникам НДІ НААН необхідно налагоджувати зв'язки з дирекцією інститутів і разом прикладати зусилля для пошуку резервів комплектування бібліотек.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА БАЗА

Ефективність діяльності бібліотек НДІ НААН залежить від стану їхньої матеріально-технічної бази. У звітному році збільшилась кількість бібліотек, де використовуються комп'ютерна техніка та придбано нове обладнання.

Адміністрації ряду установ віднайшли можливості для покращення умов роботи і зберігання фондів бібліотек.

У 2017 році покращився стан матеріально-технічного забезпечення Інституту сільського господарства степової зони. У читальній залі бібліотеки, що стала набагато затишнішою після ремонту, залюбки працюють науковці, аспіранти, фахівці сільського господарства та усі охочі. Працює кабельний та Wi-Fi Інтернет, до послуг відвідувачів два комп'ютери.

Частково покращили стан матеріально-технічної бази бібліотеки: Інституту картоплярства, Інституту сільського господарства Західного Полісся – придбано комп'ютери, встановлені закриті вітрини для книг. зроблені ремонти.

Актуальною залишається проблема дефіциту площ. Фонд бібліотеки Інституту рибного господарства з моменту переїзду в дане приміщення (1971 р.) збільшився втричі і для нього вже не вистачало місця у книгосховищі. Тому дирекцією Інституту рибного господарства було прийнято рішення про виділення кімнати, до якої переміщено частину фонду. Технічне оснащення бібліотеки: 3 комп'ютери, 2 принтери, 1 сканер, 1 копіювальний та 2 мультифункціональні пристрої.

У бібліотеках існує багато господарських проблем, які за браком бюджетних коштів залишаються невирішеними. Стан приміщень багатьох бібліотек НДІ НААН не відповідає діючим нормам, вимогам збереження фондів і належному рівню обслуговування. Так, потребують ремонту приміщення бібліотек Інституту сільського господарства Полісся, Інституту сільського господарства Причорномор'я (ремонт заплановано), та ін.

Капітальний ремонт, якого потребує більшість бібліотек, неможливо провести, хоча протягом звітнього року в деяких бібліотеках ця проблема все ж таки вирішувалася.

Бібліотеки НДІ намагаються поліпшувати матеріально-технічну базу за рахунок придбання комп'ютерної та копіювальної техніки.

Наявність комп'ютерної техніки, локальних комп'ютерних мереж з виходом в Інтернет давала можливість бібліотекам не тільки якісно обслуговувати користувачів, а й суттєво поповнювати фонди новими документами. Із 33 бібліотек (53 комп.), які мають комп'ютери, 31 підключені до Інтернету.

Подальшого загострення набуває проблема єдиного програмного забезпечення, яке використовується у бібліотеках як наукових установ, так і інших систем та відомств. Бібліотеки НДІ не мають програмного забезпечення. Більшість бібліотек використовують у роботі демонстраційну версію програми ІРБІС.

Зростаючі завдання інформаційного забезпечення наукової діяльності в НДУ НААН потребують піднесення роботи бібліотек на якісно новий рівень, перетворення їх на ефективні, потужні, оснащені сучасною комп'ютерною технікою інформаційні центри, об'єднані в єдину інтегровану інформаційну систему.

КАДРОВИЙ СКЛАД

Впровадження інновацій у роботу бібліотек науково-дослідних установ, сучасні зміни, що відбуваються у бібліотечно-інформаційній діяльності, викликали потребу в фахівцях нового типу, професійні якості яких відповідали б сучасним вимогам.

Сьогодні працівники бібліотек НДУ – активні помічники науковців у виконанні науково-дослідної роботи, вони повинні володіти сучасними комп'ютерними технологіями, бути обізнаними в інформаційно-бібліотечній справі. Для підтримки високого рейтингу бібліотеки науково-дослідної установи у ній мають працювати наукові співробітники, бібліографи, бібліотекарі нового типу з фаховою освітою.

Не зважаючи на структурні зміни, що відбулися протягом 2012-2016 рр. кількість працюючих у бібліотеках залишається сталою. На 1.01.2017р. у бібліотеках НДІ працювало 53,5 співробітники, з яких тільки 11 мають вищу фахову освіту, вищу не фахову – 36, решта – іншу освіту.

Із 35 бібліотек НДІ достатньо укомплектовані штати в бібліотеках: інституту тваринництва (Харківська обл.), інституту рибного господарства (м. Київ), Селекційно-генетичного інституту – НЦНС (м. Одеса), ННЦ “ІЕКВМ” (м. Харків), ННЦ “Інститут ґрунтознавства та агрохімії” (м. Харків), ННЦ “ІМЕСГ”(Київська обл.), інституту розведення і генетики тварин (Київська обл.), ННЦ – Нікітського ботанічного саду, ННЦ Інституту виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова (м. Одеса), інституту сільського господарства Карпатського регіону (Львівська обл.). У решті бібліотек НДІ штати укомплектовані незадовільно.

Аналіз звітів показав якісні та кількісні зміни кадрового складу бібліотек НДІ. У зв'язку з реорганізацією та ліквідацією деяких установ змінюються їх юридичні статуси.

Невід'ємною складовою бібліотечної діяльності є підвищення кваліфікації. Для повноцінної роботи бібліотек НДІ велике значення має фахова підготовка бібліотечних працівників. З цією метою ННСГБ НААН з 2002 року проводить постійно діючі курси з підвищення кваліфікації бібліотечних працівників сільськогосподарських бібліотек. Але не всі інститути мають можливість відрядити працівника бібліотеки на курси через відсутність належного фінансування.

Виходячи із сучасних реалій бібліотеці, як інформаційному центру, для задоволення потреб користувачів, створення нових послуг потрібні спеціалісти нової формації, які поєднують глибоке знання бібліотечної теорії і практики, уміння організувати роботу з використанням комп'ютерної техніки та телекомунікаційних технологій. Значною мірою визначальним чинником оцінки професіоналізму колективу та його керівника є рівень підготовки планово-звітної документації бібліотеки. Тому обов'язковим компонентом підготовки і підвищення кваліфікації бібліотечних працівників є освоєння

новітніх інформаційних технологій, інтеграції ресурсів, що забезпечить конкурентоспроможність у професійній діяльності.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах роль інформаційних центрів НААН мають виконувати бібліотеки НДІ, використовуючи при цьому сучасні інформаційні технології. Аналіз звітних матеріалів бібліотек науково-дослідних інститутів у засвідчив характерні негативні тенденції в їх діяльності, зокрема: зменшення передплати вітчизняних і зарубіжних періодичних видань; низька ефективність використання передплачених БД; скорочення книгообміну; брак нових форм і методів бібліотечно-бібліографічного обслуговування; зміни в соціальному забезпеченні бібліотечних працівників тощо.

Слід відмітити, що переважна більшість бібліотек не впроваджують комп'ютерні та телекомунікаційні технології, необхідні для забезпечення пошуку документів, наявних у бібліотечних фондах, їх замовлення, доступу до віддалених електронних ресурсів, електронної доставки документів абонентам та виходу у світовий інформаційний простір. Певною мірою невиконання даної програми, тобто не повноцінне задоволення інформаційних потреб працівників наукових установ, пов'язане з рядом важливих чинників – це, в першу чергу, скорочення бібліотечних кадрів, зменшення або навіть відсутність фінансування процесу забезпечення бібліотек інформаційними системами, новітніми вітчизняними та іноземними виданнями тощо.

У нинішній складній ситуації бібліотеки зобов'язані чітко організувати роботу, ефективно використовувати ті обмежені ресурси, що є, максимально розвивати міжбібліотечну співпрацю. Необхідно усвідомлювати особисту відповідальність за стан і збереження бібліотеки та її колективу, практичними справами доводити адміністрації та користувачам потрібність та професійну обізнаність.

З боку Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН допомога бібліотечним фахівцям в освоєнні комп'ютерних технологій, навичок пошуку та отримання інформації в мережі Інтернет, основ менеджменту та маркетингу надається на базі курсів підвищення кваліфікації для бібліотечних працівників, що регулярно проводяться ННСГБ НААН.

Звичайно, вирішення фінансових проблем, які виникають на сучасному етапі у діяльності бібліотек, можливе лише за активної участі уряду, керівництва Національної академії аграрних наук України, інформаційно-бібліотечної ради та директорів інститутів НААН.

Аналіз звітних документів, зауважень і пропозицій, наданих працівниками бібліотек, є свідченням орієнтованості бібліотек на подальше удосконалення розвитку кожної з них як важливої складової єдиної бібліотечно-інформаційної системи мережі НААН, яка базуватиметься на модернізації бібліотек, розвитку новітніх технологій та інтеграції ресурсів, професіоналізмі бібліотечних працівників, що в сумі посилить роль бібліотек

НДУ НААН в системі інформаційно-бібліографічного забезпечення аграрної галузі в сучасних умовах.

Таблиця 1

Порівняльні статистичні показники загальної кількості обслужених користувачів і кількості виданих документів за 2000- 2017 рр.

Роки	Кількість б-к НДІ, що надіслали звіти	Кількість обслужених користувачів	Кількість виданих документів
2000	50	16 253	1 039 864
2001	45	14 010	910 202
2002	57	18 976	1 147 257
2003	62	19 090	1 081 109
2004	64	21 793	1 140 388
2005	63	37 448	1 193 522
2006	64	28 402	1 266 337
2007	64	28 547	1 199 178
2008	63	27 422	1 180 196
2009	64	27 590	1 196 201
2010	68	23 975	1 171 012
2011	54	21 806	982 698
2012	42	17 330	724 148
2013	42	17 014	653 313
2014	39	15 311	590 180
2015	35	14 833	561 354
2016	35	14 796	958 111

ПОРІВНЯЛЬНІ СТАТИСТИЧНІ ПОКАЗНИКИ З КІЛЬКОСТІ ОБСЛУЖЕНИХ КОРИСТУВАЧІВ, КІЛЬКОСТІ ВІДВІДУВАНЬ ТА КІЛЬКОСТІ КНИГОВИДАЧ БІБЛІОТЕК НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ІНСТИТУТІВ НААН У 2017 РОЦІ

№	Назва установи	Кількість зареєстрованих користувачів	Кількість обслужених користувачів		Кількість відвідувань		Кількість виданих документів	
		2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
1	Інститут кормів та сільського господарства Поділля	264	264	264	1581	1186	9538	3209
2	Ін-т зернового господарства	351	359	378	2183	1786	7032	6177
3	Ін-т с/г Полісся +філія	80	165+110	142	1608+1000	1270	2120+3200	1650
4	Ін-т олійних культур	85	120		2640		7840	
5	Ін-т агроекології і природокористування	120	160	120	2500	2300	5200	5000
6	ННЦ Ін-т аграрної економіки	352	385	352	3200	2500	27000	20000
7	ННЦ Ін-т бджільництва	50	54	50	320	240	780	530
8	Ін-т біоенергетичних культур і цукрових буряків	223	247	243	3211	2840	22724	16112
9	Ін-т ветеринарної медицини							
10	Ін-т водних проблем і меліорації	140	145	141		2859		3560
11	Ін-т захисту рослин	140	1500	1200	5000	5000	50000	52100
12	ННЦ Ін-т землеробства	221	600	209	615	595	1474	1220
13	Ін-т картоплярства	200	200	200	1273	655	5615	1231
14	ННЦ ІМЕСГ	190	590	570	9615	7147	40918	26918

15	Миронівський ін-т пшениці	85	85	85	205	250	1080	1400
16	Ін-т продовольчих ресурсів							
17	Ін-т рибного господарства	117	116	117	549	311	7919	6412
18	Ін-т розведення і генетики тварин	185	205	198	4200	4158	11107	10494
19	Ін-т садівництва	180	928		4131		22400	
20	ДНКІБШМ	91	90	91	427	457	1297	1474
21	Ін-т біології тварин	153	153		2896		13263	
22	Ін-т с/г Карпатського регіону НААН	321	1650	1630	1780	1795	14210	12010
23	Селек.-генет.ін-т Націонал. Центр з насіннєзнавства	320	1890	2300	1900	2200	25500	26000
24	Ін-т с/г Причорномор'я	33	39	33	352	336	2532	2650
25	ННЦ Ін-т виноградарства і виноробства ім В.Є. Таїрова	420	538	531	5498	7371	58211	60391
26	Ін-т свинарства і АПВ	309	620	618	5047	5045	32805	32805
27	Ін-т с/г Західного Полісся	85	243	257	1124	1358	4195	4212
28	Ін-т с/г Північного Сходу	95	105	106	423	426	1560	1560
29	Інститут луб'яних культур	116		116		3020		4942
30	ННЦ Ін-т ґрунтознавства та агрохімії	317	1512		6371		38180	
31	ННЦ Ін-т експеримент. і клінічної ветеринар. медицини	489	503		7648		12376	
32	Ін-т овочівництва і баштанництва	130	150	130	2900	2500	2700	2300

33	Ін-т рослинництва							
34	Ін-т тваринництва	464	461		10200	7000	54000	30000
35	Біосфер. заповідник Асканія-Нова	123	132	129	1294	1272	5055	4471
36	Ін-т зрошувального землеробства	220	220		1425		2090	
37	Ін-т рису	72	72	77	1806	1447	3412	2878
38	Ін-т тварин. Степових р-нів НН селек-генет центр з вівчарства	161	190		6370		45392	
39	Ін-т помології	300	307		3509		10272	
40	Ін-т с/г мікробіології	70	70	70	945	868	8357	7652
		7 233	14 833	14 796	105 746	102 007	561 354	958 111

**ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФОНДІВ БІБЛІОТЕК НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ІНСТИТУТІВ НААН
у 2017 році**

№	Назва установи	Нові надходження		Загальний фонд б-ки НДІ		Обмінний фонд		Фонд цінних та рідкісних видань	
		2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
1	Інститут кормів та сільського господарства Поділля	357	256	28240	28496	980	900	35	35
2	Ін-т зернового господарства	218	239	74367	74607	27	30	2007	2007
3	Ін-т с/г Полісся +філія	25+38		25141+45757	25141	105		70+53	70
4	Ін-т олійних культур	1340		7063		40			
5	Ін-т агроекології і природокористування	125	150	8330	8350			144	144
6	ННЦ Ін-т аграр. економ.	1372	1025	82213	82265				
7	ННЦ Ін-т бджільництва	80	112	8395	8334			300	300
8	Ін-т біоенергетичних культур і цукрових буряків	396	374	94097	94471			19201	19201
9	Ін-т вет.медицини								
10	Ін-т захисту рослин	1153	1073	103940	105042	41	41	1200	1200
11	Ін-т водних проблем і меліорації		350		74640				1700
12	ННЦ Ін-т землеробства	694	1262	90736	138318	9584	9605	203	203
13	Ін-т картоплярства	453	290	38116	38406	365	400	235	235
14	ННЦ ІМЕСГ	1361	859	123752	124611	212	212	609	609
15	Миронівський ін-т пшениці	87	111	40663	40774	100	100	1213	1213
16	Ін-т продовольчих ресурсів								
17	Ін-т рибного госп-ва	434	388	47000	47000			270	270
18	Ін-т розв.і генетики тварин	295	309	66423	66745	1194	1182	747	747
19	Ін-т садівництва	453		35815		31		1461	
20	ДНКІБШМ	86	151	3418	3569	170	170		
21	Ін-т біології тварин	304		56826					
22	Ін-т с/г Карпатського регіону	672	650	120598	120717	70	60		

	НААН								
23	Селек.-генет.ін-т Націонал. Центр з насіннєзнавства	135	139	136828	137523	5400	5400	1425	1425
24	Ін-т с/г Причорномор'я	29	42	13626	13668			41	41
25	ННЦ Ін-т виноградарства і виноробства ім В.Є. Таїрова	1068	999	104013	105012	11797	12331	1022	1022
26	Ін-т свинарства і АПВ	360	360	56530	56540	10838	10838	110	110
27	Ін-т с/г Західного Полісся	214	243	29681	29806	20	20		
28	Ін-т с/г Північного Сходу	28	16	25549	22549				
29	Інститут луб'яних культур		267		51855		1193		144
30	ННЦ Ін-т ґрун. та агрохімії	542		73133		3859		1300	
31	ННЦ Ін-т експерт. і клініч. вет.медицини	282		178466					
32	Ін-т овочів. і баштан.	1638	2138	89909	90987	1235	1530	2027	2027
33	Ін-т рослинництва								
34	Ін-т тваринництва	256	321	156913	101064	1219	1255	303	303
35	Біосфер. заповідник Асканія-Нова	178	535	15241	15330	325	146	111	111
36	Ін-т зрошуваного землеробства	263		132724		1877		1576	
37	Ін-т рису	360	1826	12983	14255	749	2116	34	34
38	Ін-т тварин. степ.р-нів ННселек-генет ц. з вівч.	186		132555		1686		2692	
39	Ін-т помології	29		14330				4126	
40	Ін-т с/г мікробіології	235	209	47992	43632	1065	960	220	220
	Всього	15 746	17 965	2 321 363	2 463 868	52 989	56 008	67 396	69 252

НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЗВІТІВ БІБЛІОТЕК ДОСЛІДНИХ СТАНЦІЙ ЗА 2017 РІК

Минулий рік був досить складним для нашого народу. Тяжке становище усіх сфер життя країни, коли ціни на паливо, добрива, препарати захисту, запчастини невпинно зростають, а також продовження процесу оптимізації чисельності установ і працівників з метою поліпшення науково-інноваційної діяльності в мережі науково-дослідних установ НААН призвело до вкрай критичної ситуації в бібліотеках даної мережі, що полягає у невідповідності між дуже важливими завданнями, які нині мають виконувати книгозбірні дослідних станцій, і їхньою матеріально-технічною базою, фінансуванням за остаточним принципом, професіональним рівнем бібліотечних працівників. У результаті реорганізації мережі науково-дослідних установ значна їх кількість скоротилася, зменшився штат працівників, в першу чергу бібліотекарів, які змушені працювати за сумісництвом з основною посадою, без оплати. Крім того, і самі бібліотечні працівники не завжди належним чином виконують свої функції, для багатьох із них стало правилом ігнорувати свій обов'язок звітування.

Як наслідок 2017 року з 51 бібліотеки дослідних станцій надіслано звітні матеріали 26 бібліотеками (це на 8 менше, ніж у минулому році). Не надійшли звіти з бібліотек Львівської, Одеської, Харківської, Донецької, Луганської областей та АР Крим. Закарпатська науково-дослідна станція лососівництва та відтворення зникаючих видів риб третій рік поспіль надсилає лист з повідомленням, що, наразі, власна бібліотека Закарпатської НДС відсутня і знаходиться тільки на стадії створення, а працівники станції використовують літературні джерела бібліотеки Інституту рибного господарства НААН.

Однак, якість та достовірність інформаційних даних навіть тих звітних матеріалів, що надіслані, знаходяться на надзвичайно низькому рівні. Так, більшість бібліотек дослідних станцій виявили недбале, формальне ставлення до звітної документації. 12 із них обмежилися статистичними даними, до того ж неповними (бібліотеки Розівської ДС, Кам'янсько-Дніпровської ДС, Сарненської ДС, Миколаївської ДС, Одеської ДС, Сумської ДС, Південної ДСДС, ДС«Маяк» та Носівської СДС). Бібліотеки Устимівської ДС, ДС луб'яних культур замість повноцінних звітів надіслали листи-пояснювальні записки, до того ж, багато бібліотек надсилають звіти попередніх років, у яких лише змінюють кількісні показники, зокрема бібліотека Уладово-Люлинецької ДС, Ерастівської ДС.

Варто зазначити, що окремі бібліотеки не надсилали звітів про свою діяльність протягом кількох років, внаслідок чого немає можливості зробити висновки щодо стану справ у цих бібліотеках.

Аналізуючи наявних звітів за 2017 рік варто відзначити, що культура виконання обов'язків і доручень бібліотечних працівників, якість звітних матеріалів залишаються, як і в попередні роки, в незадовільному стані.

Неповні дані про обслуговування користувачів у матеріалах Ерастівської ДС, Кам'янсько-Дніпровської ДС, Миколаївської ДС. Відсутня інформація про інформаційно-масові заходи в звітних матеріалах Розівської, Кам'янсько-

Дніпровської, Південної ДС. Як і минулі роки, у звітах лише 14 бібліотек дослідних станцій вказано дані про наукову інформаційно-бібліографічну діяльність. Дана ситуація створює враження, що в інших бібліотеках функції обмежуються лише видачею документів та нечастим інформуванням про нові надходження, якщо вони є.

Зберігається негативна тенденція неякісного виконання текстових частин звітів, які здебільшого нагадують звіти-відписки: опис статистичної форми без аналізу і конкретизації, суміш звіту і плану роботи. Це дає підстави зробити висновок, про те, що бібліотечні працівники виконують свої обов'язки формально, особливо в тих установах, де працюють за сумісництвом, без оплати.

На жаль, лише 3 бібліотеки із 26 надіслали звіти, що відповідають установленим вимогам, де чітко, досконало, на конкретних прикладах, зі знанням своєї справи висвітлюються й аналізуються всі аспекти діяльності бібліотек дослідних станцій. Це бібліотеки Черкаської ДСДС, Буковинської ДСДС, Волинської ДСДС. Порівняно кращі звіти книгозбірень Черкаської ДС біоресурсів, Закарпатської ДСДС, Іванівської ДСС, Тернопільської ДСДС, Мелітопольської ДС зрошувального садівництва ім. М.Ф. Сидоренка, Веселоподільської ДСС. Ватро зазначити, що переважна більшість названих установ – це реорганізовані науково-дослідні інститути.

Таким чином через численні недоліки в надісланих звітах та процес реорганізації науково-дослідних установ мережі склалася ситуація, яка ускладнює проведення огляду та складання рейтингових таблиць, тому ми зробили спробу проаналізувати роботу 26 бібліотек дослідних станцій за основними напрямками їхньої діяльності та виявити закономірності динаміки їхньої роботи.

ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ

Впровадження інновацій в агропромисловому комплексі неможливо без широкого використання в практиці новітніх досягнень науки і техніки та передового досвіду. Наукова бібліотека, як середовище формування інтелектуальних та інформаційних ресурсів суспільства покликана накопичувати, синтезувати та пропонувати аграріям інтелектуальний інформаційний продукт на всіх носіях інформації. Нині цей продукт посідає провідне місце у світі і визначатиме формування професійних знань у галузі тваринництва, рослинництва та землеробства. Відповідно для працівників аграрного виробництва інтелектуальний ресурс забезпечить найголовніші процеси в науці, виробництві та управлінні.

Бібліотеки дослідних станцій є інформаційною основою науково-дослідницького простору, від якої залежить рівень наукових досліджень, розробок, новітніх технологій, впровадження інновацій в агропромисловому виробництві. Тому бібліотеки повинні активно надавати консультативну допомогу у пошуку новітніх наукових напрацювань, забезпечувати вільний доступ до джерел інформації через мережу Інтернет, задовольняти інформаційні запити користувачів.

Незважаючи на незадовільний стан комплектування фондів новітніми джерелами інформації та недосконалість інформаційно-технічної бази, бібліотеки дослідних станцій, у межах своїх можливостей, прикладають зусилля для оптимальної організації діяльності.

Через зміну якісного та кількісного складу дослідних станцій мережі ми не можемо об'єктивно порівняти показники кількості користувачів, їх обслуговування та видачі документів. Однак варто зазначити, що **найвищі показники обслуговування користувачів** у бібліотеках Черкаської ДСДС – 634 користувачам було видано 9538 документів; Уладово-Люлинецької ДС – 376 корист. – 6650 док.; Тернопільської ДСДС – 310 корист. – 4600 док.; Хмельницької ДСДС – 215 корист. – 9100 док.; Веселоподільської ДСС – 168 корист. – 5998 док.; Черкаської ДС біоресурсів – 152 корист. – 3320 док.; Волинської ДСДС – 156 корист. – 12157 док.; Буковинської ДСДС – 140 корист. – 2800 док.; Закарпатської ДСДС – 127 корист. – 5157 док. Звичайно зниженням зацікавленості користувачів через відсутність нових надходжень та сучасних технологій призводить до зменшення кількості користувачів. Але на цей показник вплинула оптимізація науково-дослідних установ НААН, що призвело до скорочення штату співробітників дослідних станцій. У свою чергу зменшується показник кількості виданих документів, що пов'язано зі станом комплектування фондів і проведення інформаційно-масових заходів.

Щодо **найменших показників обслуговування користувачів** слід відзначити, що у бібліотеках Одеської ДС – 23 корист. – 750 док.; Сумської ДСС 16 корист. – 1600 док.; ДС «Маяк» 18 корист. – 2700 док. До того ж, у звітах останніх двох ці показники не змінюються впродовж кількох років. Знову зазначаємо у більшості бібліотек дослідних станцій низькі показники в обслуговуванні науковців і спеціалістів АПК., на що впливає також скорочення кількості працюючих в дослідних станціях.

Таким чином можна зробити висновок, що ситуація з наданням бібліотеками якісних послуг науковцям і спеціалістам АПК не є на належному рівні, що не відповідає сучасним інформаційним потребам працівників дослідних станцій.

Частково проблему оперативного інформування користувачів в умовах відсутності комп'ютерів можна вирішити, активно впроваджуючи в бібліотечну діяльність **міжбібліотечний абонемент (МБА)**. Згідно звітних матеріалів, у 2016 році даним видом обслуговування користувалися лише 5 бібліотек. Загальна кількість абонентів, що користувалися послугами МБА, складає 59 осіб. Це бібліотеки Миколаївської ДСДС (25 аб.), Уладово-Люлинецької ДС (17 аб.), ДС карантину винограду і плодівих культур (10 аб.), Хмельницької ДСДС (8 аб.), Сумської ДСС (1 аб.).

За результатами аналізу, обслуговування користувачів бібліотек дослідних станцій шляхом такої важливої форми обслуговування, як МБА ускладнюється відсутністю коштів на пересилання документів, зведеної інформації про видання, що зберігаються у фондах сільськогосподарських бібліотек, а також реакції центральних бібліотек на запити бібліотек дослідних станцій.

ДОВІДКОВО-БІБЛІОГРАФІЧНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ

Сучасний розвиток науки вимагає інформатизації усіх ланок наукового процесу. У першу чергу це стосується впровадження автоматизованих технологій у процеси накопичення, обробки, зберігання та розповсюдження наукової інформації. У цій роботі особлива увага приділяється інформаційно-бібліографічному супроводу наукових тем і розробок, що сприяють комплексному інноваційному розвитку АПК України.

Результати вивчення та аналізу звітних матеріалів бібліотек дослідних станцій показують, що цей напрям роботи забезпечується такими формами, як ознайомлення з планами науково-дослідної діяльності відповідних установ, ведення картотек наукових тем дослідних станцій і нових надходжень, індивідуальне обслуговування науковців станцій, добір науково-інформаційної літератури з тематики, проведення оглядово-інформаційних заходів тощо.

Головною функцією бібліотекаря є щоденне спілкування з науковцями, спеціалістами, аспірантами дослідних станцій, надання їм різноманітної інформації у вигляді усних і письмових тематичних, фактологічних, бібліографічних, бібліотечних довідок. Проте, на жаль, значна кількість бібліотек ДС неправильно веде облік **бібліографічних довідок у режимі «запит – відповідь»**, а 6 бібліотек – взагалі не подали цих даних у своїх звітах (Кам'янсько-Дніпровської ДС, Устимівської ДСР, Розівської, ДС карантину винограду і плодових культур, Сумської, Південної дослідних станцій). Високі показники виконання усних і письмових довідок у бібліотек Ерастівської ДС – 2556 дов., Веселоподільської ДСС – 1661 дов., Волинської ДСДС – 1287 дов., Буковинської ДСДС – 1050 дов.

Протягом 2016 року бібліотеками ДС було надано 9926 довідок, у 2015 році цей показник становив 25494 довідок (у 2012 – 26576 дов., 2011 – 5888 дов., 2010 – 4747 дов., 2009 р. – 12535 дов., 2008 р. – 12904 дов.,), однак, як вже зазначалось, порівнювати ці показники недоцільно.

З вищесказаного можна зробити висновок, що бібліотеки дослідних станцій не ведуть облік стосовно даного виду роботи або не виконують її взагалі, що у свою чергу впливає на якість проведення наукових досліджень.

Серед найпоширеніших і найефективніших методів інформаційно-масового пропагування документів фонду є організація та оформлення книжкових виставок, тематичних полиць та переглядів літератури, дні інформації, дні науки та дні спеціаліста. У 2016 році бібліотеками дослідних станцій організовано і проведено 402 інформаційно-масових заходів 493 (у 2013 р. – 493 зах., у 2012 р. – 530 зах., у 2011 р. – 225 зах., у 2010 р. – 497 зах.). **Найбільше інформаційно-масових заходів** проведено бібліотеками Уладово-Люлинецької ДСС (48 заходів, з них 35 – виставки та перегляди), Черкаської ДСДС (45 заходів, зокрема 28 книжкових виставок та переглядів літератури), Веселоподільської ДСС (35 заходів, з них 25 – виставки та перегляди), Носівської ДС (30 заходи, з них 5 – виставки та перегляди), однак не всі бібліотеки зазначили у звітах особливості їх організації та тематику.

Бібліотеки дослідних станцій активно співпрацюють з місцевими публічними бібліотеками, з установами мережі НААН, з якими організують книжкові виставки, проводять індивідуальні та групові бесіди-рекомендації, бесіди-консультації, бесіди з пропаганди наукових розробок.

На жаль, не всі заклади подають конкретну, з назвами і коментарями інформацію, обмежуючись цифровими показниками.

Варто відмітити, що активність бібліотечних установ дослідних станцій у **довідково-бібліографічному та інформаційному обслуговуванні** знижується. Зовсім не проводили цю роботу в бібліотеках Південної ДСДС, Кам'янсько-Дніпровської ДС, Розівської ДС, Устимівської ДС. Звичайно, такий рівень обслуговування не відповідає сучасним інформаційним потребам користувачів.

Значну увагу слід приділяти підвищенню інформаційно-бібліографічної культури користувачів, формуванню навичок пошуку, правильності формулювання свого запиту. Найбільш ефективним у цьому відношенні є підготовка наукових бібліографічних, біобібліографічних показників та бібліографічних списків літератури. На жаль, продовжується тенденція зменшення кількості підготовлених посібників – 8 (у 2013 – 13, 2012 – 19, 2011 – 5, 2010 – 16), списків літератури – 34. Крім того, 14 бібліотек взагалі не відображають цей вид роботи у своїх звітах.

Аналізуючи інформаційно-бібліографічну діяльність бібліотек дослідних станцій за 2015 рік, в цілому слід визнати, що, незважаючи на певні зусилля окремих закладів, вона не активізується, залишаючись на низькому рівні: бібліотеки дослідних станцій вимушені використовувати лише старі форми роботи (виставки, огляди, тематичні картотеки тощо). Але тематика і її реалізація з року в рік повторюються, що негативно впливає на рівень обслуговування користувачів. Ще однією проблемою є те, що всі бібліотеки, що мають сучасне обладнання, не надають інформацію про види і способи використання комп'ютерів у своїй роботі (певною мірою цю інформацію у звітах висвітили бібліотеки Черкаської ДСДС, Черкаської ДСБ, Іванівської ДСС, Волинської ДСДС). Така ситуація не задовольняє потреби сучасних наукових працівників і спеціалістів, потреби аграрної науки і виробництва.

ФОРМУВАННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ФОНДУ

Основною складовою успішного забезпечення читацьких запитів є виконання завдань бібліотеки із поповнення фонду новими документами, сприяння широкому і повному їх використанню, зберігання фонду як матеріальної, так і духовної цінності. Основною метою формування фонду бібліотек дослідних станцій є досягнення відповідності його тематики, складу тим завданням, що стоять перед науково-дослідними установами. Оперативне і систематичне комплектування фондів із використанням традиційних і нетрадиційних джерел комплектування – основа створення власного інформаційного ресурсу бібліотеки. З року в рік ми змушені констатувати, що на комплектування фонду бібліотеки негативно впливає відсутність бюджетного

фінансування, збільшення вартості книг, незадовільне централізоване книгозабезпечення. У 2015 році зміна пріоритетів держави щодо майбутнього бібліотек, кількісна недостатність, дефіцит бюджетного фінансування та підвищення цін на книги поглибили існуючі проблеми комплектування фондів і призвели до спонтанності цього процесу, спричинивши тим самим зниження кількості нових надходжень та їх якості. Як наслідок, формування фондів бібліотек дослідних станцій у звітному році залишилося гострою проблемою. Так само актуальною залишається відсутність у більшості бібліотек новітньої техніки (комп'ютери, копіювальні апарати), яка в значній мірі допомагала з вирішенням проблеми задоволення інформаційних потреб користувачів.

За даними аналізу звітних матеріалів, у 2016 році бібліотеки дослідних станцій отримали 1988 **нові видання** (2013 – 4270 прим., 2012 – 5 671 прим., 2011 – 3424 прим.), із них – лише 395 книги (минулого року – 833 кн., 2012 – 712 кн., 2011 р. – 352 кн.). При цьому фонди 3 бібліотеки (Буковинської ДСДС, Ерастівської ДС, ДС «Маяк») поповнилися лише періодичними виданнями. Бібліотеки Кам'янсько-Дняпровської ДС та Розівської ДС не вказали даних стосовно надходження документів. Другий рік поспіль бібліотека Уладово-Люлинецької ДСС зазначає такі показники надходження документів: всього – 7,2, із них книги – 5,5, періодичні видання – 17. На жаль, у текстовому звіті не дано пояснень стосовно таких показників.

Найбільшу кількість нових видань отримали бібліотеки ДС лікарських рослин (265 прим.), Миколаївської ДСДС (248 прим.), Хмельницької (197 прим.), але в переважній більшості це періодичні видання. Здійснивши аналіз щорічних надходжень, ми прийшли до висновку, що їх кількість не знаходиться на належному рівні, основна частка надходжень – це періодичні видання, а поповнення іноземними документами (за рідкісним винятком) практично не проводиться. Все це надзвичайно ускладнює діяльність бібліотек дослідних станцій. На жаль, проблема поповнення бібліотечних фондів не може бути вирішена лише силами самих бібліотечних працівників, навіть якщо вони професіонали високого рівня, цю проблему треба вирішувати на державному рівні, тим паче в складних умовах реорганізації сільськогосподарських підприємств.

Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є книгообмін між бібліотеками. Відповідно до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» бібліотеки мають право безкоштовно передавати одна одній документи. Однак, як зазначалося, впроваджують у бібліотечну діяльність міжбібліотечний абонемент (МБА) лише 5 бібліотек з 26. У звітах за 2015 рік наявність **обмінного фонду** зазначили 6 бібліотек: ДС луб'яних культур (2446 прим.), Мелітопольської ДСЗС (400 прим.), Уладово-Люлинецької ДСС (155 прим.), Буковинської ДСДС (135 прим.), Закарпатської ДСДС (70 прим.), Тернопільської ДСДС (65 прим.). На жаль, не у всіх звітах вказується, яким чином і з якими закладами відбувається обмін літературними джерелами. Співпраця цих бібліотек відбувається із селищними книгозбірнями та бібліотеками Інститутів, у кращому випадку – в межах об'єднання, але більшість бібліотек дослідних станцій формально відносяться до поповнення власного фонду взагалі і не здійснюють у

повній мірі використання книгообміну в інтересах користувачів. Більшість бібліотек не заповнили позицію «обмінний фонд», й у текстових звітах також немає даної інформації, що свідчить про формальний підхід бібліотек дослідних станцій до використання книгообміну в інтересах користувачів та поповнення власного фонду взагалі.

Основною причиною незадовільного стану формування бібліотечних фондів дослідних станцій є майже повна відсутність фінансування. У більшості випадків поповнення бібліотечних фондів здійснюється за позабюджетні кошти (господарська діяльність станції, благодійність і спонсорство) та обміну між бібліотеками. Як наслідок, бібліотеки дослідних станцій неспроможні в повному обсязі задовольнити інформаційні потреби своїх користувачів, фонди не оновлюються, знаходяться у критичному стані і поступово перетворюються в архів, що у свою чергу негативно впливає на забезпечення науково-дослідних робіт. Однак вирішення проблем можливе зусиллями бібліотекарів. В умовах недостатнього фінансування діяльність наукових бібліотек окремих дослідних станцій була спрямована на комплектування і поповнення бібліотечного фонду з різних джерел: договірна система, благодійність, безкоштовний книгообмін з профільними інститутами НААН України

Важливим є збереження цінних, рідкісних видань, наявність яких зазначили у своїх звітах лише 14 бібліотек дослідних станцій (5221 тис. прим.). На жаль не всі бібліотеки звітують про стан роботи з цінними документами, які мають важливу культурну цінність і є надбанням нації і вимагають спеціальних умов збереження.

КАДРОВИЙ СКЛАД МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА БАЗА

Сучасний економічний і науково-технічний розвиток агропромислового виробництва характеризується глобалізацією ринку, зростанням рівня технологічності виробництва, поширенням всебічної оперативної інформації. В таких умовах успішну діяльність та високу ефективність роботи науковців та фахівців має забезпечувати якісно підібраний і відповідно укомплектований штат бібліотеки, який відповідає сучасним вимогам розвитку сільськогосподарської справи. Сучасний бібліотекар – це один з тих людей, які повинні вміти все: бути фахівцем з інформаційних технологій, культурологом, PR-менеджером, літератором, дизайнером, володіти мистецтвом спілкування, бути компетентним у різних галузях знань, тримати в пам'яті різноманітну інформацію.

Однак у мережі бібліотек дослідних станцій кількість працівників не відповідає сучасним вимогам. Ситуація з кадровим складом бібліотек дослідних станцій мережі залишається критичною, з 26 дослідних станцій, що надали звітні матеріали, в 1 установі бібліотекар працює на безоплатній основі, в 2 – на 0,5 ставки, в 12 – бібліотекарі працюють у штаті інших підрозділів, з них 3 – виконують свої обов'язки за сумісництвом з основною посадою. Звичайно, той факт, що лише в 14 установах є повноцінна посада бібліотекаря, яка оплачується,

впливає на якість виконання обов'язків, на стан збереження фонду, і як результат – на звітування. Ті бібліотеки, які в минулому році звітували про відсутність кадрів бібліотеки (Білоцерківська ДСС, Донецька ДС) цього року звіти не надали.

Нинішня ситуація з комплектуванням кадрів ускладнена ще й тим, що бракує фахівців, які мають бібліотечну освіту. Згідно даних за 2016 р. в 26 бібліотеках дослідних станцій, що надали звітну інформацію, налічувалося 6 **бібліотечних працівників**, з них лише жоден не має вищу фахову освіту, вищу не фахову – 14, середню спеціальну (фахову) – 6, загальну середню – 1, Мелітопольська ДСЗС не вказала освіти свого працівника.

Такі умови праці звичайно впливають на функціонування бібліотеки і якість складання звіту, оскільки більшість працівників має низький рівень фахової підготовки. Через неналежні умови праці бібліотекарі з величезним досвідом роботи змушені залишати свої робочі місця. Ці проблеми гальмують впровадження в діяльність бібліотек дослідних станцій сучасних новітніх технологій, що потребує високого професіоналізму. Для його досягнення бібліотечним працівникам необхідно підвищувати свою кваліфікацію, займатися самоосвітою, освоювати комп'ютерні технології, виробляючи навички пошуку та отримання інформації в мережі Internet.

Варто зазначити, що 9 бібліотечні працівники мають стаж роботи до 5 років, 6 – понад 5 років, 11 – понад 10 років, із них 2 – понад 30 років стажу.

Матеріально-технічне забезпечення має вагоме значення для ефективної роботи бібліотек дослідних станцій. На жаль, доводиться констатувати, що й у 2016 році вона не покращилася порівняно з минулим. Задовільні умови для обслуговування користувачів і для зберігання книжкових фондів мають бібліотеки Волинської ДСДС (загальна площа 183 кв. м., 16 читацьких місць), Веселоподільської ДСС (загальна площа 160 кв. м., 12 читацьких місць), Ерастівської ДС (загальна площа 158 кв. м., 20 читацьких місць), Тернопільської ДСДС (загальна площа 156 кв. м., 45 читацьких місць, 3 читальних зали), Мелітопольської ДСЗС ім. М.Ф. Сидоренка (загальна площа 142 кв. м., 12 читацьких місць). Вкрай незадовільні умови для зберігання книжкових фондів та обслуговування користувачів мають бібліотеки Одеської ДС (загальна площа 14 кв. м.), Сумської ДСС (загальна площа 18 кв. м.), Устимівської ДСР (загальна площа 20,6 кв. м.), ДС «Маяк» (загальна площа 24 кв. м.). Варто відзначити, що в бібліотеці Хмельницької ДСДС загальна площа зменшилася з 170 кв. м. до 56 кв.м. і зовсім відсутні читацькі місця.

12 бібліотек ДС мають комп'ютери (Асканійська ДСДС – 2), 7 бібліотек – сканери, 10 бібліотек – копіювальні апарати. 10 бібліотек користуються виходом у мережу Internet і 3 – у мережу Ethernet.

Звичайно, слід враховувати той факт, що матеріально-технічне забезпечення бібліотек тих дослідних станцій, які в результаті реорганізації залишили базу колишніх інститутів, порівняно краща, ніж тих, які навіть не виділяють кошти на оплату праці штатної одиниці бібліотекаря. Саме тому недоцільно порівнювати загальні показники матеріального забезпечення бібліотек дослідних станцій з показниками попередніх років. Загалом, можна сказати, що в більшості бібліотек

дослідних станцій стан матеріально-технічної бази залишається незадовільним, в окремих випадках навіть критичним, так само залишаються господарські проблеми, пов'язані з відсутністю фінансування, що не дає можливості забезпечити бібліотеки належними відремонтованими приміщеннями та сучасною технікою. Звичайно, всі ці негативні чинники впливають на збереження фондів та якість обслуговування користувачів.

Не слід забувати, що наявність належних умов, впровадження сучасних інформаційних технологій забезпечує науковців якісним та оперативним інформаційно-бібліотечним обслуговуванням, що надихає їх на нові дослідження та відкриття в галузях рослинництва, землеробства, тваринництва на сучасному етапі розвитку вітчизняної аграрної науки та виробництва.

ВИСНОВКИ

З результатів аналізу діяльності бібліотек дослідних станцій у 2016 році видно, що невідповідність між сучасними вимогами до наукових аграрних бібліотек в умовах інформатизації та комп'ютеризації суспільства та їхнім рівнем функціонування в усіх аспектах бібліотечної справи з кожним роком зростає. Причини цього явища різні. З одного боку це зменшення чи навіть відсутність фінансування процесу забезпечення бібліотек дослідних станцій інформаційними системами, новітніми вітчизняними та іноземними виданнями тощо. Оскільки бібліотеки дослідних станцій комплектувалися в основному періодичними виданнями, це спричинило зменшення кількості користувачів і негативно вплинуло на забезпечення запитів науковців і спеціалістів дослідних станцій новітньою інформацією.

З іншого боку, існує ряд недоліків у роботі бібліотекарів дослідних станцій, зокрема застосування у своїй довідково-бібліографічній і інформаційній діяльності лише традиційних форм і методів (книжкові виставки, огляди літератури, дні інформації, спеціаліста, інформування про нові надходження), не виконання окремими працівниками певних видів робіт (надання бібліографічних довідок у режимі «запит – відповідь», впровадження в бібліотечну діяльність міжбібліотечного абонементу (МБА), виділення обмінного фонду, робота з цінними документами тощо). Усе це негативно впливає на роботу бібліотеки.

Зважаючи на усі перераховані проблеми, слід спільними зусиллями керівництва Національної академії аграрних наук, адміністрації дослідних станцій та самими бібліотеками шукати шляхи вирішення даної ситуації. Зокрема слід поліпшити матеріально-технічну базу наукових бібліотек: залучати позабюджетні кошти для впровадження інноватики в бібліотечну справу (придбання новітньої техніки та програмування); оновити фонди бібліотек науковими і довідково-бібліографічними виданнями на паперових та комп'ютерних носіях, інноваційною літературою; суттєво удосконалити фахову підготовку і перепідготовку працівників у контексті впровадження сучасних технологій інформаційно-бібліографічної діяльності; забезпечити належні умови праці і її відповідну оплату працівникам бібліотек дослідних станцій; співпрацювати з Центрами наукового забезпечення АПВ; взаємодіяти з іншими бібліотеками системи НААН. Зі свого

боку Національна наукова сільськогосподарська бібліотека сприяє підвищенню ефективності роботи сільськогосподарських бібліотек шляхом видання актуальних науково-методичних документів та організацією курсів підвищення кваліфікації, де бібліотечним фахівцям надається допомога в освоєнні комп'ютерних технологій, навичок пошуку та отримання інформацій основ менеджменту та маркетингу³.

³ **Примітка** Порівняльні таблиці не вміщено через відсутність даних з різних позицій у більшості бібліотек дослідних станцій.

***МЕТОДИЧНІ
МАТЕРІАЛИ***

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ННСГБ НААН,
В.А. Вергунов
«30» серпня 2018 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ УПРОВАДЖЕННЯ АВТОМАТИЗОВАНОГО ВИБІРКОВОГО РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ В ННСГБ НААН

1 Сфера застосування

1.1 Дані рекомендації встановлюють загальні правила покрокового упровадження в роботу інформаційної розсилки інформації.

1.2. Вони будуть корисними для використання бібліотеками науково-дослідних установ системи Національної академії аграрних наук і галузевих навчальних закладів Міністерства освіти і науки України, іншими бібліотеками незалежно від їх типу, виду, які мають у своєму програмному арсеналі систему автоматизації (САБ) ІРБІС 64 версія 2011.1., включаючи АРМ «Книговидача». У інших версіях програмного забезпечення ІРБІС, наприклад ІРБІС 32 режим ІРІ відсутній або інше налаштування.

2. Загальні положення

2.1 Вибіркове розповсюдження інформації (ВРІ) – форма деференційованого (роздільний, неоднаковий) бібліотечно-інформаційного обслуговування, направлена на задоволення постійно діючих інформаційних потреб віддалених абонентів для ефективного здійснення їх професійної діяльності через періодичне надання, за попередньо сформульованими їхніми запитами, відомості про нові, тематичні надходження до фонду бібліотеки.

2.2 Форма інформування полягає в надійно організованому постійно діючому формалізованому зв'язку з абонентом.

2.3 Підсистема ВРІ допомагає контролювати постійні запити користувачів, а також виконувати на їх основі пошук у нових надходженнях у базі даних онлайн-каталогу і надсилати результат електронною поштою.

2.4 Основні складові системи ВРІ:

– абоненти – вчені, фахівці (окремі особи або колективи), інші споживачі інформації (додаток 1 (картка абонента ВРІ));

– інформаційні потреби (у вигляді переліку тем для формування постійно діючих запитів у відповідності з їхньою спеціалізацією);

– інформаційні повідомлення (забезпечують регулярне доведення бібліографічної інформації до користувачів);

– технічні засоби для передачі повідомлень;

– постійний зворотний зв'язок.

3. Основні вимоги до системи ВРІ:

– повнота бібліографічної інформації;

– розкриття змісту документів за допомогою реферату, анотації;

– оперативність і регулярність інформування;

– постійний зворотний зв'язок з абонентами;

- технічні засоби для передачі повідомлень;
- постійний зворотний зв'язок.

3. Основні вимоги до системи ВРІ:

- повнота бібліографічної інформації;
- розкриття змісту документів за допомогою реферату, анотації;
- оперативність і регулярність інформування;
- постійний зворотний зв'язок з абонентами;
- надання користувачам первинних документів або їх копій при надходженні запиту

4. Виконання запитів

4.1. ВРІ здійснюється на безоплатній основі, проте запити, які потребують поглибленого бібліографічного пошуку, здійснення аналітичної діяльності, проведення наукових досліджень, використання матеріальних ресурсів тощо, також ЕДД виконуються на платній основі (як й інші платні послуги) згідно з Переліком платних послуг установи

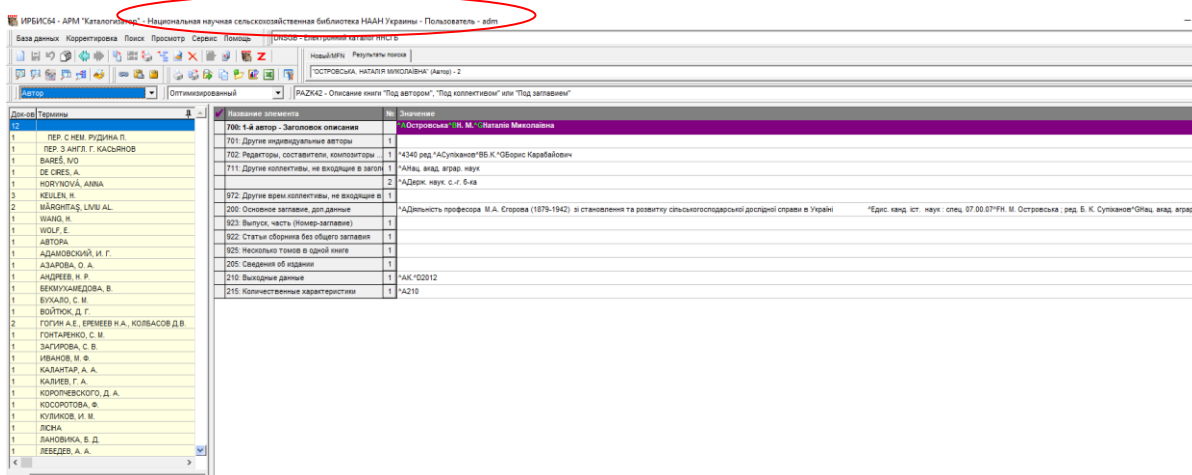
4.2. Приймання запитів від користувачів відбувається автоматично і цілодобово. Виконання запитів здійснюється у режимі роботи відповідного підрозділу-виконавця установи.

5. Створення постійних запитів

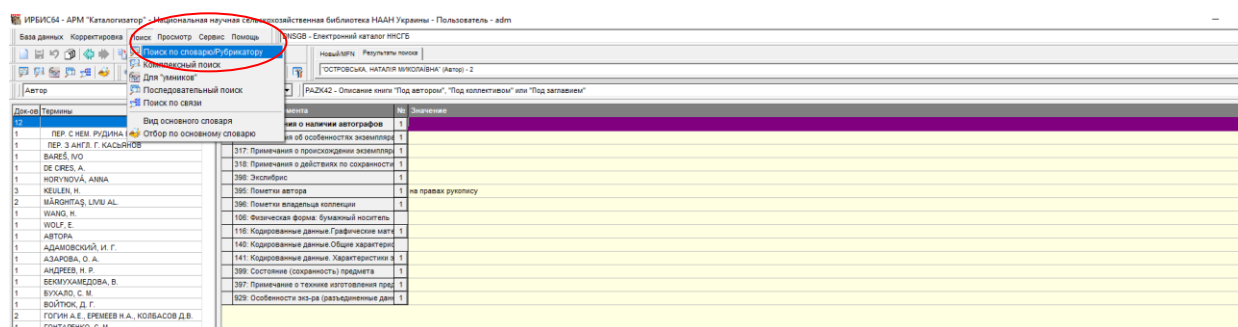
ВРІ. АРМ Каталогізатор

1 Вибрати БД DNSGB

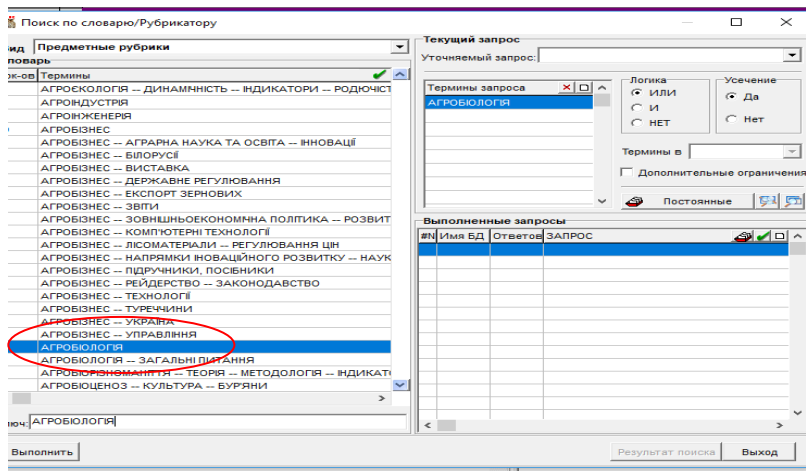
2. Вибрати режим Пошук за словником / рубрикатор (ярлик на панелі інструментів зліва або пункт меню Пошук)

або

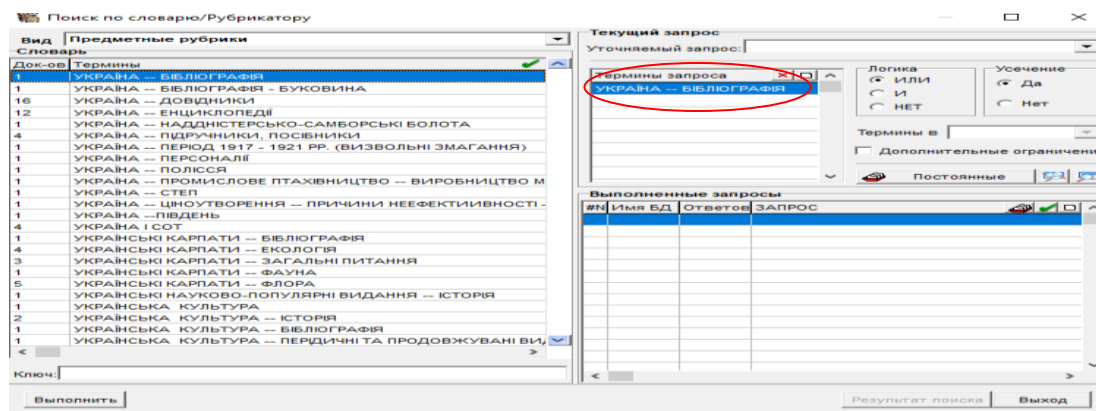

3. Видалити всі виконані раніше запити (не обов'язково, але бажано, щоб не заважали роботі) можна натиснувши на кнопку «чистий аркуш» у вікні «Виконані запити» (права кнопка в правому нижньому вікні)

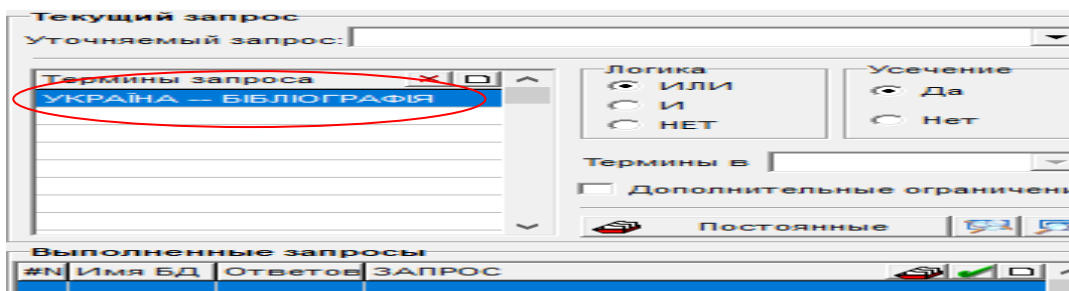

4. У БД DNSGB вибрати вид пошуку **Предметні рубрики** (можна також вибрати УДК). Рубрику з підзаголовком потрібно набирати в наступному порядку: Тема пробіл дві рисочки пробіл підзаголовок (напр., Україна - бібліографія)

5. Виділити потрібну рубрику курсором, вибравши її подвійним клацанням миші
Обрана рубрика переміститься в вікно Поточний запит - Терміни запит

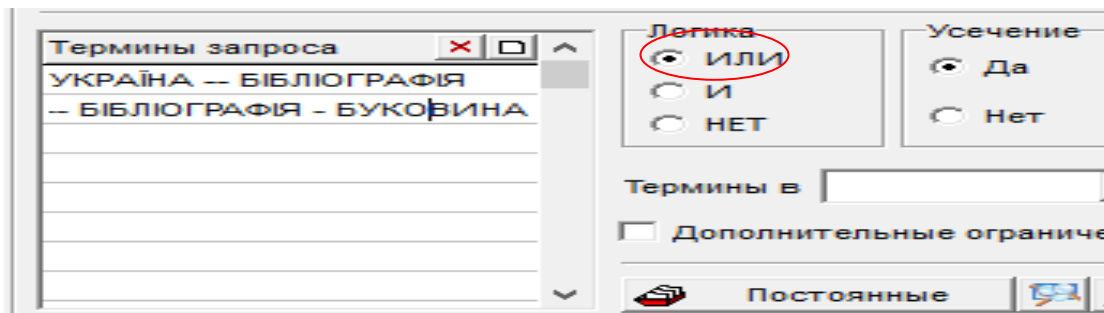
6. Значення Усикання поставити на «Ні» або «Так», в залежності від обраної рубрики

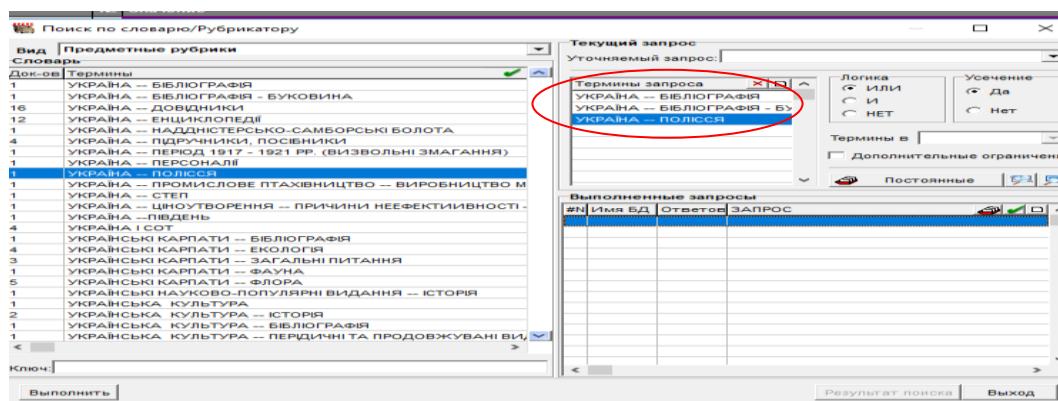
Якщо потрібно, щоб в розсилці брали участь тільки документи з присвоєної точно такої ж рубрики, то вибирається значення «Ні», а якщо потрібно щоб

враховувалися всі підзаголовки, то - значення «Так» (Наприклад, вибираємо Міста, усічення «Так» і отримуємо в результаті документи з рубриками Міста - Історія, Міста - Архітектура і т.п.)

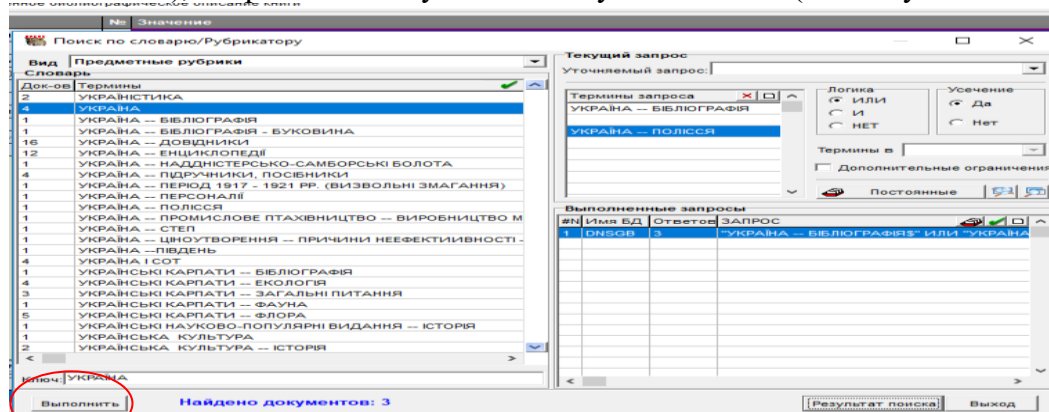
7. Якщо запит абонента неможливо повно виразити однією рубрикою, то необхідно вибрати логіку пошуку (як правило «Або/Или» - для розширення пошуку, рідше «і» - для його уточнення)

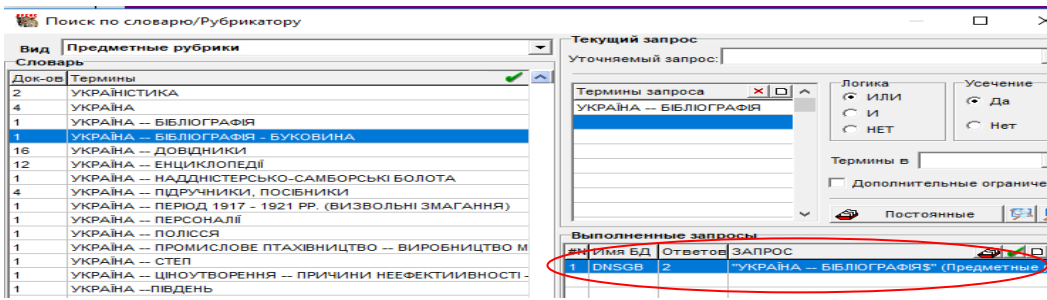
8. Виконавши дії, описані в п. 5, вибрати всі необхідні терміни (предметні рубрики) запиту

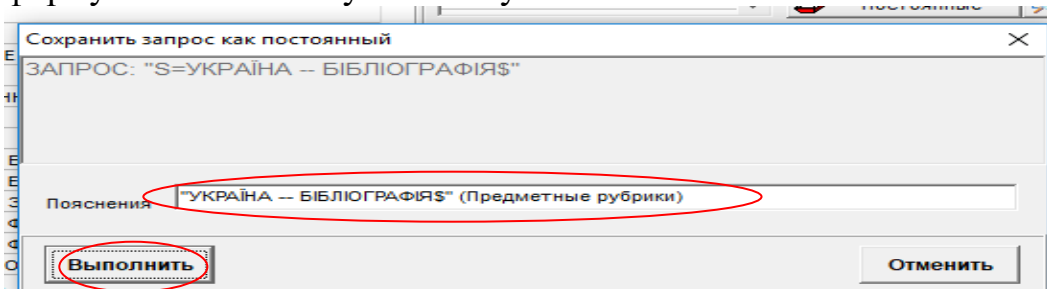
9. Коли запит сформований повністю (всі терміни обрані, всі зв'язки і налаштування встановлені), потрібно натиснути на кнопку «Виконати» (в лівому нижньому куті екрану)

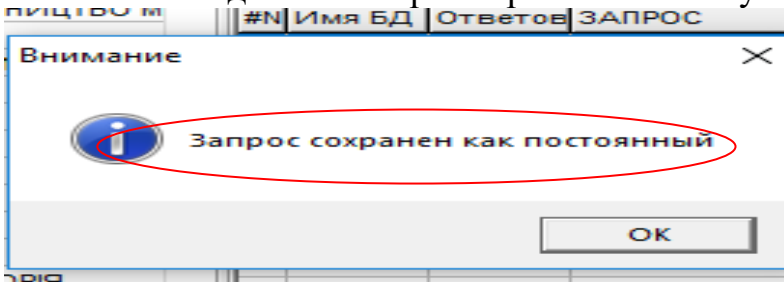
10. Вибрати у вікні Виконані запити свій запит і натиснути на кнопку збереження постійних запитів (кнопка з зображенням картотеки у вікні виконаних запитів, не плутати з аналогічною кнопкою у вікні Поточного запиту)

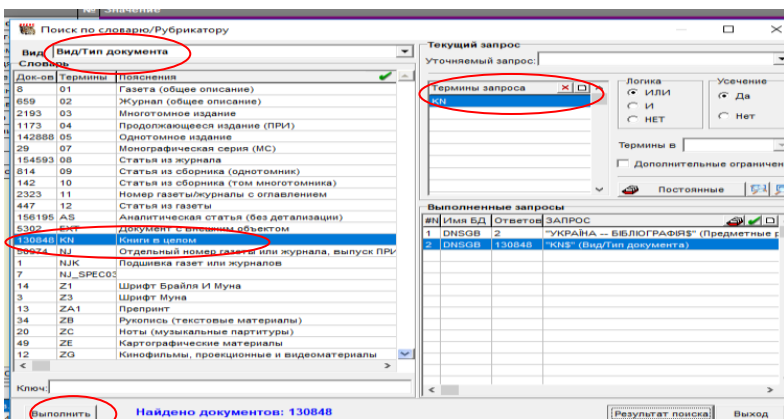
11. У вікні збереження запиту в віконці «Пояснення» ввести коротке формулювання запиту і натиснути на «Виконати»

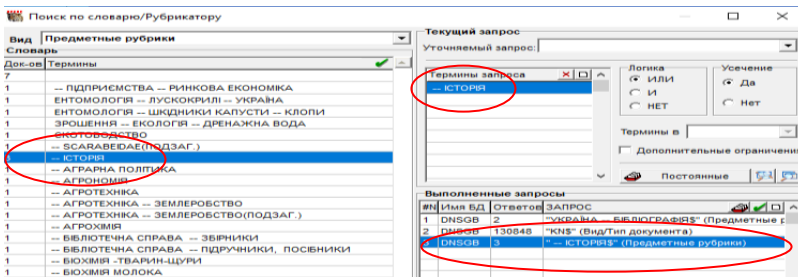
З'явиться повідомлення про збереження запиту як постійного. Натиснути на ОК

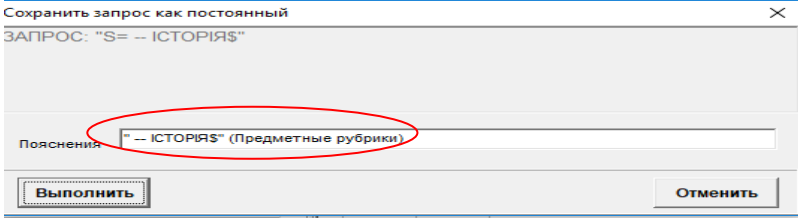
12. Якщо абонент висловив побажання, щоб ІРІ виконувалося тільки по книгах, то необхідно вибрати вид пошуку Вид / Тип документа - Книги в цілому (якщо тільки статті, то слід вибирати Аналітична стаття (без деталізації)), перемістити подвійним клацанням в Терміни запиту і натиснути на Виконати.

Після того як запит виконаний, вибрати вид пошуку Предметні рубрики, вибрати потрібні предметні рубрики (див. П.5-7) і в Уточнений запит вибрати по стрілці зі списку попередній запит:

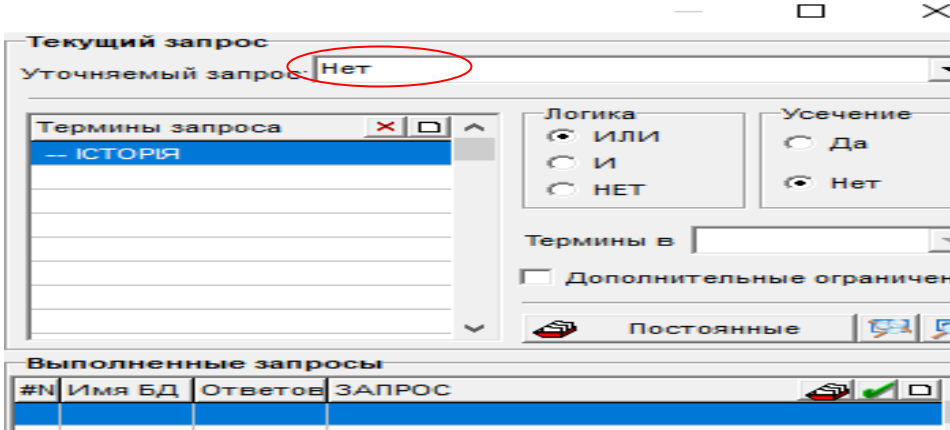

натиснути на «Виконати» і зберегти останній запит як постійний:

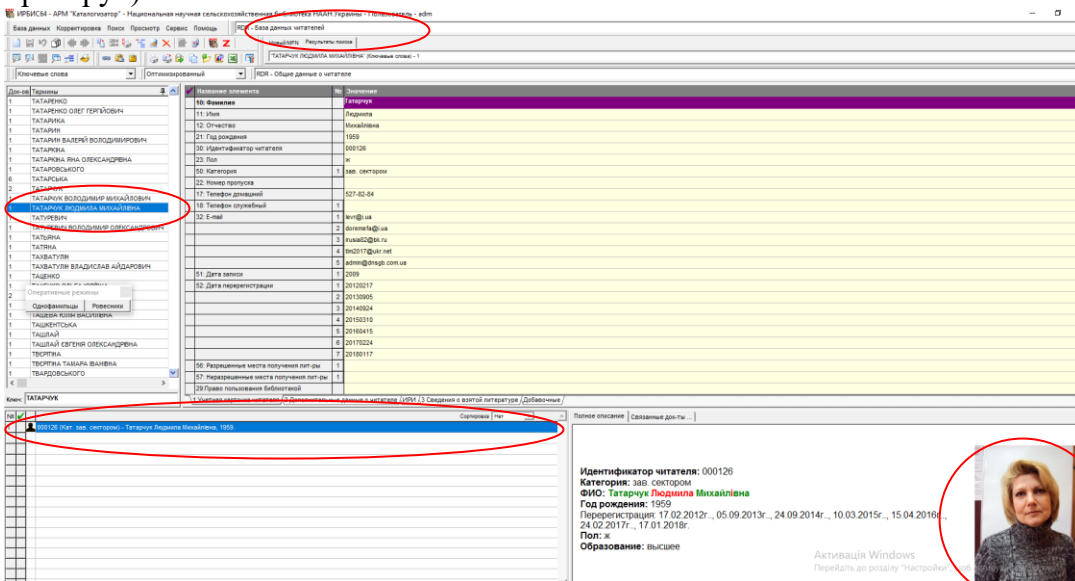
Аналогічним чином можна будувати і інші уточнюючі складні запити.

Примітка: переходячи до наступного запиту не забувайте у вікні «Уточнюючий запит» вибрати значення «Ні»

6. Работа с абонентами. Створення профілів ВРІ.

13. Вибрати БД RDR і знайти потрібного читача (вид пошуку Ключові слова або Читачі / ПІБ), направити мишку на запис цього читача (його дані відображаються в повного опису праворуч)

14. На вкладці Додаткові дані про читача заповнити поле 32: E-mail:Tlm2017@ukr.net

Название элемента	№	Значение
10. Фамилия		Татарчук
11. Имя		Людмила
12. Отчество		Шокайлошна
21. Год рождения		1959
30. Идентификатор читателя		000126
23. Пол		ж
50. Категория	1	авв. сектором
22. Номер пропуска		
17. Телефон домашний		527-82-84
18. Телефон служебный	1	
32. E-mail	1	levi@ua
	2	foreneta@ua
	3	forenec@uk.ru
	4	tlm2017@ukr.net

15. У вкладці ІРІ відкрити поле 140: Профіль ІРІ (поле може повторюватися, у одного абонента може бути кілька профілів)

Название элемента	№	Значение
140. Профиль ИРИ	1	1 - История, Библиотечна справа, аграрні питання-історія "S= -- ІСТОРИЯ*S="+S=БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА*S="+S=АГРАРНІ ПИТАННЯ -- ІСТОРИЯ*S" 31: CM5GR.FP.FB OPTIM_H_RBLPFT 20170224
	2	"A1*B2*D*K*СТОРИЯ*S"*E1*DNSGB*Кортм_л_р#*F20170224
	3	"A1*B3*D*K*сторія*S"*E1*DNSGB*F20170224
	4	"A1*B4*Серно/D(*Кпщени\$()*K*чечен\$()*K*щени\$()*K*чечен\$()*K*щени\$()*E31*DNSGB.FB.FP.FARD*F20170224

16. Статус профілю - Активний (для абонентів, яким треба на якийсь час припинити розсилку без видалення профілю, можна вибрати статус Неактивний

Элемент: "140: Профиль ИРИ"

Подполе	Значение
Статус профиля (0 - неактивен; 1 - активен)	☒ Активный ☐ Неактивный
Код (порядковый номер) профиля	1
Описание профиля на естественном языке	Історія, Бібліотечна справа, аграрні питання-історія
Профиль на языке запросов ИРБИС	"S= -- ІСТОРИЯ*S"+S=БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА*S"+S=АГРАРНІ ПИТАННЯ -- ІСТОРИЯ*S"
Периодичность обслуживания (Целое число в пределах 1-31)	31

0 - неактивен; 1 - активен

17. Код (порядковый номер) - номер профілю усередині одного абонента, відповідає номеру 140 поля при його повторенні

Элемент: "140: Профиль ИРИ"

Подполе	Значение
Статус профиля (0 - неактивен; 1 - активен)	☐ Активный ☒ Неактивный
Код (порядковый номер) профиля	1
Описание профиля на естественном языке	Історія, Бібліотечна справа, аграрні питання-історія
Профиль на языке запросов ИРБИС	"S= -- ІСТОРИЯ*S"+S=БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА*S"+S=АГРАРНІ ПИТАННЯ -- ІСТОРИЯ*S"
Периодичность обслуживания (Целое число в пределах 1-31)	31

0 - неактивен; 1 - активен

18. Опис профілю на природній мові бажано заповнювати в тому ж вигляді, як це зазначено в картці абонента ВРІ (ця інформація буде відображатися в заголовку розсилки) (додаток 1)

Подполе	Значение
Статус профиля (0 - неактивен; 1 - активен)	0
Код (порядковый номер) профиля	1
Описание профиля на естественном языке	Історія, Бібліотечна справа, аграрні питання-історія
Профиль на языке запросов ИРБИС	"S= -- ІСТОРИЯ\$"+ "S=БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА\$"+ "S=АГРАРНІ ПИТАННЯ -- ІСТОРИЯ\$"
Периодичность обслуживания (Целое число в пределах 1-31)	31

19. Профіль на мові запитів ІРБІС вибирається з **Постійних запитів** (див. П. 1-12).

Значение	Пояснения
"R=06"	Экономика. Э
"S= -- ІСТОРИЯ\$"+ "S=БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА\$"+ "S=АГРАРНІ ПИТАННЯ -- ІСТОРИЯ\$"	"-- ІСТОРИЯ\$"
"S= -- ІСТОРИЯ\$"+ "S=БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА\$"+ "S=АГРАРНІ ПИТАННЯ -- ІСТОРИЯ\$"	ІСТОРИЯ, БІБЛІ
("K=фасол\$"/()+ "K=квасол\$"/())	000007_фасол
("K=пшеница\$"/()+ "K=ячмень\$"/()+ "K=пшен\$"/()+ "K=ячмінь\$"/()+ "K=пшон\$"/())	Комплексный
("V=KNS"+ "V=ASS\$")	Книги, аналіти
"S=УКРАЇНА -- БІБЛІОГРАФІЯ\$"	"УКРАЇНА -- Бі

За допомогою стрілок прокручувань всередині словника постійних запитів можна переміщатися між значенням запиту на мові ІРБІС і Поясненнями:

Пояснения
Экономика. Экономические науки
-- ІСТОРИЯ\$" ИЛИ "БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА\$" ИЛИ "АГРАРНІ ПИТАННЯ -- ІСТОРИЯ\$" (Предм
ІСТОРИЯ, БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА, АГРАРНІ ПИТАННЯ -- ІСТОРИЯ
000007_фасоль
Комплексный
Книги, аналітика
"УКРАЇНА -- БІБЛІОГРАФІЯ\$" (Предметные рубрики)

Для вибору запиту виділіть його курсором і натисніть на «Введення»

Значение	Пояснения
"R=06"	Экономика. Э
"S= -- ІСТОРИЯ\$"+ "S=БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА\$"+ "S=АГРАРНІ ПИТАННЯ -- ІСТОРИЯ\$"	" -- ІСТОРИЯ\$"
"S= -- ІСТОРИЯ\$"+ "S=БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА\$"+ "S=АГРАРНІ ПИТАННЯ -- ІСТОРИЯ\$"	ІСТОРИЯ, БІБЛ
("K=фасол\$"/()+ "K=квасол\$"/())	000007_фасо
("K=пшениц\$"/()+ "K=ячмен\$"/()+ "K=пшен\$"/()+ "K=ячмінь\$"/()+ "K=пшон\$"/())	Комплексный
("V=KNS"+ "V=ASS")	Книги, аналіт
"S=УКРАЇНА -- БІБЛІОГРАФІЯ\$"	"УКРАЇНА -- Е

20. Періодичність обслуговування вводиться від 1 до 31 (рекомендоване значення 31 - при першому виконанні, потім змінюється на 1)

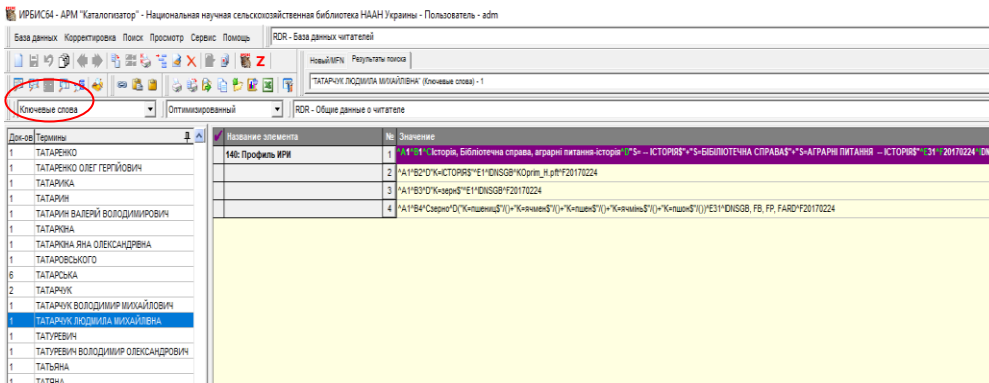
Подполе	Значение
Статус профиля (0 - неактивен; 1 - активен)	1
Код (порядковый номер) профиля	1
Описание профиля на естественном языке	Історія, Бібліотечна справа, аграрні питання-історія
Профиль на языке запросов ИРБИС	"S= -- ІСТОРИЯ\$"+ "S=БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА\$"+ "S=АГРАРНІ ПИТАННЯ -- ІСТОРИЯ\$"
Периодичность обслуживания (Целое число в пределах 1-31)	31

21. Решта поля не заповнюються. Коли поле заповнене, слід натиснути на Введення

Подполе	Значение
Код (порядковый номер) профиля	1
Описание профиля на естественном языке	Історія, Бібліотечна справа, аграрні питання-історія
Профиль на языке запросов ИРБИС	"S= -- ІСТОРИЯ\$"+ "S=БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА\$"+ "S=АГРАРНІ ПИТАННЯ -- ІСТОРИЯ\$"
Периодичность обслуживания (Целое число в пределах 1-31)	31
Дата последнего обслуживания (в виде ГГГММДД)	20170224

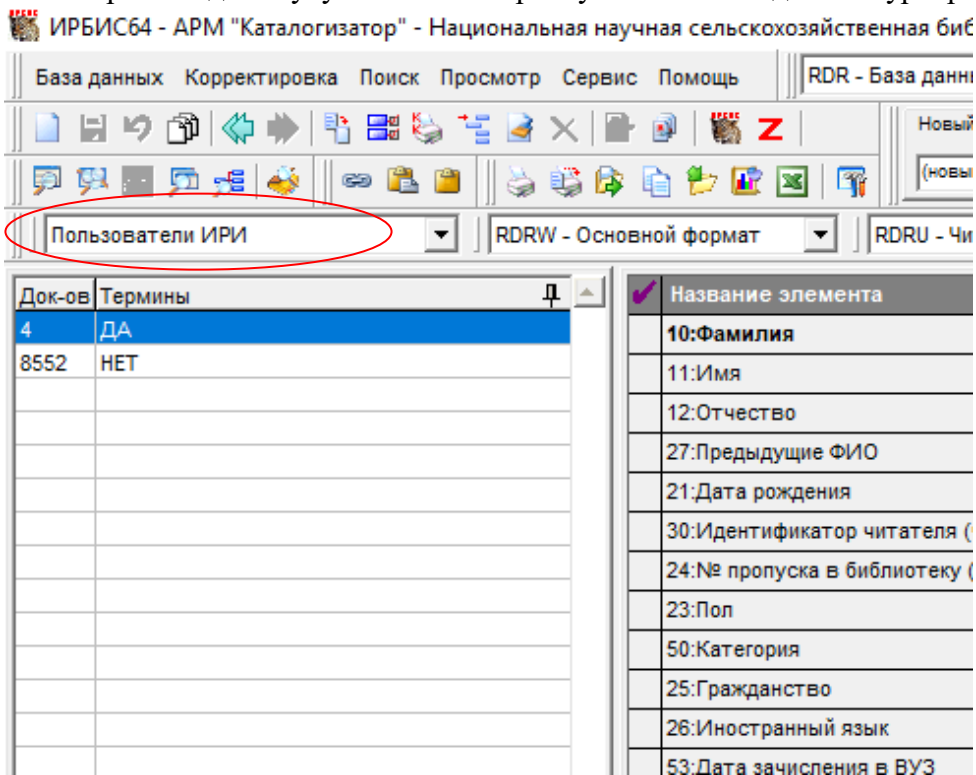
0 - неактивен; 1 - активен

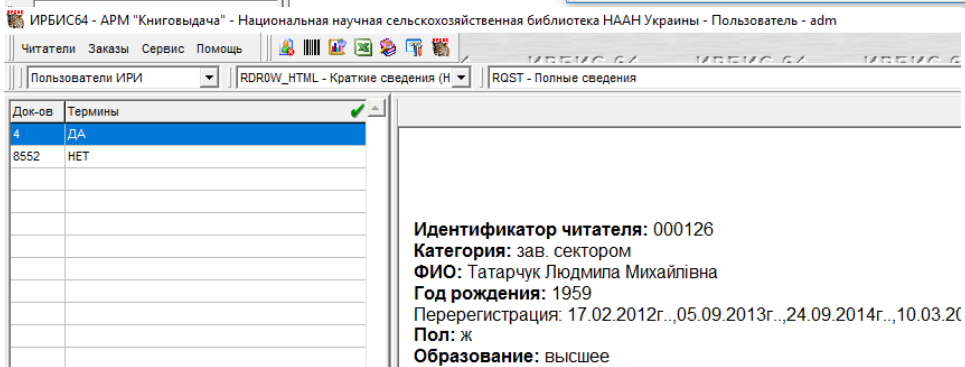
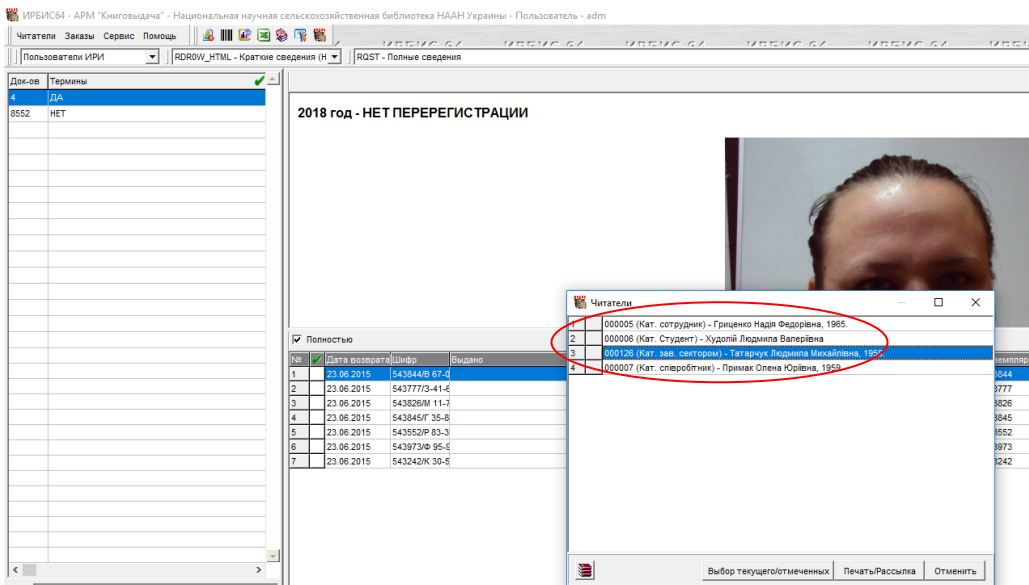
22. Запис читача необхідно зберегти (кнопка збереження на панелі інструментів)

7. АРМ Книговидача Виконання ВРІ. Розсилка повідомлень абонентам

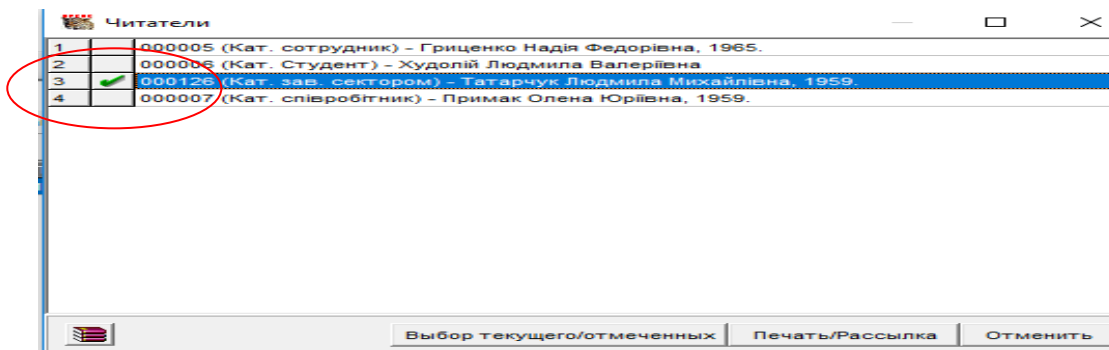
23. Вибрати вид пошуку Читачів - Користувачі ВРІ. І виділити курсором значення «Так»

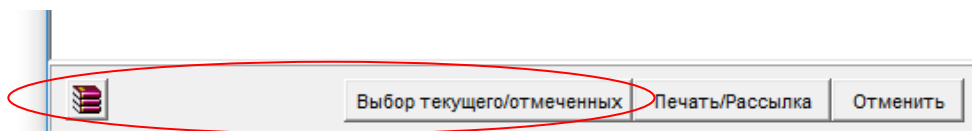

24. Подвійним клацанням миші перейти до списку читачів

25. У списку можна відмітити (клацання миші в лівій колонці, між номером і даними читача) окрему групу читачів (наприклад, читачів, яким розсилаються повідомлення по електронній пошті або читачів, яким повідомлення розсилаються в друкованій формі). В цьому випадку подальша робота буде вестися з зазначеними записами читачів. Якщо не потрібно виділяти групу абонентів, то можна не робити позначку

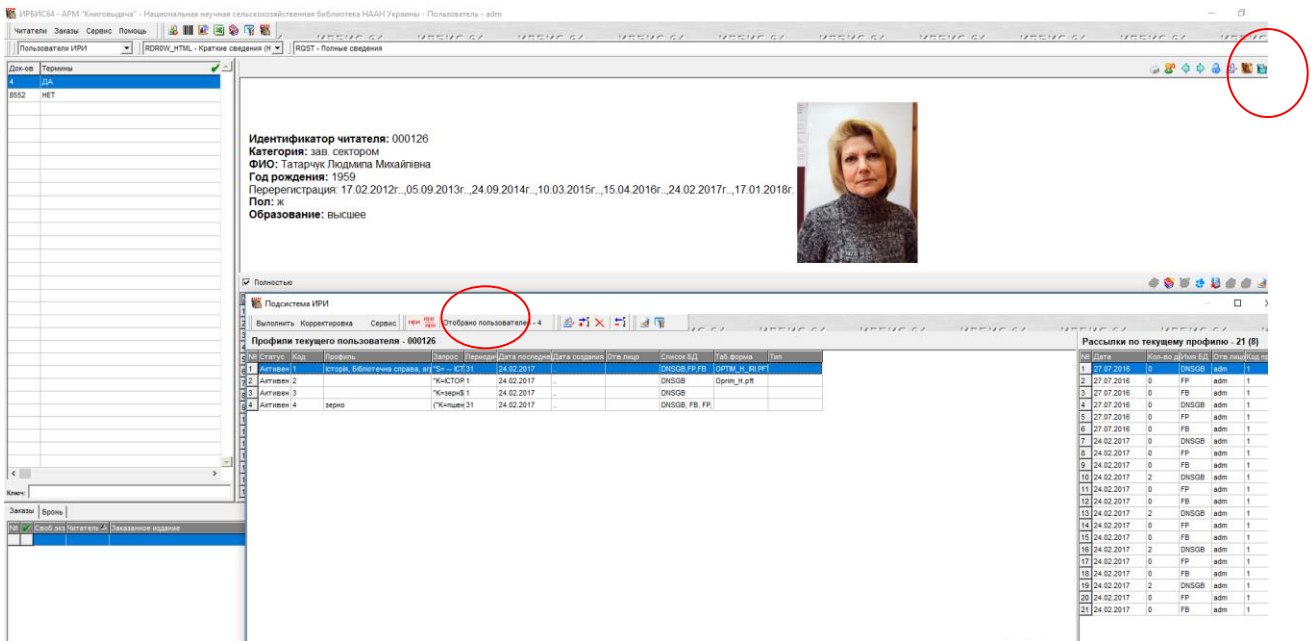

26. Натиснути на кнопку Вибір поточного / відзначених

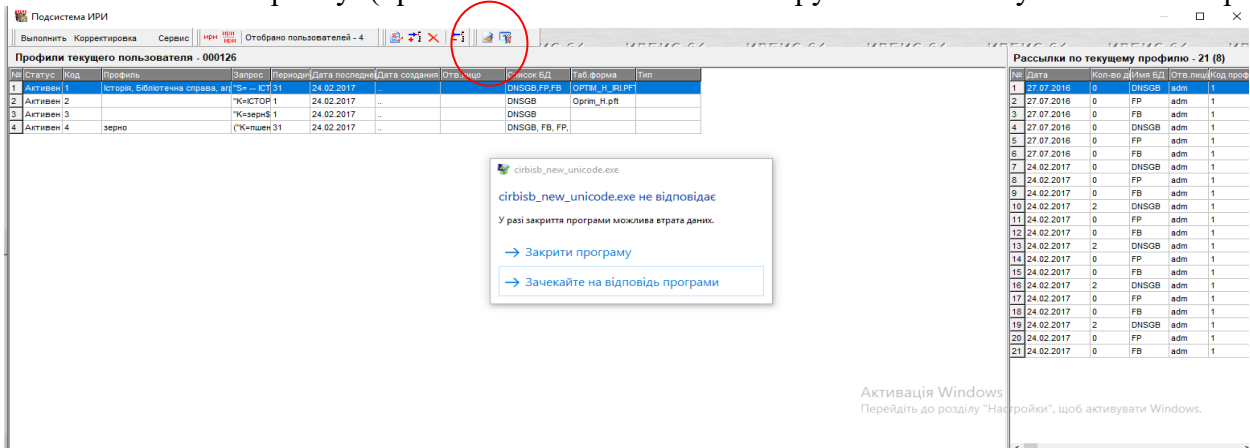

27. У вікні поточного читача, на якого відбудеться перехід, потрібно вибрати кнопку ІРІ (права кнопка у вікні з даними читача)

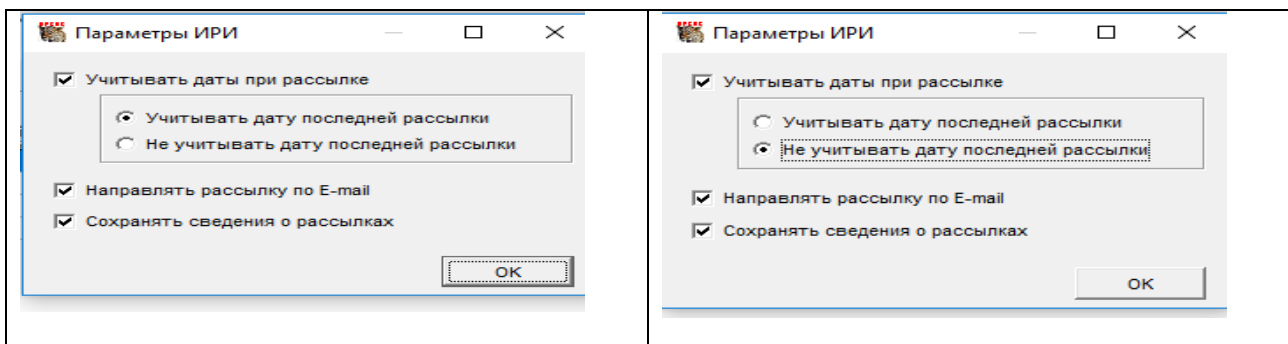
28. У додатковому вікні «Підсистема ІРІ» буде відображено кількість відібраних користувачів:

29. Виконати настройку (права кнопка на панелі інструментів або пункт меню Сервис)

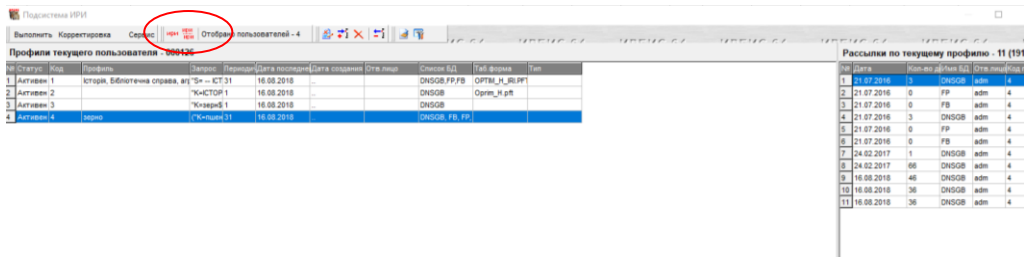

Біля значень «Враховувати дати при розсилці», «Направляти розсилку по E-mail» і «Зберігати відомості про розсилках» повинні стояти галочки. Як правило, слід вибирати значення «Враховувати дату попередньої розсилки». В окремих випадках (наприклад, при першій розсилці) можна вибрати значення «Не враховувати дату останньої розсилки»

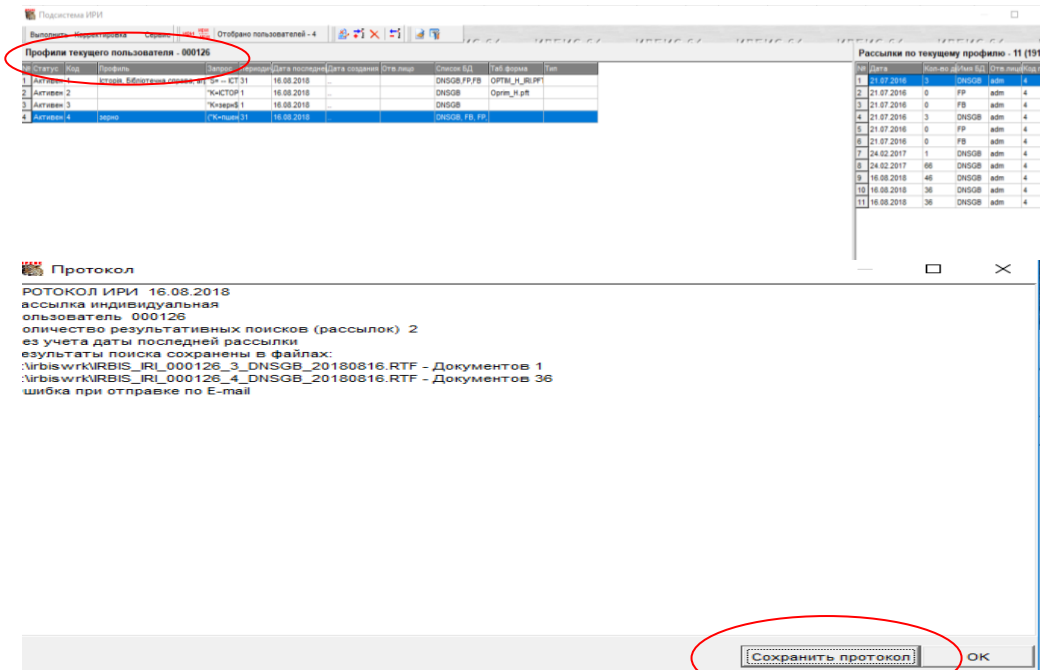

для збереження налаштувань натиснути на ОК

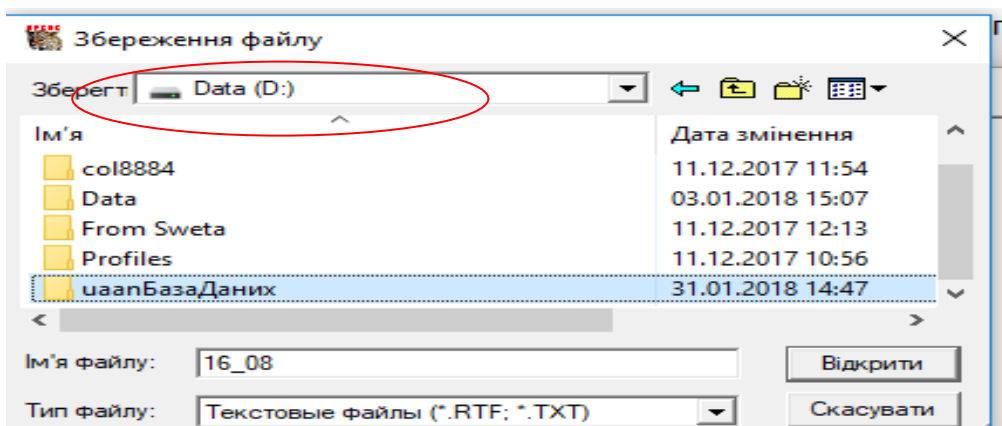
30. Вибрати режим розсилки. Як правило, вибирається розсилка групова - кнопка ІРІ ІРІ на панелі інструментів або пункт меню Виконати. Щоб уникнути помилок при груповій відправці, рекомендується спочатку вибрати одного абонента і зробити йому індивідуальну розсилку - кнопка ІРІ на панелі інструментів або пункт меню Виконати.

31. Після закінчення виконання з'явиться протокол, який можна зберегти натисканням на кнопку «Зберегти протокол» (в протоколі відзначені імена файлів з результатами розсилки, що необхідно знати для тих абонентів, у яких немає електронної пошти).

Потрібно ввести ім'я протоколу (рекомендується ім'я з датою розсилки). За замовчуванням всі файли зберігаються в каталог irbisw\k (як правило, на диску C:)

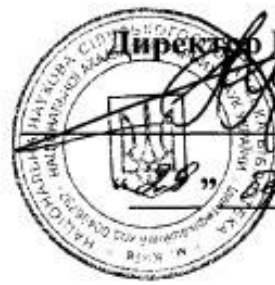
32. Для тих абонентів, у яких заповнене поле 32 (адреса електронної пошти), розсилка відбувається автоматично після натискання на кнопку «Розсилка групова». Для абонентів, у яких немає електронної пошти, необхідно вибрати файли з результатами розсилки і здійснити друк засобами текстового редактора

№	Дата	Кол-во д	Ім'я БД	Отв. лиц	Код профіля	Ім'я файла
1	27.07.2016	0	DNSGB	adm	1	
2	27.07.2016	0	FB	adm	1	
3	27.07.2016	0	FB	adm	1	
4	27.07.2016	0	DNSGB	adm	1	
5	27.07.2016	0	FB	adm	1	
6	27.07.2016	0	FB	adm	1	
7	24.02.2017	0	DNSGB	adm	1	
8	24.02.2017	0	FB	adm	1	
9	24.02.2017	0	FB	adm	1	
10	24.02.2017	2	DNSGB	adm	1	c:\vrbiswrk\IRBIS_IRL_000126_1_...
11	24.02.2017	0	FB	adm	1	
12	24.02.2017	0	FB	adm	1	
13	24.02.2017	2	DNSGB	adm	1	c:\vrbiswrk\IRBIS_IRL_000126_1_...
14	24.02.2017	0	FB	adm	1	
15	24.02.2017	0	FB	adm	1	
16	24.02.2017	2	DNSGB	adm	1	c:\vrbiswrk\IRBIS_IRL_000126_1_...
17	24.02.2017	0	FB	adm	1	
18	24.02.2017	0	FB	adm	1	
19	24.02.2017	2	DNSGB	adm	1	c:\vrbiswrk\IRBIS_IRL_000126_1_...
20	24.02.2017	0	FB	adm	1	
21	24.02.2017	0	FB	adm	1	
22	16.08.2018	0	DNSGB	adm	1	
23	16.08.2018	0	FB	adm	1	
24	16.08.2018	0	FB	adm	1	
25	16.08.2018	0	DNSGB	adm	1	
26	16.08.2018	0	FB	adm	1	
27	16.08.2018	0	FB	adm	1	
28	16.08.2018	0	DNSGB	adm	1	

33. Для підведення статистики ІРІ пропонується таблична форма ІРІ_STAT1 в БД RDR (АРМ Каталогізатор - БД RDR - Сервіс - Друк (або кнопка на панелі інструментів) - Таблиці).

*Затверджено рішенням Вченої ради Національної наукової
сільськогосподарської бібліотеки НААН
(протокол № 8 від 30.08. 2018 р.)*

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІНСТГ НААН

Вергунов В. А.

2018 р.

**ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОБЛІК І РЕЄСТРАЦІЮ КОРИСТУВАЧІВ,
ВІДВІДУВАНЬ (ЗВЕРНЕНЬ), ВИДАЧІ ДОКУМЕНТІВ
У
НАЦІОНАЛЬНІЙ НАУКОВІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІЙ
БІБЛІОТЕЦІ НААН**

(для службового користування)

Київ-2018

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Бібліотечна статистика (БС) – галузь науково-практичної діяльності, спрямованої на вивчення процесів бібліотечної дійсності методами статистичного дослідження в межах певного хронологічного періоду та прогнозування розвитку бібліотечної справи в системі соціальних комунікацій.

Бібліотечна дійсність та інноваційні процеси мають бути відображені у відповідних статистичних показниках. На часі питання відповідності показників БС потребам держави. Сьогодні необхідно визначити основні можливі напрями її модернізації з метою підвищення достовірності та інформативності показників БС.

Формування якісних, повних, точних, актуальних показників бібліотечної статистики дасть змогу:

- проводити облік результатів бібліотечної діяльності;
- здійснювати моніторинг результатів роботи для прийняття управлінських рішень;
- поліпшити планування діяльності;
- обґрунтовувати запити на фінансування та іншу підтримку для розвитку бібліотеки.

Положення покликане допомогти в організації збору статистичних даних в умовах активного застосування нетрадиційних форм обслуговування, впровадження віртуальних сервісів для користувачів. Особливості статистики в сучасних умовах полягають в тому, що статистичні дані беруться не лише з облікових форм, що ведуться бібліотечними фахівцями, але й з статистичних звітів різноманітних Інтернет-сервісів та платформ, що використовуються бібліотекою при організації електронних ресурсів та здійсненні віддаленого обслуговування.

Дане положення має рекомендаційний характер. На його основі можуть складатися інструкції про порядок обліку власних статистичних показників та бібліотек підвідомчої мережі.

2. НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цьому стандарті використано посилання на такі нормативні документи:

Офіційні документи, на які варто спиратися при розробці порядку обліку статистичних даних в публічній бібліотеці:

- Міждержавний стандарт ГОСТ 7.20-2000 «СИБИД. Библиотечная статистика»;
- ДСТУ 7448:2013 «Інформація та документація. *Бібліотечно-інформаційна діяльність*. Терміни та визначення понять»;
- ДСТУ ISO 2789:2016 Інформація та документація. Міжнародна бібліотечна статистика (ISO 2789:2013, IDT) (переклад стандарту в редакції 2006 року, мова: російська);
- СОУ 72.2-37-934:2013. Основні вимоги до функціонування сільськогосподарських бібліотек.

3. ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ БІБЛІОТЕЧНОЇ СТАТИСТИКИ

бібліотечний фонд – сукупність всіх видань, що зберігається в бібліотеці та надається користувачу. БФ включає: друковані книги, друковані періодичні видання, неелектронні аудіовізуальні документи, інші неелектронні документи, бази даних, електронні серійні видання (періодика), цифрові документи (за винятком електронних книг), електронні книги, комп'ютерні файли (придбані чи виготовлені самою бібліотекою);

відвідування – прихід користувача до бібліотеки, зареєстрований у формулярі читача, іншій документації, прийнятій в Бібліотеці, а також в електронній базі даних бібліотеки (ГОСТ 7.20-2000 Бібліотечна статистика);

віддалений користувач – фізична або юридична особа, що користується послугами бібліотеки поза її стінами, в тому числі за допомогою інформаційно-телекомунікаційних мереж;

відкритий доступ – доступ до електронних ресурсів та інформаційних послуг он-лайн, який надається користувачеві без вимог щодо ідентифікації та обмежень ;

відкритий доступ до фонду – бібліотечне обслуговування, яке дає змогу користувачам бібліотеки самостійно шукати та вибирати документи у бібліотечних фондах (ДСТУ 7448:2013, див. також ДСТУ ІЗО 5127);

віртуальне відвідування – сесія на веб-сайті бібліотеки чи на сторінці соціальних мереж ;

запит користувача бібліотеки – вимога користувача надання бібліотечної послуги;

видача документів – надання користувачу документа за його запитом в стінах бібліотеки або через електронні інформаційні мережі;

захід – сукупність дій, організаційних форм, орієнтованих на контактні групи користувачів з метою задоволення їх потреб у знанні інформації, спілкуванні, відпочинку;

відмова – незадоволений запит користувача бібліотеки;

примірник – кожна окрема одиниця документа, яка включається у фонд, або яка вибуває з нього;

річний комплект – сукупність номерів (випусків) періодичних видань за рік, що приймається за одну облікову одиницю фонду та видачі документів;

підшивка (палітурна одиниця) – сукупність номерів періодичних видань (документів), зшитих, переплетених або скріплених іншим способом в одне ціле, які приймаються за одну облікову одиницю фонду та видачі документів;

база даних – набір даних, який достатній для встановленої мети та представлений на машинозчитуваному носії, у вигляді, що дозволяє здійснювати автоматизовану переробку інформації, яка міститься в ній;

повнотекстова база даних – текстова база первинних даних, що містить повні тексти документів;

рідер (reader) – електронний пристрій для читання електронних книг, документів, зовнішній носій;

електронний документ – документ на машинозчитуваних носіях для використання якого необхідні засоби обчислювальної техніки;

електронне видання – електронний документ, який пройшов редакційно-видавничу обробку, призначений для розповсюдження в незмінному вигляді, має вихідні відомості;

електронна книга – книга в електронному форматі, призначена для видачі використання в Інтернет-браузері, на комп'ютері або іншому електронному пристрої, такому як рідер;

До електронних документів відносяться документи на змінних носіях (компакт-диски, флеш-карти та ін.); документи, що розміщуються на жорсткому диску комп'ютера (сервері) бібліотеки, доступні користувачам через інформаційно-телекомунікаційні мережі (далі – локальні мережеві документи); документи, що розміщуються на автономних автоматизованих робочих станціях бібліотеки (далі – інстальовані документи); документи, розміщені на зовнішніх технічних засобах, що отримані бібліотекою у тимчасове користування через інформаційно-телекомунікаційні мережі на умовах договору, контракту, ліцензійної угоди з виробниками інформації (далі – мережеві віддалені документи);

Онлайновий каталог (Online Catalogue) – база даних бібліографічних описів, зазвичай представляє колекцію однієї бібліотеки або бібліотечної системи;

Вільні джерела Інтернету – ресурси Інтернету з необмеженим доступом, на які бібліотека не придбала права тимчасового використання за ліцензійними угодами, договорами тощо;

Облікові веб-файли – файли, що мають системну специфікацію та реєструють доступ до мережевих ресурсів. Генеруються веб-сервісами чи внутрішніми серверами;

Доступ до Інтернет – сеанс доступу до Інтернет, здійснений з комп'ютера бібліотеки чи з власного пристрою читача через бібліотечну мережу.

Веб-сайт бібліотеки (LibraryWebsite) – унікальний домен в мережі Інтернет, що складається з веб-сторінок (напрямів діяльності) бібліотеки для забезпечення доступу до її послуг і ресурсів.

4. ОСНОВНІ ФОРМИ БІБЛІОТЕЧНОЇ СТАТИСТИКИ

Статистична інформація – документована інформація, що дає кількісну характеристику масових явищ і процесів, які відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя суспільства (ст.1 Закону України «Про державну статистику»).

Бібліотека у межах задоволення потреб користувачів здійснює облік: а) користувачів; б) книговидачі; в) відвідувань; г) заходів; д) нестационарної роботи; е) довідково-бібліографічної роботи.

4. 1. Первинні облікові документи для щоденного заповнення – абсолютні числові величини, що відображають обсяг якого-небудь компонента діяльності бібліотеки або якого-небудь процесу, зокрема це:

- Формуляр читача (електронний формуляр читача) – призначений для обліку читача бібліотеки, контролю і обліку виданих йому і повернутих їм творів друку та інших документів і аналізу читання;
- Електронна БД користувачів бібліотеки;
- Картотека реєстрації абонентів МБА (електронна база даних) – призначені для обліку абонентів і аналізу відомостей про них;
- Картотека реєстрації абонентів інформації (електронна база даних) – призначена для обліку абонентів і аналізу відомостей про них;
- Картка реєстрації читача – призначена для обліку читача бібліотеки та аналізу відомостей про нього;
- Договір з юридичною особою на інформаційно-бібліотечне обслуговування.
- Електронна реєстраційна форма віддаленого користувача;
- IP адреса віддаленого користувача бібліотеки, що зафіксована на сервері в обліковому веб-файлі;
- (IP-адреси) осіб та організацій, зареєстрованих в облікових веб-файлах для обліку загального числа користувачів, що звертаються в бібліотеку через електронні інформаційні мережі;
- Електронне замовлення на документ віддаленого користувача;
- Книжковий формуляр – призначений для обліку та контролю за виданим та повернутим користувачем (читачем, абонентом) документом і аналізу його використання;
- Контрольний листок – призначений для обліку відвідувань користувача підрозділів бібліотеки, контролю за виданими та повернутими документами;
- Разовий контрольний листок – призначений для обліку відвідувань разовими користувачами підрозділи бібліотеки;
- Листок читацької вимоги – призначений для пошуку і видачі твори друку і іншого документа, обліку та аналізу запитів і відмов;
- Лист щоденної статистики – призначений для щоденного обліку показників кількості відвідувань, звернень та видачі документів користувачам за галузями знань;
- Лист «Облік кількості запитів» або «Журнал довідок і консультацій» – призначений для обліку запитів за все: довідок і консультацій;
- «Журнал відмов» або «Картотека відмов» – призначений для обліку відмов за запитом і аналізу відмов;
- Паспорт заходу – призначений для обліку та аналізу заходу, який проводився бібліотекою;
- Лічильники відвідувань www-сайту бібліотеки.

4. 2. Вторинні документи:

- Щоденник роботи бібліотеки;
- Статистична форма № 6-НК;

- Звіти про роботу бібліотеки за період часу.

4. 3. Факультативні документи мають рекомендаційний характер для обліку роботи бібліотеки.

5. ПОРЯДОК ОБЛІКУ КОРИСТУВАЧІВ

5.1. Підставою для обліку користувачів у бібліотеці є їх звернення в бібліотеку з метою отримання будь-якої послуги.

5.2. Поняття «користувач бібліотеки» розглядається узагальнююче як фізична або юридична особа, що користується послугами бібліотеки.

Типи користувачів:

– **абонент** (бібліотеки) – фізична або юридична особа, зареєстрована як постійний користувач бібліотеки;

– **користувач** (інформації), **споживач інформації** – особа чи організація, яка отримує інформацію, що надає бібліотека, інформаційний орган, інформаційний центр чи будь-яка інформаційна система (п. 4.1.7 ДСТУ 7448:2013, а також ДСТУ ІЗО 5127);

– **абоненти МБА** – колективні чи індивідуальні, фізичні чи юридичні особи, зареєстровані в картотеці або базі даних (БД) реєстрації МБА;

– **абонент системи вибіркового розповсюдження інформації** (ВРІ) – індивідуальний (особа) або колективний (організація) абонент, зареєстрований у картотеці або БД реєстрації абонента системи ВРІ;

– **відвідувач заходів** – особа, присутня на заході і зареєстрована в документації, затвердженій бібліотекою;

5.3. Загальна кількість користувачів буде складатися з суми осіб, що звертаються в бібліотеку: читачів, абонентів, відвідувачів заходів і користувачів, що звертаються в бібліотеку через електронні інформаційні мережі віртуально;

5.4. Запис до бібліотеки проводиться у відповідності з Правилами користування бібліотекою;

5.5. Кількість користувачів бібліотеки визначається на підставі реєстраційних даних запису та перереєстрації за поточний рік;

5.6. Обслуговування користувачів бібліотеки здійснюється після попереднього запису в бібліотеку;

5.7. Перереєстрація користувачів проводиться щорічно.

6. ОБЛІК ВІДВІДУВАНЬ (ЗВЕРНЕНЬ)

6.1. Відвідування – це звернення читача до Бібліотеки за отриманням літератури, бібліографічною інформацією або з іншою метою відповідно з загальнодержавними бібліотечними функціями.

6.2. Поняття «звернення» відображає нове явище бібліотечного життя – не тільки фізичний прихід людини до Бібліотеки, а й звернення до неї через телекомунікаційні засоби.

6.3. Одиницею обліку відвідувань є одне відвідування Бібліотеки, перереєстрація, отримання, повернення документів і продовження строків

користування, отримання довідок і консультацій, робота з довідково-бібліографічним апаратом, участь у масових заходах, що проводяться Бібліотекою, пошук інформаційних ресурсів в Інтернеті, звернення до електронної бібліотечно-інформаційної мережі і т. д., зареєстрованої в документації, прийнятої в Бібліотеці (див. Розділ 4 Основні форми бібліотечної статистики).

6.4. Відвідування є кількісним показником бібліотечної статистики, що характеризує обсяг роботи Бібліотеки і читацьку активність.

6.5. Статистика звернень до сайту Бібліотеки ведеться з допомогою спеціальних сервісів (лічильників), призначених для зовнішнього незалежного вимірювання відвідуваності сайту. Лічильник обліку звернень Бібліотеки знаходиться на всіх сторінках сайту.

6.6. Облік звернень на сайт Бібліотеки здійснює завідувач (бібліотекар) щоквартально при складанні квартальних та річних статистичних звітів роботи закладу.

6.7. Облік відвідувань Бібліотеки ведеться щодня в Щоденнику роботи.

6.8. Облік відвідувань на масових заходах входить у загальне число відвідувань Бібліотеки.

6.9. Облік відвідувань на заході, проведеному поза Бібліотекою, здійснюється у третій частині Щоденника роботи.

7. ОБЛІК ВИДАЧІ ДОКУМЕНТІВ ТА ЇХ КОПІЙ

7.1. Одиницею обліку видачі для всіх видів видань та їх копій є примірник документа.

7.2. Одиницею обліку видачі періодичних видань є примірник або підшивка.

7.3. Облік видачі копій та документів з виставки входить у загальну кількість виданих документів. Облік видачі документів з виставки може здійснюватися шляхом позначення виданих з виставки книг в Щоденнику роботи (або Паспорті книжкової виставки) шляхом щоденного спостереження та проставлення рахункових протягом всього терміну експонування виставки.

7.4. Облік видачі копій документів здійснюється окремо і входить у загальну кількість виданих документів.

7.5. Облік видачі копій документів незалежно від виду носіїв ведеться так само, як облік примірника оригіналу.

7.6. Копії багатосторінкових документів враховуються як один примірник.

7.7. Одиницею видачі друкованої копії електронного документа (через принтер) є примірник.

7.8. Одиницею видачі електронної копії друкованого документа (через сканер) є примірник.

7.9. Одиницею видачі електронної копії електронного документа (1 файл) є примірник.

7.10. Одиницею видачі електронного локального мережевого документа, інстальованого документа, документа, розміщеного на зовнішніх технічних

засобах, отриманого бібліотекою у тимчасове користування через інформаційно-телекомунікаційні мережі (1 файл) є примірник.

7.11. Облік видачі документів здійснюється за кількістю виданих екземплярів, зареєстрованих у формулярі користувача, або в обліковій формі бази даних бібліотечної статистики. Видача копій документів фіксується так само, як і документів.

7.12. Видача неопублікованих матеріалів, що містяться в окремій папці (збірки ксерокопій публікацій з якоїсь теми, персони тощо) враховується за кількістю папок, виданих користувачу.

7.13. Видача аудіокасет, відеокасет, електронних видань враховується за кількістю виданих касет, дисків, електронних видань. У документах на флеш-картах і зовнішніх носіях (рідерах) як один екземпляр і одна назва враховує кожний цілісний твір, що має самостійний заголовок. Видача електронних видань на самостійному носії (дискета, диск, флеш-карта) враховується за кількістю виданих примірників.

7.14. Видача комплектів аудіокасет, відеокасет, електронних видань, які об'єднані спільною назвою, обліковується за кількістю дисків, касет, електронних видань в комплекті.

7.15. Видача аудіо - чи відео- документів, електронних видань, що є додатком до творів друку (книги, журналу), не враховується.

Продовження терміну читання книги на прохання читача (в т.ч. і по телефону або через сайт) розглядається як нова видача.

В читальних залах з відкритим доступом до фондів ведеться облік видачі шляхом підрахунку книг, знятих читачем для роботи з полиць, які повертаються після використання бібліотекару та зафіксованих у формулярі читача, книжковому формулярі, чи у базі даних бібліотечної статистики.

7.16. Обліку підлягають всі види документів, які видаються користувачеві у бібліотеці з фонду бібліотеки, інших бібліотек по МБА, а також через електронні інформаційні мережі (електронні копії).

7.17. Облік загального числа виданих документів в бібліотеці проводиться підсумовуванням кількості примірників, зареєстрованих в щоденниках роботи, обліковій базі даних статистики.

8. ОБЛІК ПЕРЕГЛЯДУ ДОКУМЕНТІВ ТА ЇХ КОПІЙ

8.1. Поняття «перегляд» – нова категорія в обліку бібліотечної видачі – один перегляд сторінки бібліотечного сайту (сайту, блогу, представництва в соцмережі) прирівнюється до одиниці обліку видачі документа і фіксується рахунковим сервісом, встановленим на сайті, блозі.

8.2. Облік переглядів (електронної книговидачі) веде кожна бібліотека, яка має свої електронні ресурси.

8.3. Облік електронних видань (документів), що надійшли у фонд бібліотеки та розміщених на електронних пристроях для читання, внутрішніх серверах бібліотеки, чи на віддалених сервісах (доступ до яких було надано

через ліцензійні угоди, договори, контракти) ведеться у інвентарній книзі, книзі сумарного обліку.

8.4. Облік вільних джерел Інтернету здійснюється окремо шляхом спостереження за роботою читача в Інтернет-центрі, опитування чи анкетування щодо переглянутих ресурсів Інтернет та не враховується в загальній статистиці книговидачі для запобігання викривлень в показниках читаність, обертаність, книгозабезпеченість.

8.5. Одиницею обліку є один ресурс (сайт, відео-файл, електронна версія видання тощо). Електронні видання, що знаходяться у вільному доступі (тобто редакцією надається безкоштовний доступ до видань), можуть обліковуватись в КСО, як і видання, придбані через ліцензійні угоди.

9. ОБЛІК ДОВІДОК

9.1. Під бібліографічною довідкою розуміється відповідь на конкретний запит, повідомлений усно (за телефоном або особисто, в письмовій формі, або в електронній через он-лайн сервіси).

9.1. Обліку підлягають довідки, незалежно від способу їх передачі (поштою, в тому числі і електронною, телефоном, при безпосередньому контакті з користувачем, через он-лайн сервіс)

Довідки поділяються на:

- тематичні;
- на уточнення бібліографічних даних;
- фактографічні;
- адресно-бібліографічні;
- оглядово-аналітичні.

9.2. Обліку підлягають також методичні консультації по роз'ясненню правил користування бібліотекою, з використання інформаційних видань та довідково-бібліографічного апарату, каталогів, покажчиків, баз даних тощо (для запитів орієнтовного характеру), з методики бібліотечної роботи.

Консультації можуть надаватися в бібліотеці, за телефоном, за допомогою он-лайн сервісів: он-лайн консультант, скайп тощо.

9.3. Облік виконаних довідок і консультацій ведеться в щоденнику роботи.

9.4. Одиницею обліку є усна або письмова довідка, що містить відомості:

- за однією темою;
- по одному уточненому бібліографічному запису;
- по одному встановленому виданні;
- по одному встановленому факту;
- усна або письмова методична консультація з одного питання.

Переадресовані запити як виконані не враховуються.

9.5. Облік довідок «Віртуальна довідка» здійснюється за допомогою електронного лічильника статистики на сервері статистичних даних порталу в архіві оператора довідки співробітника бібліотеки.

9.6. Облік он-лайн консультацій здійснюється за допомогою сервісу статистики використання модулю он-лайн консультацій, або прямим підрахуванням запитів.

10. УЗАГАЛЬНЕНІ СТАТИСТИЧНІ ПОКАЗНИКИ

Читаність. Показник інтенсивності читання. Середнє число книг, видане одному читачу в рік, вираховується шляхом ділення кількості виданих за рік документів (К) на число читачів, зареєстрованих за рік (А), тобто $Ч=К:А$

Відвідуваність. Показник характеризується активністю відвідувань читачами бібліотеки. Вираховується шляхом ділення числа відвідувань за рік (В), на число читачів за єдиним обліком (А), тобто $В= В:А$

Обертаність. Характеризує степінь використання книжкового фонду. Вираховується шляхом ділення кількості книговидач (В) на кількість книжкового фонду бібліотеки (Ф), тобто $ОБ=В:Ф$

Книгозабезпеченість. Показник характеризує величину книжкового фонду по відношенню до числа читачів, тобто його достатність. Вираховується шляхом ділення кількості документів, що є в бібліотеці на кінець року (Ф) на число зареєстрованих читачів (А), тобто $К=Ф:А$

11. ЗНАЧЕННЯ СТАТИСТИКИ В БІБЛІОТЕКАХ

Статистичні спостереження – важливе джерело відомостей для оцінки ефективності управління бібліотекою й дозволяють реалізовувати маркетингову стратегію бібліотечного обслуговування, отримати впевнену позицію на ринку бібліотечних послуг. Чим більше статистичних показників враховується в роботі – тим легше управляти процесами обслуговування.

Впровадження автоматизованих систем статистика – АБІС, баз реєстрації читачів, датчиків відвідувань, систем аналізу відвідувань інтернет-ресурсів та SMM-маркетинг дозволяє зменшити затрати часу та зусиль на підрахунок і збільшити аналіз.

*Затверджено рішенням Вченої ради Національної наукової
сільськогосподарської бібліотеки НААН
(протокол № 3 від 29. 03. 2018 р.)*

***ОБМІН
ДОСВІДОМ***

ОЦІНКА НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІТЧИЗНЯНОЇ АГРАРНОЇ НАУКИ : ПРОБЛЕМНИЙ АСПЕКТ

Коломієць Н. Д.

*к. с.-г. н., с. н. с., пров. наук. співробітник
відділу документного забезпечення
та збереження наукових фондів ННСГБ НААН*

Оцінка ролі та місця вітчизняної аграрної науки, як досягнення людського розуму, що накопичується і втілюється в сільськогосподарському виробництві, може бути представлена методом аналізу науково-технологічного потенціалу, який знаходиться у розпорядженні агропромислового комплексу України.

Науково-технологічний потенціал Національної аграрної академії наук України – це система зі складною структурою, яка характеризує взаємозв'язок і взаємозалежність його структурних компонентів. Для належного оцінювання науково-технологічного потенціалу вітчизняної аграрної науки необхідний ґрунтовний систематично-аналітичний аналіз всіх складових: наявність наукових кадрів та інформаційне забезпечення, фінансування наукових досліджень, матеріально-технічна база та організаційно-управлінські чинники. Багатогранність і багатоаспектність видів діяльності НААН вимагають особливої оцінки результативності її діяльності.

Дослідження науково-технологічного потенціалу аграрної сфери є актуальною проблемою, зумовленою необхідністю раціонального використання науково-технічного та кадрового потенціалу, проведення їх оцінки за допомогою статистичного та наукометричного аналізів, координації наукових досліджень, оптимізації фінансового забезпечення науково-дослідних установ НААН і підвищення ефективності діяльності аграрної науки в рамках стратегії інноваційного розвитку АПК України на шляху до євроінтеграції.

Перш, ніж приступити до оцінювання науково-технологічного потенціалу НААН, нами був вивчений досвід методології оцінювання результативності науки в різних країнах світу: Франції, Італії, Великобританії, Швеції, Німеччини; проаналізовано основні принципи Лейденського маніфесту (Нідерланди). В країнах СНД: типова методика оцінки результативності діяльності наукових організацій Російської Федерації передбачає аналіз і зіставлення базових 44 показників, Республіки Білорусь – 90 показників, а Республіки Казахстан – 85 показників. В Україні використовується методика Міністерства освіти, науки і культури, яка враховує 42 показники. «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України» розробив «Методику оцінювання наукових установ НАН України» за 16 критеріями і 57 показниками, в якій передбачено порівняння з міжнародними стандартами у відповідних галузях наук.

З метою забезпечення належного рівня репрезентації наукового потенціалу НААН в міжнародному науково-інформаційному середовищі, поширення кращих здобутків української аграрної науки, підвищення її

конкурентоспроможності та ступеня інтеграції у світове наукове співтовариство, а також запровадження системи наукометричного оцінювання діяльності науково-дослідних установ Президія НААН України видала Постанову від 30 червня 2015 р. (протокол № 7) «Про організацію запровадження бібліометричних профілів вчених-аграріїв, наукових установ та періодичних видань НААН в системі Google Scholar» під методичним супроводом ННСГБ НААН. Створення бібліометричних профілів та користування пошуковою системою «Бібліометрика української науки» здійснювалось відповідно до методичних рекомендацій «Механізм створення бібліометричних профілів у наукометричній системі Google Scholar». Рекомендовано при проведенні атестації науково-дослідних установ НААН запровадити оцінювання їх наукового потенціалу з урахуванням показників цитованості в наукометричних базах даних.

Національною науковою сільськогосподарською бібліотекою НААН було започатковано наукометричний супровід вітчизняної аграрної науки України через постійний моніторинг показників діяльності мережі установ НААН. На сайті нашої установи на головній сторінці dns.gb.com.ua створений розділ «Бібліометрика української науки», який висвітлює профілі вчених-аграріїв, наукових установ та періодичних видань НААН. На цьому ж сайті у розділі «Наукова діяльність» створена сторінка «Наукометрія», на якій подано ознайомчу інформацію про світові наукометричні бази даних: Web of Science (WoS), Scopus, Scimago Journal & Country Rank (SJR), Google Scholar, Російський індекс наукового цитування (РИЦ), «Україніка наукова», Index Copernicus (IC), RePEc (Research Papers in Economics). Також додаються методичні рекомендації про користування цими базами даних та надається швидкий доступ до них.

Постійний наукометричний моніторинг результатів діяльності та представлення здобутків українських вчених-аграріїв у світових наукометричних базах даних сприятиме підвищенню ефективності діяльності аграрної науки в рамках стратегії інноваційного розвитку АПК України на шляху до євроінтеграції.

Наведемо деякі дані проведеного моніторингу наукометричних показників кадрового, видавничо-інформаційного та організаційного складових науково-технологічного потенціалу системи НААН.

За даними Google Scholar найбільша кількість вчених за відомствами України в наукометричних базах представлена від Міністерства освіти і науки (63,8 %), від НАН – 12,5 %, від МОЗ – 11,1 %, від НААН – 2,4 %, від МВС – 2,3 %, від НАПН – 1,6 %, від Мінкультури – 1,3 %, від НАМН – 0,9 %. Вчені НААН України займають п'яту позицію у цьому рейтингу.

Структура НААН України станом на 2018 рік складається з шести відділень, до яких входить 51 наукова і науково-дослідна установа. В системі Google Академія профілі створили 48 установ.

Структура цитованості наукових установ аграрного профілю станом на 2018 р. наступна :

$h \geq 10$ мають 18 установ (або 31,5%)

h = 1–9 мають 30 установ (або 55,5%)

h = 0 мають 7 установ (або 13,0%)

Розподіл учених-аграріїв мережі НААН за h-індексом : із 1044 учених, які створили бібліометричні профілі в системі Google Scholar, лише 42 мають h-індекс 10 і більше, 65 вчених мають h-індекс від 7 до 9, тобто цитуються понад 7–9 разів.

Серед недоліків системи Google Scholar є те, що необхідно самим вручну додавати власні праці, оскільки система не додає їх автоматично або додає праці всіх однофамільців. В більшості профілів науковців системи НААН дані на профілях застарілі – на них відображена інформація за 2015-2016 рр., тому необхідно її оновити самим. Також відсутня інформація про наукові профілі нових співробітників, померлих або осіб, які перейшли працювати в іншу установу. Таку інформацію потрібно надсилати на адресу bibliometrics@nbuv.gov.ua.

У 2018 році представлено 14 науково-дослідних установ системи НААН, які індексуються в Scopus з індексом Гірша від 1 до 5, цитування яким забезпечують 34 вчених.

Станом на жовтень 2018 р. в системі Google Scholar із 573 місць у рейтингу періодичних видань України (за h-індексом) представлено 23 періодичні видання установ НААН. 6 періодичних видань НААН мають h-індекс вище середнього ($h_5 \geq 6,5$), а 17 – нижче середнього по Україні. Лідерські позиції серед видань НААН стабільно займає журнал «Економіка АПК», індекс цитування якого становить 36. А 34 видання установ НААН взагалі не мають свого профілю в Google Академії.

Для презентування української аграрної науки у світовому науковому суспільстві періодичні видання НААН України представлені на міжнародних наукометричних платформах таким чином : в Google Scholar – 23 видання науково-дослідних установ НААН. Високоцитованими є : Економіка АПК ($h=36$), Облік і фінанси, Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання, Інноваційна економіка, [Розведення і генетика тварин](#) та Біологія тварин.

Середньоцитованими є видання : Агроекологічний журнал, Меліорація і водне господарство, Рибогосподарська наука України, Історія науки і біографістика, [Бюлетень Інституту сільського господарства степової зони НААН України](#), Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Селекція і насінництво», [Сільськогосподарська мікробіологія](#), [Ветеринарна медицина](#), [«Plant Varieties Studying and Protection» \(Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин\)](#), [Збалансоване природокористування](#), [Наукові праці Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків](#), [Науковий вісник «Асканія-Нова»](#).

Низькоцитованими : Продовольчі ресурси, [Виноградарство і виноробство](#), [Вісник Степу](#), [Новітні агротехнології](#).

В польській наукометричній базі Index Copernicus – представлено 14 видань установ НААН (найвищий індекс цитування дорівнює 254 у журналу «Облік і фінанси»), в бібліографічній базі даних Російський індекс наукового

цитування (РІНЦ) - 39 видань установ відомства НААН (міжнародний науково-виробничий журнал «Економіка АПК», цитування становить 4313). Сільськогосподарська періодика в Scopus і Web of Science не представлена.

Оскільки оцінювання наукової і науково-технічної діяльності у розвинених країнах світу здійснюється на основі поєднання експертної і наукометричної оцінок, нами запропоновано методику, яка поєднує ці два блоки.

Визначення результативності функціонування науково-технологічного потенціалу НААН України проводилось згідно з розробленою і вдосконаленою ННСГБ НААН методикою за 33 показниками (автор методики Т. В. Лютик.), яка базується на застосуванні функції бажаності Харрінгтона, із врахуванням чотирьох складових НТП та наукометричних показників наукового потенціалу аграрної науки, визначених за допомогою використання аналітичних можливостей міжнародних наукометричних баз даних, що відповідає принципам Лейденського маніфесту.

Результати застосування цього підходу академічними науково-дослідними установами забезпечить:

- 1) отримання об'єктивної їх оцінки зі встановленням тенденцій розвитку;
- 2) визначення напрямів підвищення ефективності роботи у фінансовому, кадровому, видавничо-інформаційному й організаційному аспектах;
- 3) виявлення чинників, резервів і напрямів удосконалення організаційно-економічного механізму використання складових науково-технологічного потенціалу в аграрній сфері.

Розрахований за запропонованою ННСГБ НААН методикою інтегральний індекс результативності діяльності НПП НААН відобразив успішність виконання запланованих Національною академією аграрних наук України заходів і досягнутий нею високий науково-технологічний рівень у ретроспективі.

Проведені дослідження показують, що незважаючи на певні позитивні результати, існує необхідність у заходах щодо стимулювання наукової діяльності в аграрній сфері, зокрема, збільшення обсягів видатків на науку; раціональне використання науково-технологічного потенціалу; створення сучасних умов для ведення ефективної наукової діяльності; скорочення часового розриву між науковими розробками і впровадженням їх у виробництво, створенням великих наукомістких виробничих процесів.

На даний час вітчизняна аграрна наука України має достатній науково-технологічний потенціал, який забезпечують йому кваліфіковані наукові кадри, їх високий рівень наукових досліджень та патентна активність, а також гідна представленість (інтегрованість) у міжнародних наукометричних базах світу, що свідчить про плідну працю вітчизняних вчених-аграріїв. Серед недоліків результативності установ системи НААН є: недофінансування наукових досліджень і низька зацікавленість сільськогосподарських підприємств у впровадженні інноваційних розробок та технологій у виробництво, недостатні міри зі сторони держави щодо фінансового стимулювання у сфері інтелектуальної власності і захисту авторських прав науковців на наукові

розробки. Для перетворення науково-технологічних досягнень в конкурентний науково-технічний продукт потрібен розвиток всієї інфраструктури ринку інтелектуальної власності. Державна політика України в аграрній сфері повинна бути орієнтована на поєднання наукового і виробничого потенціалу, створення дійового механізму стимулювання науково-технічного прогресу на базі міжнародного співробітництва.

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ В ДОБУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ННСГБ НААН: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*В. В. Мамрай старший науковий співробітник
відділу документного забезпечення
та збереження наукових фондів ННСГБ НААН,
Л. А. Андрощук науковий співробітник
відділу документного забезпечення
та збереження наукових фондів ННСГБ НААН*

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується суттєвим зростанням ролі інформаційно-комунікаційних технологій. Можливість вільного поширення знань у глобальному просторі створює передумови для зміни підходу до системи нинішніх комунікацій. Наприклад, актуальною стає концепція відкритого контенту, під яким розуміють будь-які інтелектуальні продукти, а саме: текстові документи, мультимедійні матеріали, комп'ютерні програми, які представлені в Інтернеті, бо допускається їх вільне копіювання та використання за умов посилання на автора інформації. Таким чином, суспільство започатковує нові підходи до формування й поширення інформації, пропагує та втілює її у життя шляхом створення інтелектуальних продуктів і рішень методами контенту.

На виконання наукового дослідження ННСГБ НААН за темою «Розробити науково-організаційні підходи щодо удосконалення інформаційно-бібліотечного забезпечення наукових досліджень в галузі АПВ з урахуванням ефективного використання інновацій в умовах євроінтеграції» здійснювався систематичний огляд вітчизняних та світових інформаційних ресурсів, необхідних для виявлення та забезпечення інноваційного інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів провідних країн світу з метою удосконалення системи організації науково-консультаційного та інформаційного забезпечення галузевих користувачів з урахуванням перспективних напрямів наукових досліджень, задоволення потреб користувачів, адаптування нових методів роботи в умовах ННСГБ НААН. Вивчався досвід роботи щодо організації аналітико-синтетичної обробки вхідних потоків наукової сільськогосподарської інформації в бібліотеках окремих країн та впровадження його для розробки власних продуктів і послуг. Здійснювалася розробка регламентуючих інструктивних та нормативно-методичних документів щодо впровадження інноваційних форм й методів інформаційно-бібліографічного забезпечення аграрної галузі України. Налагоджується співпраця з обміну друкованими та електронними виданнями з бібліотеками провідних країн світу.

З'ясовано, що серед першочергових завдань сучасних бібліотек світу є створення власних електронних продуктів, розроблення та вдосконалення пошукових інформаційних стратегій, вирішення проблем оцифрування

документних ресурсів, запровадження інноваційних засобів і методів захисту інформації при збереженні ефективності доступу тощо.

Структурні зміни та інноваційні процеси дозволяють сучасним бібліотекам значно розширити та урізноманітнити спектр інформаційно-бібліотечних послуг для задоволення потреб користувачів. Наукові бібліотеки провідних країн світу, виконуючи основне завдання з інформаційного забезпечення, не лише приділяють значну увагу традиційним паперовим документам, а й активно впроваджують новітні технології, використовуючи у своїй роботі електронні й традиційні ресурси. Вони трансформуються в наукові інформаційні центри і вдосконалюють модель сучасної наукової бібліотеки.

Ці провідні заклади формують як електронні, так і мобільні цифрові бібліотеки. В режимі віддаленого доступу надаються довідкові послуги, міжбібліотечний абонемент; копіювання документів з фонду. А також послуги, доступні в мережі Інтернет: пошук по фонду, пошук періодичних видань; електронна доставка документів зареєстрованим користувачам. Отже, користувачі можуть отримати доступ до мобільних ресурсів і послуг в будь-який час і в будь-якому місці.

Таким чином, гармонізація традиційних та електронних інформаційних ресурсів – це і потреба сучасного суспільства знань, і надійна перспектива розвитку бібліотек у майбутньому. Тільки в гармонійному поєднанні паперових та електронних ресурсів можливе ефективне формування інформаційного середовища, забезпечення професійних потреб науковців і практиків.

Враховуючи вивчення інформаційно-бібліотечного обслуговування в бібліотеках різних країн світу, відділом документного забезпечення та збереження наукових фондів систематично вивчалися можливості застосування окремих інноваційних інформаційно-бібліотечних послуг в умовах діяльності ННСГБ НААН. Інформаційна діяльність бібліотеки відбувалася за такими напрямками: формування електронних інформаційних ресурсів, створення електронної бібліотеки та архіву відкритого доступу, розвиток online-форм обслуговування користувачів бібліотеки, інтеграція й глобалізація бібліотечних інформаційних ресурсів.

У ННСГБ створюються власні електронні продукти: електронний каталог, електронна картотека статей, бібліографічні бази даних, повнотекстові електронні колекції, електронні документи, отримані через службу електронної доставки документів, електронна бібліотека. Практично весь документний контент бібліотеки представлений через електронний каталог «УкрАгротека». Загальна кількість переглядів електронного каталогу (base.dnsgb.com.ua) протягом півроку становила – 2212793

Упродовж півроку співробітниками відділу до електронного каталогу внесено 5131 назва книг. «Украгротека» формується з 2000 р. і включає анотовані бібліографічні записи на книги, брошури, журнали, бази даних, електронні документи, online-ресурси та інші документи з колекції бібліотеки, а також на статті зі збірок, періодичних видань, що продовжуються, які видані в Україні і безпосередньо стосуються питань розвитку агропромислового

комплексу. «УкрАгротеку» включено до переліку міжнародних науково-технічних баз даних і довідкових ресурсів з питань сільського господарства та суміжних галузей, до яких надається вільний доступ, що забезпечує її ефективне використання в умовах євроінтеграції. Окрім того, бібліотека надає доступ користувачам до інших online-продуктів, представлених у форматі електронних виставок, інформаційно-аналітичних, наукових, бібліотечнознавчих ресурсів.

ННСГБ надає доступ до деяких світових повнотекстових електронних документів аграрного спрямування. На даному етапі підтримує і поповнює більше 20 бібліографічних, реферативних, фактографічних і повнотекстових баз даних, в яких міститься понад 20 млн. бібліографічних записів і мільйони сторінок повних текстів. Це, насамперед, бази Agros, Agris, Agricola, Agora та ін. Окрім цього, бібліотека надає доступ до деяких повнотекстових баз даних на електронних носіях, це книжкові та періодичні видання, автореферати дисертацій та ін. ННСГБ має вихід на електронні повнотекстові версії періодичних видань і видань, що продовжуються, галузевих профільних установ системи НААН.

Враховуючи світову практику, більше уваги приділяється придбанню електронних баз даних, організації аналітико-синтетичної переробки інформації та передачі її на відстані. Звичайно, даний напрям набуває значення ключового у діяльності ННСГБ. Розширення доступу до електронної інформації спрямоване, перш за все, на створення об'єднаного автоматизованого інформаційного банку зарубіжної та вітчизняної літератури за окремими галузями знання, зокрема науки, техніки, сільського господарства.

Одним із інноваційних сегментів діяльності ННСГБ є виконання таких тематичних запитів, які потребують поглибленого пошуку. Це адресні, уточнювальні, фактографічні, аналітичні, статистичні, предметні, іменні. Цей напрям є перспективним і широко застосовується у діяльності більшості бібліотек світу. Останнім часом, набувають поширення вибірккові online-тематичні розсилки для профільних установ системи НААН. Зокрема, упродовж першого півріччя здійснено 19 вибірккових тематичних розсилок галузевим науковим установам системи НААН.

Започаткована реєстрація віддалених користувачів на сайті ННСГБ НААН. Комплексне інформаційно-бібліографічне обслуговування online-користувачів – створення вікна для отримання всього спектру послуг, які здатна надати бібліотека в дистанційному режимі – від здійснення фахових консультацій, електронного замовлення і резервування літератури до електронної доставки документів. У цьому напрямі зручною і перспективною формою бібліотечно-інформаційного обслуговування стануть електронні підписки на електронні видання та електронні аналоги друкованих видань, тематичні інформаційні бази даних і тематичні анотовані списки нових надходжень до бібліотеки.

Однією з інноваційних тенденцій в інформаційно-бібліотечному забезпеченні користувачів ННСГБ є перехід від формування баз даних для широкого кола абонентів до організації спеціалізованих і персональних баз

даних, які враховують різноманітні аспекти інформаційних потреб певного замовника – від тематики, виду видань, хронології до лінгвістичних пріоритетів, записів і структури, формату обміну інформацією. Безсумнівно, найближчим часом даний досвід набуде системного характеру в практиці діяльності ННСГБ і спрямовуватиметься на формування предметно-тематичних інформаційних баз даних.

Бібліотекою започатковано кілька спільних проектів, зокрема перший із них спрямований на виявлення і забезпечення доступу до іноземних сільськогосподарських видань із фондів ННСГБ як головної бібліотеки та її мережі. Даний проект започаткований у межах бібліографічної серії «Іноземна сільськогосподарська книга у фондах ННСГБ НААН України та науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів аграрного профілю України», заснованої в 2008 р. Інший проект спрямований на створення єдиного електронного реєстру «Фонду видань XVII – XIX ст. бібліотек науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів аграрного профілю України».

Головна функція відділу полягає у всебічному та високоякісному забезпеченні потреб науковців і фахівців аграрної галузі України відповідною інформацією. Упродовж першого півріччя 2018 р. до електронного каталогу ННСГБ в АБІС «ІРБІС» введено 5131 назв книг. Продовжувався аналітичний розпис статей російськомовних періодичних видань у автоматизованій системі «ІРБІС». Оскільки автоматизоване обслуговування користувачів із застосуванням штрих-кової технології потребує поетапного впровадження – визначено перехідний період від книговидачі «в ручному режимі» до автоматизованої книговидачі.

У 2017 р. як наступний інноваційний елемент в роботі бібліотеки, запровадили послугу «електронне бронювання документів». Ця послуга виконується співробітниками і оплачується користувачем відповідно до «Положення про маркетингову діяльність та надання платних послуг Національною науковою сільськогосподарською бібліотекою Національної академії аграрних наук України». Вона значно заощаджує час користувача і маємо надію, що в подальшому завоює своїх прихильників. При бажанні онлайн користувач має можливість, замовивши потрібні матеріали за допомогою послуги «електронне бронювання» та оформити наступну послугу – електронну доставку документів.

Наразі вдосконалюється онлайн-сервіс – віртуальна довідка. Ця бібліотечна служба працює з метою задоволення інформаційних потреб у режимі віддаленого доступу в ННСГБ НААН, надає довідки на разовий інформаційний запит віртуального користувача бібліотеки, що містять фактографічну і бібліографічну інформацію, а також посилання на Інтернет-ресурси, або може скласти перелік джерел інформації за конкретною темою. Співробітники відділу безперервно координують цей процес.

З метою формування вітчизняного інформаційного простору співробітники відділу продовжували роботу над формуванням двох частин науково-допоміжного покажчика «Англомовні сільськогосподарські видання у

фондах ННСГБ НААН» із серії «Іноземна сільськогосподарська книга у фондах Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук та науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів аграрного профілю». Частина I вміщує видання 1823–1928 рр., а частина II – 1929-1935 рр. Всього до БД англomовних сільськогосподарських видань ННСГБ НААН введено 13441 назв книг і 850 періодичних видань.

Наукова робота відділу також була спрямована на своєчасне інформування користувачів про нові надходження документів у фонди ННСГБ НААН та їх розкриття за допомогою різних форм і методів бібліотечно-інформаційної роботи.

Важливе місце в інформуванні користувачів бібліотеки про розвиток аграрної науки і практики посіли виставки нових надходжень. Мета кожної виставки нових надходжень – інформація читачів про нові документи: книги, диски, періодичні видання, відеоматеріали, які надійшли до бібліотеки. За звітний період у читальній залі №1 бібліотеки проведено 18 виставок нових надходжень.

Будь-яка книжкова виставка має відображати її тематику, експозиція повинна розвиватися за своєю логікою, своїм тематико-експозиційним планом. Наукові видання з питань розвитку окремих галузей сільського господарства, впровадження інтенсивних технологій з вирощування та переробки сільськогосподарської продукції, вдосконалення господарського механізму в аграрному секторі протягом року експонувалися на 18 планових тематичних виставках.

З метою розкриття та популяризації наукових фондів у читальних залах ННСГБ НААН експонувалися 3 постійно діючі книжкові виставки «Фонду видань, випущених у ХІХ столітті з сільськогосподарської тематики Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Української академії аграрних наук», внесених до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання», на яких представлені видання різних країн світу, що знаходяться у фондах бібліотеки.

Однією з інноваційних форм в роботі ННСГБ НААН є віртуальні бібліотечні виставки – новий, багатофункціональний інформаційний ресурс, що надає широкому колу користувачів можливість підвищити ефективність пошуку інформації, розширити коло необхідних матеріалів (тексти, графіка, аудіо, відео та ін.), отримати комплексне уявлення з проблеми, якій присвячена виставка, а також сприяти розвитку особистості й підвищенню культурного рівня. Розміщення таких виставок на офіційному сайті бібліотеки за чотири роки стало системним. Всього протягом року в ННСГБ НААН зареєстровано загальну кількість переглядів інформаційного сайту (dnsgb.com.ua) – 35726 та зареєстровано 225 звернень до онлайн-виставок на сайті ННСГБ НААН

Одним із перспективних інноваційних напрямів роботи бібліотеки є формування системи інформаційного обслуговування, налагодження взаємовигідних зв'язків між бібліотеками та різними інформаційними установами. Світове бібліотечне співтовариство ґрунтується на усвідомленні, що кооперація зусиль бібліотек дає змогу значно скоротити витрати на

традиційні бібліотечні процеси, а також сформувати новий тип міжбібліотечних відносин. Зокрема, в останні роки розвиваються кооперативні зв'язки в комплектуванні, зберіганні, використанні фондів. З'явилися нові форми сумісного володіння фондами, які вже поширилися на електронні ресурси і мікрофільми. У цьому напрямі є перспективним міжнародне співробітництво, укладання угод з науковими бібліотеками, першочергово близького зарубіжжя, щодо обміну електронними інформаційними ресурсами, ознайомлення з новими надходженнями, задоволення тематичних запитів сторін. Це відкриває широкі можливості для активізації інформаційно-бібліотечного обслуговування, зростання ролі бібліотек у культурному житті країни.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РІДКІСНИХ ВИДАНЬ У ДНПБ УКРАЇНИ ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО НАПН УКРАЇНИ

Р.І. Палійчук, завідувачка сектору рідкісних видань

Збереження документного бібліотечного фонду України — важливе завдання і обов'язок бібліотек, пріоритетний напрям їхньої діяльності на сучасному етапі.

Особливо актуально це сьогодні, коли, як підкреслює видатний бібліотекознавець Ю. Столяров: "існує розуміння неминущої цінності документів, що дійшли до нас, і в той же час зростає небезпека їхнього руйнування через економічну і політичну нестабільність у світі, різкого погіршення екологічної обстановки, випадків вандалізму, стихійних лих, техногенних катастроф і недбайливого ставлення до них"

З огляду на зазначене вище в Україні на сучасному етапі діяльність бібліотек (в тому числі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського), зокрема зі збереження фондів, регламентується такими законодавчими актами: **законами України** "Про бібліотеки і бібліотечну справу" (2000); "Про інформацію" (1998); "Про Національну програму інформатизації" (1998), **програмами міжнародного і національного рівня**, а саме: Програмою ЮНЕСКО "Пам'ять світу" (1999), вітчизняними "Документна пам'ять України" (1999), "Про охорону майна культурної спадщини" (2000); "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну вартість в Україні" (2001), "Програмою формування страхового фонду документації на історико-культурні пам'ятки Академії педагогічних наук України", яка розроблена відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 1709 від 19.12.2001 р. про внесення змін до "Положення про порядок визначення наукових об'єктів, що становлять національне надбання" та ін.

Одним з основних завдань ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є **збереження** бібліотечного фонду, що тісно пов'язано з соціальними, технічними і природничими факторами. Тому, не зважаючи на складні умови періоду становлення бібліотеки, за підтримки НАПН України, дирекцією та колективом бібліотеки прискіпливо вивчалися і створювалися умови збереження її документного фонду, який налічує близько 600 тис. одиниць зберігання на традиційних і електронних носіях інформації, хронологічні рамки якого –XVI — початок XXI ст. значна частина фонду — галузеві документи психолого-педагогічної тематики українською, російською, англійською, німецькою, польською та іншими мовами. За змістом фонд бібліотеки **універсальний**, але пріоритет у його формуванні надається документам психолого-педагогічного та навчального спрямування. Ще одним вагомим завданням ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є надання доступу користувачам до **рідкісних документів** із фахових питань, які мають велике наукове, історичне та культурне значення. З цією метою створено **Кімнату-музей рідкісної книги**, де здійснюється науково-дослідна, культурно-освітня та виставково-експозиційна діяльність. У **кімнаті-музеї рідкісної книги** експонуються педагогічні та психологічні видання до 1917 р., що мають значну

наукову й історико-культурну цінність та є ґрунтовною джерельною базою для науково-педагогічних досліджень. У 2009 році в межах НДР проведено аналіз фонду, виявлено і сформовано ядро рідкісних видань що становить 28081 прим. Усвідомлюючи величезну соціально-культурну значимість і цінність зібраних фондів та необхідність активізувати роботу з їхнього збереження і впровадження до наукового обігу, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського спільно з НАПН України звернулись до державних органів щодо надання вищезазначеній частині фонду статусу: *об'єкт національного надбання України*. Частина фонду, а це документи психолого-педагогічного та історико-культурного напрямку 18 — поч.20 століття, згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 19.12.2001 р. № 1709 отримали такий статус і сформовані у колекції: "Шкільні підручники і посібники", "Часописи психолого-педагогічного змісту" «Видання 17 – поч. 20 ст. іноземними мовами», та тематичні зібрання "Педагогіка", "Психологія".

Зібрання "**Педагогіка**", об'єднує документи з історії педагогіки, педагогічної психології, дидактики, методики викладання предметів, соціальної педагогіки, педагогіки початкової та середньої освіти, професійної та вищої школи, шкільні програми. У колекції зберігаються твори видатних педагогів минулого Я. А. Коменського, І. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, Д. Локка, Ф. Прокоповича, О. Духновича, К. Ушинського, М. Пирогова, М. Корфа, С. Русової, А. Макаренка, Г. Ващенко, В. Сухомлинського та ін.

До зібрання "**Психологія**" ввійшли документи психологічного змісту, які знайомлять з історією, становленням і розвитком науки, з працями вітчизняних і зарубіжних психологів, а саме: прижиттєві видання В. Бехтерева, О. Богданова, О. Введенського, А. Бена, В. Вагнера, О. Гіляровського, М. Зеленського, М. Лан, Т. Рібо, Г. Челпанова. Видання зазначених психологів безцінні за змістом і своєю значимістю.

Колекція **«Періодичні видання ХІХ — поч. ХХ ст.**, вміщує комплекти періодичних видань ХІХ — поч. ХХ ст., кількість найменувань яких становить **194**, серед яких журнали: "Вестник воспитания" (1890-1917), "Воспитание и обучение" (1877-1917), "Журнал Министерства народного просвещения" (1834-1917), "Педагогический листок" (1871-1917) та ін. Повний перелік журналів з детальним описом представлено у історико-бібліографічному дослідженні «Журнали психолого-педагогічної тематики ХІХ – початку ХХ ст. з фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського».

Невід'ємною складовою фонду педагогічних бібліотек як спеціальних є **шкільні підручники і навчальні посібники**. Цей вид документів ХVІІІ—ХХІ ст. сформовано у одноіменну колекцію, у структурі якої: підручники дореволюційного періоду 1748-1917 рр. – 1174 прим., 1918–1945 рр. – 2223 прим. Серед навчальних книжок є підручники, О. Кониського «Арихметика або щотниця» (Полтава, 1907), «Русская первая языкоучебная читанка» (Львів, 1869), С. Русової «Український буквар» (Київ, 19906), М. Гатцука «Українська абетка» (Москва, 1861), «ГраMATка» (кулішівка), видана П. Кулішем (1857), Т. Лубенця «ГраMATка»(Київ, 1917) та ін. Повнотекстова база, що налічує

близько 300 видань навчальної літератури, розміщена у локальній мережі бібліотеки. В 2016 році Колекцію подано до номінації програми ЮНЕСКО «Пам'ять світу».

З метою інформаційного забезпечення науковців, освітян у їхніх дослідженнях з питань історії розвитку освіти та вітчизняного підручникотворення створено каталоги [«Підручники та навчальні посібники для початкових і середніх навчальних закладів \(1748–1917 рр.\) у фондах Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського»](#), [«Підручники і навчальні посібники з гуманітарних дисциплін для початкових і середніх навчальних закладів \(1918–1945 рр.\) з фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського»](#) та [«Підручники і навчальні посібники з природничо-математичних дисциплін для початкових і середніх навчальних закладів \(1918–1945 рр.\) з фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського»](#).

Тематичне зібрання «Видання XVII – початку XX ст. іноземними мовами» нині налічує **2126** документів, що включають **1861** примірник книг та 265 примірників (50 назв) періодичних видань, друкованих з **1615** по **1917** рр. у Франції, Німеччині, США, Великій Британії, Італії, Польщі та інших країнах. дають можливість простежити історію розвитку зарубіжної науки та освіти, мають вагомим наукове, історико-культурне значення Фонд рідкісних іноземних видань – політематичний, проте чітко вирізняється його профіль відповідно до спеціалізації бібліотеки: основу колекції складають документи з питань наук про освіту, педагогіки і психології – 1360 (64%), твори художньої літератури – 297 (14%), документи з природничих наук – 235 (11%), з мовознавства, літературознавства – 80 (4%), з психології – 70 (3%), з соціальних наук – 46 (2%), з прикладних наук – 38 (2%) документів.

Для роботи з науковим об'єктом, що становить національне надбання України щорічно, починаючи з 2005 року виділяються цільові кошти на визначення балансової вартості раритетних видань, створення електронних копій, мікрофільмування, реставрацію, оправу, хімічну обробку.

У відділі наукової організації та зберігання фонду створено **сектор рідкісних видань** (сектор РВ). Основні напрями діяльності сектору РВ: наукове формування і організація зберігання, використання та збереження фонду РВ, формування електронної бази даних на рідкісні видання, що зберігаються у бібліотеці, розроблення інструктивних та методичних матеріалів з управління фондом РВ. Першим кроком у цьому напрямку стало створення **інструктивно-методичних рекомендацій «Формування і зберігання фонду рідкісних і цінних видань в освітянських книгозбірнях Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України і Національної академії педагогічних наук України»**, в яких запропоновано зразки інструктивно-управлінських документів у роботі з рідкісними виданнями. Інструктивно-методичні рекомендації адресовано бібліотекарям освітянської мережі, які працюють з фондами рідкісних видань. У 2010 році розпочата робота з формування [електронного каталогу рідкісних видань](#). На сьогодні база даних складає понад 8000 записів.

Фонд ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського — це база для глибокого вивчення розвитку не лише вітчизняної педагогічної науки та освіти, а й бібліотечної справи, це фундамент бібліотечно-бібліографічного та інформаційно-документного забезпечення фахових потреб спеціалістів освітянської галузі України. У зв'язку з цим з 2016 р. діє **"Програма зберігання бібліотечного фонду в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського"**, яка вміщує питання з вивчення, аналізу, популяризації фонду та надання доступу до нього Програма має такі напрями:

- проведення науково-дослідної роботи з фондом і впровадження її в практику діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського і бібліотек освітянської мережі МОН України НАПН України;
- аналіз фонду, з метою виявлення та обліку документів, що становлять національний культурний спадок;
- розроблення регламентуючих і методичних документів щодо збереження фонду, зокрема рідкісних видань;
- аналіз фізичного стану фонду рідкісних видань ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з метою їх консервації та репрографії;
- забезпечення фізико-хімічних умов збереження фонду;
- використання сучасних технологій щодо збереження фонду;
- популяризація фонду та забезпечення широкого доступу до нього в традиційному та електронному вигляді;
- створення електронної бібліотеки на базі фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського;
- кадрове і технічне забезпечення щодо збереження бібліотечних і архівних фондів;
- підвищення фахового рівня співробітників ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та бібліотек мережі, які працюють з фондами. Згідно з «Програмою» фахівці сектору проводять системну роботу з фондом РВ, зокрема виконується **комплекс робіт з оцифрування** видань, що одержали статус національного надбання України. Відбір документів починається з аналізу видань, визначення їх змістової цінності, фізичного стану документа, запитів користувачів на рідкісні книги. Створення електронних копій дозволяє користувачам активно використовувати документи у наукових дослідженнях не завдаючи їм фізичних пошкоджень. Бібліотека співпрацює з ТОВ «Цифрова країна», які на професійному обладнанні виконують зазначену роботу. В електронній бібліотеці розміщено **1204 [повнотекстових документів](#)** педагогічного, психологічного та історико-культурного змісту, з них **300 [видань](#)** навчальної літератури та **31** документ іноземними мовами. В

2017 році НАПН України виділила кошти на придбання книжкового сканеру, на якому будуть оцифровуватися документи які не мають статусу національного надбання, але є не менш значущими для науковців, дослідників та мають вагоме наукове, історико-культурне значення.

Для збереження рідкісних видань, втрата або руйнування яких матиме негативні наслідки для розвитку зокрема і педагогічної науки розроблено **перспективний план мікрофільмування рідкісних видань**, який забезпечується відповідним фінансуванням, що надасть можливість довготривалого, надійного і компактно зберігання великих масивів документів у мікрокопіях. Відбір видань для мікрофільмування здійснюється з метою створення страхового фонду (фонд на мікроформах) для відновлення втрачених документів або заповнення лакун (доукомплектування фонду), захисту видан від передчасного зношення, економії площі розстановки. Процес мікрофільмування сприяє створенню читабельних копій видань; можливості багаторазового використання однієї копії, її компактності і довговічності; одночасному доступу кількох осіб до матеріалів, що зберігаються на копії. Бібліотека співпрацює з *Північним* регіональним центром *страхового* фонду документації, який належить до сфери управління Державної архівної служби України.

У ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського також приділяється значна увага питанню реставрації та консервації(у процесі роботи з фондом РВ виявлено, що умови зберігання не відповідали державним стандартам щодо збереження документів, значна кількість примірників пошкоджені і потребували комплексних реставраційних та відновлювально-палітурних робіт, хімічної обробки та дезінфекції). Так за останні роки відреставровано близько **375** рідкісних видань XVIII—XIX століття на базі Центру реставрації та консервації НБУ ім. В. І. Вернадського. Для відбору документів на реставрацію, крім фізичного стану, звертається увага на запити користувачів, особлива увага приділяється виданням галузевого спрямування. Відбір док. здійснюється *de visu*. Також проведено хімічну дезінфекцію видань, які були ушкоджені. Після повернення до бібліотеки ці видання зберігаються в окремих футлярах.

У фондосховищі підтримується належний санітарно-гігієнічний стан приміщень, відповідно до державних стандартів: встановлено кондиціонери, протипожежну сигналізацію, удосконалюється матеріально-технічна база структурних підрозділів відповідальних за цей важливий напрям діяльності.

Розробка та реалізація комплексу наукових, організаційних, технологічних, адміністративно-господарських і культурно-виховних заходів сприятиме зберіганню фонду. Така консолідація професійних зусиль, спільність думки, злагодженість дій дадуть можливість успішно втілити найновіші технології, досягти високого рівня зберігання документного спадку у фондах бібліотек України.

З М І С Т

ВІД УКЛАДАЧІВ	3
НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЗВІТІВ ПРО РОБОТУ АГРАРНИХ БІБЛІОТЕК МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ І НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ МЕТОДИЧНО ПІДПОРЯДКОВАНИХ ННСГБ НААН ЗА 2017 РІК.....	4
<i>Товмаченко В.М.</i> Бібліотеки аграрних вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації	4
<i>Лазарева В.М.</i> Бібліотеки аграрних вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації	39
<i>Щиголь Г.С.</i> Бібліотеки науково-дослідних установ НААН	73
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ.....	105
Методичні рекомендації упровадження автоматизованного вибіркового розповсюдження інформації в ННСГБ НААН.....	106
Положення про облік і реєстрацію користувачів, відвідувань (звернень), видачі документів у ННСГБ НААН.....	120
ОБМІН ДОСВІДОМ.....	130
Коломієць Н.Д. Оцінка науково-технологічного потенціалу вітчизняної аграрної науки: проблемний аспект	131
Мамрай В.В., Андрощук Л.А. Інноваційні форми обслуговування користувачів в добу цифрових технологій у ННСГБ НААН: стан та перспективи.....	136
Палійчук Р.І. Збереження та використання рідкісних видань у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського НАПН України.....	142

Наукове видання

***Бюлетень
Національної наукової
сільськогосподарської бібліотеки НААН***

Випуск 1, 2018 рік

Укладачі: Г.С. Щиголь, к.і.н.; О.В. Капралюк, к.с.-г.н., с.н.с.

(За науковою редакцією академіка НААН В.А. Вергунова)